

Budapest,
1998. január 16.,
péntek

2. szám

Ára: 420,- Ft

TARTALOMJEGYZÉK

	Oldal
	Személyi rész
4/1998. (I. 16.) Korm. r.	114
1/1998. (I. 16.) BM r.	114
2/1998. (I. 16.) BM r.	118
3/1998. (I. 16.) FM r.	119
1/1998. (I. 16.) IM r.	120
4/1998. (I. 16.) IKIM r.	132
5/1998. (I. 16.) IKIM r.	132
2/1998. (I. 16.) KHVM—BM e. r.	135
1/1998. (I. 16.) MüM r.	171
2/1998. (I. 16.) MüM r.	171
2/1998. (I. 16.) MKM r.	174
3/1998. (I. 16.) KE h.	192
4/1998. (I. 16.) ME h.	192
1/1998. (I. 16.) MNB hird.	192
	194
	194
	195
	202
	203
	205

I. rész SZEMÉLYI RÉSZ

A Kormány

életmentés során tanúsított hősiességének elismeréséért

Tárnoki Fruzsina Veronika budapesti lakosnak az

ÉLETMENTŐ EMLÉKÉREM

kitüntetését adományozza.

Horn Gyula s. k.,
miniszterelnök

A Kormány

életmentés során tanúsított hősiességének elismeréséért

Balogh Zsolt budapesti lakosnak az

ÉLETMENTŐ EMLÉKÉREM

kitüntetését adományozza.

Horn Gyula s. k.,
miniszterelnök

II. rész JOGSZABÁLYOK

A Kormány rendeletei

A Kormány 4/1998. (I. 16.) Korm. rendelete

a magyar légtér igénybevételéről

A légiközlekedésről szóló 1995. évi XCVII. törvény (a továbbiakban: Lt.) 8. és 11. §-aiban kapott felhatalmazások alapján a Kormány a következőket rendeli el:

(Az Lt. 8. §-ához)

A légtér igénybevétele

1. §

(1) A magyar légtér (a továbbiakban: légtér) légiközlekedés céljára és egyéb — nem légiközlekedési — célra lehet igénybe venni.

(2) A légtér egyéb — nem légiközlekedési — célú igénybevételének minősül: különböző lövedékek, rakéták, valamint olyan eszközök légtérbe juttatása, amely tömegüknél, kisugárzott energiájuknál és egyéb tulajdonságaiknál fogva a légiközlekedés biztonságára vagy az élet- és vagyonszámra veszélyt jelenthetnek.

(3) A légiközlekedési tevékenységek eltérő jellemzőitől függően légtérrel kell igényelni, ha a tevékenység jellege külön légtér igénybevételét indokolja. Igényelni a légtérrel esetenként, meghatározott időtartamra lehet. Az igényelt légtérben a légiforgalom biztonságáért a légtérrel igénylő (a légitévékenységet szervező) szerv, szervezet és a légiforgalomban részt vevő légi jármű-vezető a felelős.

A légtér igénybevétele légiközlekedési célra

2. §

(1) A légtérrel légiközlekedés céljára az Lt., valamint az e rendeletben meghatározott feltételek teljesítése esetén bárki igénybe veheti.

(2) A légtér légiközlekedési célú igénybevétele — jogszabályban meghatározott esetek kivételével — a külön jogszabályban meghatározott légiforgalmi szolgálat részére benyújtott és elfogadott repülési terv alapján történhet.

(3) A nemzetközi polgári repülésről — az 1971. évi 25. törvényerejű rendelettel kihirdetett — Chicagóban, 1944. december 7-én aláírt egyezmény (a továbbiakban: Chicagói Egyezmény) 5. Cikkében meghatározott átrepüléshez és technikai leszálláshoz, valamint a nemzetközi légi járatok átmenő forgalmáról szóló — az 1973. évi 15. törvényerejű rendelettel kihirdetett — Chicagóban, 1944. december 7-én aláírt egyezményben (Tranzit Egyezmény) meghatározott menetrendszerű átrepülésekhez (kivéve, ha a légi járművet lajstromozó állam nem csatlakozott a fenti egyezményekhez) az érvényes repülési terven kívül egyéb engedély nem szükséges.

(4) A Magyar Köztársaság területén kereskedelmi célból leszálló, illetve onnan induló, menetrend szerinti nemzetközi repülést végrehajtó légitársaság menetrendjét a Közlekedési, Hírközlési és Vízügyi Minisztérium légügyi főigazgatója hagyja jóvá.

(5) A nem menetrend szerinti kereskedelmi repülést az európai nem menetrend szerinti légi járatok kereskedelmi jogairól szóló — az 56/1994. (IV. 16.) Korm. rendelettel kihirdetett — sokoldalú megállapodás 2. Cikkében felsorolt repülések kivételével a Légügyi Igazgatóság igazgatója engedélyezi.

(6) A nem kereskedelmi célú repülést (átrepülést és technikai leszállást) külföldi légi jármű a Légügyi Igazgatóság előzetes engedélyével hajthat végre, ha a légi járművet olyan államban lajstromozták, amely nem részese a Chicagói Egyezménynek.

3. §

(1) Az Lt. 7. §-ában említett esetben a diplomáciai engedély megadása iránti kérelmet — az ország légterébe való belépést megelőzően legalább hét munkanappal — diplomáciai úton a Magyar Köztársaság Külügyminisztériumához kell benyújtani (a kérelem mintáját a *melléklet* tartalmazza).

(2) A Külügyminisztérium a kérelemről haladéktalanul értesíti a Légügyi Igazgatóságot. Az Lt. 7. §-ában előírt hatósági hozzájárulás érdekében a Belügyminisztérium és a Honvédelmi Minisztérium illetékes hatóságait a Légügyi Igazgatóság értesíti.

(3) A kiadott hozzájárulások alapján a repülési engedélyt a Légügyi Igazgatóság igazgatója adja meg, és arról a Külügyminisztériumot tájékoztatja.

4. §

(1) A katonai légügyi hatóság engedélye szükséges a légtér igénybeviteléhez az államhatár menti korlátozott légtérben (10 km mélységű sávban) végzett repülés esetén.

(2) Elemi csapás, tömegszerencsétlenség vagy repülőbal eset következményeinek felszámolását szolgáló kutató-mentő, továbbá életmentés, sürgős betegszállítás, valamint rendészeti feladat céljából végzett repülés esetén a korlátozott légtér igénybeviteléhez előzetes engedély nem szükséges.

A légtér igénybevétele — nem légiközlekedési — célra

5. §

A légtér egyéb — nem légiközlekedési célú — igénybeviteléhez [1. § (2) bek.] — a polgári légiközlekedést érintő esetekben a Közlekedési, Hírközlési és Vízügyi Minisztérium Légügyi Főigazgatóságával egyetértésben — a katonai légügyi hatóság ad engedélyt.

A légtér felügyelete

6. §

(1) A légtér felügyelete a magyar légtér védelmének biztosítása érdekében folytatott szervező-irányító tevékenységek összessége. A felügyelet tartalmát a légtér igénybevitel jogosságának megállapítása, illetve a jogosulatlan igénybevitel során a légtérsértő légi járművek ellen — a 9. § (2) bekezdésben felsorolt esetekben — foganatosított intézkedések képezik.

(2) A külön jogszabályban meghatározott légiforgalmi szolgálat a nemzetközi repüléseket végrehajtó, továbbá az államhatár menti korlátozott légtérben (10 km-es sávban)

közlekedő légi járműveknek a légtér felügyelet megvalósítása érdekében szükséges azonosítását a Magyar Honvédség erre kijelölt szervezetével együttműködésben végzi.

(3) A Magyar Honvédség kijelölt szervezetének az azonosításban való részvétele a légtérsértések rádiólokációs eszközökkel történő felfedésére, a külön jogszabályban meghatározott légiforgalmi szolgálatok által nem azonosítható légtérsértő légi járművek készütségi repülőgéppel és egyéb módon történő vizuális azonosítására terjed ki.

(4) Az együttműködés rendjét a közlekedési, hírközlési és vízügyi miniszter a honvédelmi miniszterrel együttes utasításban szabályozza.

7. §

(1) Az Alkotmány rendelkezései alapján elrendelt rendkívüli állapot, szükségállapot idején a légi járműveknek a légtér védelme érdekében szükséges azonosítását a Magyar Honvédség erre kijelölt szervezete látja el.

(2) A légi járművek azonosításában a külön jogszabályban meghatározott légiforgalmi szolgálat együttműködik az (1) bekezdésben kijelölt honvédségi szervezettel.

(3) Az együttműködés részletes rendjét a közlekedési, hírközlési és vízügyi miniszter a honvédelmi miniszterrel együttes utasításban szabályozza.

A légtér igénybevitelének korlátozása és tiltása

8. §

(1) A 7. § (1) bekezdésében említett esetekben a légtérszuverenitás biztosítása érdekében a légtér igénybevétele időben és térben korlátozható a honvédelemről szóló 1993. évi CX. törvény 213. §-ának (1) bekezdésében foglaltak szerint.

(2) Az Alkotmány rendelkezéséből adódóan veszélyhelyzet fennállása esetén, annak elhárításához és felszámolásához szükséges légiforgalom légtérigényének biztosítása céljából a légtér igénybevétele egyéb légi járművek számára időben és térben korlátozható.

(3) A tilalmakról és korlátozásokról a Légügyi Igazgatóság az érintetteket tájékoztatja.

(Az Lt. 11. §-ához)

A légtér jogosulatlan igénybevétele

9. §

(1) Jogosulatlanul veszi igénybe a magyar légtér az a légi jármű, amely az államhatár átrepüléshez szükséges, jogszabályban meghatározott engedéllyel, illetve feltételekkel nem rendelkezik.

(2) Feltartóztatható (elfogható) és leszállásra felszólítható az a légitársaságban részt vevő légitársaság,

a) amely a légitársaság szabályait feltűnően durván megsérti, és ezzel a légitársaság biztonságát veszélyezteti;

b) amelynek azonossága (állami hovatartozása) vizuális módon sem állapítható meg, mivel nem rendelkezik az Lt. 6. §-a (1) bekezdésének a) pontjában meghatározott azonosító jelzésekkel;

c) amelyet felismerhetően jogellenes célra használnak;

d) amelyről alaposan feltételezhető, hogyrepülését különböző anyagok (pl. fegyver, kábítószer stb.) illegális szállítására használja fel;

e) továbbá az a külföldi állami légitársaság, amely a magyar légitársaság jogosulatlanul veszi igénybe.

(3) A légitársaság jogosulatlanul igénybe vevő légitársaság feltartóztatását (elfogását), azzal szemben a nemzetközi jog által megengedett rendszabályok fogantatását — végső esetben a leszállásra történő felszólítását — a Magyar Honvédség erre kijelölt szervezete végzi, a külön jogszabályban meghatározott polgári légitársasági szolgálat kezdeményezésére.

10. §

(1) A légitársaság jogosulatlanul igénybe vevő polgári légitársaság részére az azonosításra, feltartóztatásra, illetve a leszállásra vonatkozó utasításokat a külön jogszabályban meghatározott polgári légitársasági szolgálat útján kell kiadni.

(2) Az elfogott polgári légitársaság vezetője köteles az eljáró katonai szervezetnek és az állami légitársaság vezetőjének az azonosításra, feltartóztatásra (elfogásra), illetve a leszállásra vonatkozó utasításait végrehajtani.

(3) A légitársaság jogosulatlanul igénybe vevő polgári légitársasággal szemben eljáró katonai szervezet és az állami légitársaság vezetője maradéktalanul köteles betartani az elfogadott nemzetközi szerződésekben rögzített és közzétett — az azonosításra, feltartóztatásra (elfogásra), illetve a leszállásra vonatkozó — eljárási szabályokat.

(4) A katonai szervezet a 9. § (2) bekezdésében felsorolt esetekben a légitársaság jogosulatlanul igénybe vevő külföldi állami légitársaságot a légvédelmi készültségi szolgálat eszközével — az állami légitársaság vezetője vizuálisan — azonosíthatja, feltartóztathatja (elfoghatja), illetve leszállásra felszólíthatja, vagy arra kényszerítheti.

(5) A légitársaság jogosulatlanul igénybe vevő légitársasággal szembeni eljárás során a külön jogszabályban meghatározott polgári légitársasági és a katonai szolgálatok a szervezeti és működési szabályzatukban meghatározott eljárási rend szerint működnek együtt.

11. §

Ez a rendelet a kihirdetését követő 8. napon lép hatályba, egyidejűleg a légitársaságról szóló 1995. évi XCIV. törvény végrehajtásáról rendelkező 141/1995. (XI. 30.) Korm. rendelet 3. §-a hatályát veszti.

Horn Gyula s. k.,
miniszterelnök

Melléklet a 4/1998. (I. 16.) Korm. rendelethez

Feladó/From: (Nagykövetség/Embassy)

Dátum/Date:

Szám/Your ref:

Címzett:

Külgymisztérium
Protokoll Főosztály
1027 Budapest
Bem rkp. 47.

To:

Ministry of Foreign
Affairs
Protocol Department
1027 Budapest
Bem rkp. 47.Diplomáciai engedélykérelem az 1995. évi XCVII. törvény és végrehajtására kiadott 4/1998. (I. 16.) Korm. rendelet értelmében a következő repülés(ek)re
Diplomatic application for the flight(s) pursuant to the Act 97 of 1995 on Aviation and Government Decree 4/1998. (I. 16.) and on its enacting clauses

Nemzetiség/Nationality	A	
Lajstromjel és a légi jármű típusa (ICAO útmutató alapján) Registration number and type of aircraft (ICAO aircraft designator should be used)	B	
Hívójel(ek)/Radio call sign(s)	C	
Indulási repülőtér és a számított fékkioldási idő (EOBT) (világidőben) (ICAO kód szerinti meghatározás) Departure aerodrome and EOBT (UTC) (ICAO aerodroma designator should be added)	D	
Dátum, időpont és a Budapesti Repüléstájékoztató Körzetbe (FIR) történő belépési pont (világidőben) Date, time and point of entry into Budapest FIR (UTC)	E	
A Budapesti Repüléstájékoztató Körzetben tervezett repülés útvonala Route of flight within Budapest FIR	F	
Célrepülőtér (ICAO kód szerint) a számított érkezési idő (ETA) (világidőben) Destination Aerodrome and ETA (UTC) (ICAO aerodrome designator should be added)	G	
A magyar repülőtérrel történő indulás dátuma, időpontja (világidőben) Date, time of departure from a Hungarian aerodrome (UTC)	H	
A Budapesti Repüléstájékoztató Körzetből történő kilépés dátuma, ideje (világidőben) Date, time and point of exit from Budapest FIR (UTC)	I	
A repülés célja (veszélyes áruk esetén IATA kód szerint) Purpose of the flight (Use IATA classification system if dangerous cargo)	J	
Megjegyzés/Remarks	K	

A kérelmező aláírása/Signature of the applicant

P. H./Stamp

Dátum/Date:	Diplomáciai engedély száma: HU Diplomatic Clearance No:
-------------	--

A Kormány tagjainak rendeletei

A belügyminiszter 1/1998. (I. 16.) BM rendelete

a belügyminiszter irányítása alatt álló fegyveres szervek hivatásos állományú tagjai fogpótlással kapcsolatos költségtérítéséről és a szemüvegtérítés egyes kérdéseiről

A fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény 342. §-a (2) bekezdésének e) pontjában kapott felhatalmazás alapján a következőket rendelem el:

1. §

(1) A rendelet hatálya kiterjed a belügyminiszter által irányított fegyveres erőre (Határőrség), rendvédelmi szervekre (Rendőrség, Polgári Védelem, állami és hivatásos önkormányzati tűzoltóság) (a továbbiakban együtt: fegyveres szervek), valamint a velük szolgálati viszonyban álló hivatásos állományúakra.

(2) A rendeletben foglaltakat — eltérő megállapodás hiányában — megfelelően alkalmazni kell a fegyveres szervek szerződéses állományú tagjaira is.

(3) A hivatásos állomány próbaidőt töltő tagjai e rendelet alapján költségtérítésre nem jogosultak.

(4) A hivatásos állomány nyugállományba helyezett tagjaira az e rendeletben foglaltakat megfelelően alkalmazni kell.

2. §

(1) A hivatásos állomány tagja fogpótlásának részbeni megtérítésére jogosult, amennyiben a külön jogszabályban* előírt időszakos alkalmassági vizsgálaton felül a fegyveres szerv egészségügyi szolgálatánál további évi egy alkalommal fogászati szűrővizsgálaton vesz részt, és ezt részére az egészségügyi szolgálat igazolja.

(2) A részbeni megtérítés további feltétele — ha a fogpótlást a fegyveres szerv egészségügyi szolgálatán kívüli fogorvos készíti el a hivatásos állomány tagjának —, hogy annak indokoltságát, illetve a szűrővizsgálaton való részvételt az egészségügyi szolgálat előzetesen igazolja.

3. §

(1) A hivatásos állomány tagja részére fogpótlással kapcsolatos költségek részleges megtérítése céljából a fegyveres szerv egészségügyi szolgálatánál érvényben levő, fogpótlásra vonatkozó fogtechnikai költségek 75%-a fizethető ki. Az elkészült fogmű árát a szolgáltatást nyújtó fegyveres szerv egészségügyi szolgálata állapítja meg.

(2) Amennyiben a hivatásos állomány tagja részére a fogpótlást a fegyveres szerv egészségügyi szolgálatán kívüli fogorvos készíti el, — a fogpótlásról kiállított számla végösszegétől függetlenül — az (1) bekezdésben meghatározottak szerint alakul a költségtérítés mértéke.

(3) Ha a fegyveres szerv területi, illetőleg helyi szervénél működő saját fogorvos hiányában a hivatásos állomány tagja részére más, e rendelet hatálya alá tartozó fegyveres szerv egészségügyi szolgálatának fogorvosa készíti el a fogpótlást, akkor a térítés alapjául a szolgáltatást nyújtó egészségügyi szolgálatnál érvényben levő fogtechnikai költségeket kell figyelembe venni.

4. §

(1) A hivatásos állomány tagja fogpótlásával kapcsolatos költségeinek megtérítése iránti kérelmét állományilletékes parancsnokánál terjesztheti elő. A kérelemhez mellékelni kell az egészségügyi szolgálat igazolását a szűrővizsgálaton való részvételről és a fogpótlás indokoltságáról, valamint a fegyveres szerv részére kiállított, a hivatásos állomány tagja nevével ellátott részletes fogtechnikai számlát. Amennyiben a hivatásos állomány tagja részére a fogpótlást a fegyveres szerv egészségügyi szolgálatán kívüli fogorvos készíti el, a kérelemhez csatolni kell az elkészült fogműnek az egészségügyi szolgálatnál érvényben levő fogtechnikai költségét bemutató igazolást is.

(2) A hivatásos állomány nyugállományú tagja a nyugállományba vonulása előtti utolsó szolgálati helye szerinti állományilletékes parancsnoknál terjesztheti elő kérelmét. A részbeni megtérítésre az utolsó szolgálati hely köteles. Amennyiben az utolsó szolgálati hely jogutód nélkül megszűnt, a fegyveres szerv országos parancsnoksága személyügyi szolgálatához kell a kérelemmel fordulni. A részbeni megtérítésre a fegyveres szerv országos parancsnoksága köteles.

5. §

Ha a hivatásos állomány tagja betegség következtében rágóképesége legalább 50% -át elveszíti, részére a 3. § (1) bekezdésében meghatározott fogtechnikai költségek teljes összege megtérítendő.

* Lásd a 33/1997. (V. 13.) BM—IM—TNM együttes rendeletet.

6. §

Költségtérítés nem fizethető, amennyiben az a hivatásos állomány tagja részére máshonnan megtérül, illetőleg külön jogszabályban foglaltak szerint térítésmentesen jogosult fogpótlásra.

7. §

E rendelet hatálybalépését követő hatodik hónap utolsó napjáig a részbeni költségtérítésnek nem feltétele, hogy a hivatásos állomány tagja ezen időszak alatt a 2. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint két alkalommal vegyen részt fogászati szűrővizsgálaton.

8. §

(1) Fogpótlással kapcsolatos részleges költségtérítés esetén a kifizetést terhelő személyi jövedelemadó fizetési kötelezettség a fegyveres szervet terheli.

(2) A fogpótlással kapcsolatos költségtérítés fedezete a fegyveres szerv költségvetését terheli.

9. §

(1) E rendeletben foglaltakat az 1. §-ban meghatározott szerveken és személyeken túl — köztisztviselők esetében a közigazgatási szerv hivatali szervezetének vezetője fogpótlásra vonatkozó szabályozásának, közalkalmazottak vonatkozásában a kollektív szerződés ez irányú rendelkezésének hiányában — a Belügyminisztérium hivatali szervezeteire, a Belügyminisztérium költségvetési fejezeten belül — az Országos Testnevelési és Sporthivatal, valamint a Helyi önkormányzatok támogatásai és hozzájárulásai cím kivételével — a belügyminiszter irányítása alatt álló szervekre és a velük jogviszonyban álló köztisztviselőkre, közalkalmazottakra, illetve nyugdíjasokra megfelelően alkalmazni kell.

(2) Köztisztviselők esetében a közigazgatási szerv hivatali szervezetének vezetője szemüvegtérítésre vonatkozó szabályozásának, közalkalmazottak tekintetében a kollektív szerződés ez irányú rendelkezésének hiányában a Belügyminisztérium hivatali szervezeteire, a Belügyminisztérium költségvetési fejezeten belül — az Országos Testnevelési és Sporthivatal, valamint a Helyi önkormányzatok támogatásai és hozzájárulásai cím kivételével — a belügyminiszter irányítása alatt álló szervekre és a velük jogviszonyban álló köztisztviselőkre, közalkalmazottakra megfelelően alkalmazni kell a 20/1997. (III. 19.) BM rendelet 44. §-ában foglaltakat. Illetményalapon — közalkalmazottak esetében is — a mindenkori köztisztviselői illetményalap értendő.

10. §

(1) E rendelet a kihirdetését követő hónap első napján lép hatályba. A rendelet hatálybalépésével egyidejűleg hatályát veszti a hivatásos állomány és a polgári alkalmazottak társadalombiztosítási és gyógyító-megelőző ellátásának szabályozásáról szóló 21/1988. (BK 8.) BM utasítás.

(2) A rendelet hatálybalépésével egyidejűleg

a) a fegyveres szervek hivatásos és szerződéses állományának egészségi, pszichikai és fizikai alkalmassága, az ideiglenes szolgálat-, keresőképtelenség, illetve az állomány megváltozott egészségi állapotú tagjai egészségügyi felülvizsgálatának elbírálásáról és a belügyi egészségügyi intézmények igénybevételéről szóló 33/1997. (V. 13.) BM—IM—TNM együttes rendelet 14. §-a a következő (2) bekezdéssel egészül ki, egyidejűleg a (2) és (3) bekezdésének számozása (3) és (4) bekezdésre változik:

„(2) Az (1) bekezdésben meghatározott alkalmassági vizsgálatokon túl, a belügyminiszter irányítása alatt álló fegyveres szervek hivatásos állományú tagjának fogazatát évente vizsgálni kell.”

b) a belügyminiszter irányítása alatt álló fegyveres szervek hivatásos állományú tagjai illetményének és egyéb juttatásainak megállapításáról, valamint a folyósítás szabályairól szóló 20/1997. (III. 19.) BM rendelet 44. §-ának (2) és (3) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) A kérelmet az állományilletékes parancsnoknál kell előterjeszteni, melyhez mellékelni kell a fegyveres szerv nevére kiállított, a hivatásos névvel ellátott számla másolatát.

(3) A szemüvegtérítés kifizetésének feltétele a külön jogszabályban meghatározott időközönként előírt szűrővizsgálaton való részvétel.”

Kuncze Gábor s. k.,
belügyminiszter

A belügyminiszter 2/1998. (I. 16.) BM rendelete

**a Belügyminisztérium Tűz- és Polgári Védelmi
Intézetének átszervezéséről szóló
31/1996. (XII. 21.) BM rendelet módosításáról**

A belügyminiszter feladat- és hatásköréről szóló 147/1994. (XI. 17.) Korm. rendelet 5. §-a (4) bekezdésének d) pontjában meghatározott jogkörömben a következőket rendelem el:

1. §

A Belügyminisztérium Tűz- és Polgári Védelmi Intézetének átszervezéséről szóló 31/1996. (XII. 21.) BM rendelet 3. §-a a következő *e*) ponttal egészül ki:

(Az intézet a következő feladatokat látja el:)

„e) működteti a Tűzvédelmi Vizsgáló Laboratóriumot”

2. §

Ez a rendelet a kihirdetését követő 15. napon lép hatályba.

Kuncze Gábor s. k.,
belügyminiszter

A földművelésügyi miniszter 3/1998. (I. 16.) FM rendelete

a földművelésügyi ágazathoz tartozó szakképesítésekre
szervezhető mesterképzés szakmai és
vizsgakövetelményeinek kiadásáról szóló
27/1996. (X. 4.) FM rendelet módosításáról

A szakképzésről szóló 1993. évi LXXVI. törvény 7. §-ának (3) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján — az illetékes gazdasági kamarával egyetértésben — a következőket rendeltem el:

1. §

A földművelésügyi ágazathoz tartozó szakképesítésekre szervezhető mesterképzés szakmai és vizsgakövetelményeinek kiadásáról szóló 27/1996. (X. 4.) FM rendelet melléklete az e rendelet *mellékletében* foglaltakkal egészül ki.

2. §

Ez a rendelet a kihirdetését követő 8. napon lép hatályba.

Dr. Nagy Frigyes s. k.,
földművelésügyi miniszter

Mellékleta 3/1998. (I. 16.) FM rendelethez

A 27/1996. (X. 4.) FM rendelet melléklete az alábbiak szerint egészül ki:

A földművelésügyi ágazathoz tartozó szakképesítésekre szervezhető mesterképzés szakmai és vizsgakövetelményeinek jegyzéke

Sor- szám	Szakma megnevezése	Illetékes gazdasági kamara
21.	Tej- és tejtermékgyártó mester	Magyar Kereskedelmi és Iparkamara

21. TEJ- ÉS TEJTERMÉKGYÁRTÓ

- Friss tejterméket gyártó
- Tartós tejterméket gyártó
- Vaj- és vajkészítménygyártó
- Sajtgyártó
- Ömlesztő és sajt készítménygyártó

MESTERSZINT ÉS VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A szakképesítés megnevezése

Tej- és tejtermékgyártó mester szakág megjelöléssel:

- Friss tejterméket gyártó mester
- Tartós tejterméket gyártó mester
- Vaj- és vajkészítménygyártó mester
- Sajtgyártó mester
- Ömlesztő- és sajt készítménygyártó mester

I. A mestervizsgára jelentkezés feltételei

1. A mestervizsgára jelentkezéshez az alábbi szakképesítések egyikével kell rendelkeznie a jelöltnek:

Szakképesítés neve	Az OKJ-ben szereplő szakképesítés		Szakképesítés OSZJ szakmaszáma	Korábbi szám
	azonosító száma	FEOR száma		
Tejtermékgyártó	31 5212 15	7214	1914—8	
Tejkezelő	31 5212 14	7214		
Tejipari technikus	52 6222 12	3113		61—0307
Sajt- és vajkészítő	32 5212 02	7214		
Sajtkészítő				ÁSZJ—63
Tejkezelő és -feldolgozó				ÁSZJ—64
Porított tejtermékgyártó	32 5212 01	7214		
Sajtüzemi technikus				KT—51
Tejüzemi technikus				KT—52
Vajüzemi technikus				KT—53

Ezenkívül még egyéb szakirányú közép-, illetve felsőfokú (Élelmiszeripari Főiskola, Agrártudományi Egyetem) iskolai képzésben megszerezhető végzettség fogadható el.

2. A mestervizsgálathoz szükséges előírt szakmai gyakorlat

A tejtermégyártó munkaterületen, az adott szakágban eltöltött, igazolt munkaviszony

- szakmunkás végzettséggel: 5 év,
- középfokú szakirányú végzettséggel: 5 év,
- felsőfokú szakirányú végzettséggel: 5 év.

II. A mester munkaterülete, tevékenységköre és feladatai

1. A munkaterület rövid, jellemző leírása

A mester tevékenységének fő felelősségi területei:

- alkalmazza az előírt gyártástechnológiát az érvényben levő törvényes rendelkezések szerint,
- üzemelteti a technológiai berendezéseket,
- betartja és betartatja a higiéniai előírásokat,
- betartja és betartatja a munka- és környezetvédelmi szabályokat,
- működteti a minőségbiztosítási, minőségellenőrzési és minőségszabályozási rendszert,
- gazdaságosan termel,
- irányít,
- szaktudását folyamatosan fejleszti,
- szaktudását átadja a munkaterületén dolgozóknak, segíti a szakmai képzést,
- vállalkozik.

2. A szakma mesterszintű gyakorlása során előforduló legfontosabb feladatcsoportok

Az öt szakág tejtermégyártó mestereinek közös feladata

Technológiai berendezéseket üzemeltet:

- ellenőrzi a technológiai vonal üzemképességét,
- biztosítja a működtetéshez szükséges feltételeket,
- beállítja az üzemeltetési paramétereket, és üzemelteti a gépeket, berendezéseket.

Higiéniai, munkavédelmi és környezetvédelmi szabályokat betart és betartat:

- betartja és betartatja az egészségügyi alkalmassági és személyi higiéniai előírásokat,
- biztosítja a gyártás higiéniai feltételeit az üzem tisztítási és fertőtlenítési utasítása szerint,
- betartja és betartatja az előírt környezetvédelmi és munkavédelmi szabályokat,
- összegyűjti, kezeli, illetve elszállíttatja a keletkezett környezetszennyező anyagokat.

Minőségbiztosítási, minőségellenőrzési rendszert működtet:

- elvégzi a gyártásközi vizsgálatokat, minősít, beavatkozik,

- elemzi a termelési adatokat, következtet, alkalmaz, és a hibák kijavítására szakmailag helyes döntés hoz,
- betartja az üzem HACCP vagy egyes elemeinek előírásait,

- folyamatosan elvégzi az érzékszervi vizsgálatokat,
- minősíti a készterméket.

Gazdaságosan termel:

- a lehetőségekhez mérten csökkenti a termelési veszteségeket,
- ésszerűen gazdálkodik a felhasznált anyagokkal,
- optimális létszámmal termel,
- takarékosan gazdálkodik az energiával és vízzel.

Irányít:

- együttműködésre készíti, motiválja beosztottait,
- alapfokon alkalmazza a számítógépet,
- kapcsolatot tart a belső szakterületekkel,
- szervez, irányít, ellenőríz, informálódik és informál.

Szaktudását fejleszti és átadja:

- szakirodalmat, szaksajtót olvas,
- továbbképzéseken és üzemlátogatásokon részt vesz,
- látogatja a szakmai rendezvényeket,
- a megszerzett új ismereteket igyekszik alkalmazni.

Vállalkozik:

- részt vesz a rábízott tanulók szakképzésében,
- elősegíti a munkatársak szakmai fejlődését,
- felismeri a fogyasztói igényeket,
- beindítja és működteti a vállalkozását,
- marketingtevékenységet végez.

Ezekon a feladatokon kívül az egyes szakágak speciális feladatai:

2.1. A friss tejterméket gyártó mester

Pasztőrözött fogyasztói tejet, tejfölt, kefir, joghurtféle-
ségeket, habtejst és ízesített tejtermékeket gyárt:

- átveszi az alapanyagot minőségileg és mennyiségileg,
- minősíti az alapanyagot,
- elvégzi a tej tisztítását, fölözését, a zsírtartalom beállítását,
- homogénez,
- hőkezel és hűt,
- bekeveri az ízesítő- és adalékanyagokat,
- biztosítja és felhasználja a megfelelő minőségű, mennyiségű és összetételű savanyítót,
- savanyít, alvaszt, érlel,
- adagol, csomagol, hűtve tárol.

2.2. A tartós tejterméket gyártó mester

Ultrapasztőrözéssel, valamint részleges vagy teljes víz-
elvonással tartós termékeket gyárt:

- átveszi az alapanyagot minőségileg és mennyiségileg,
- minősíti az alapanyagot,

— elvégzi a tej tisztítását, főlözését, a zsírtartalom beállítását,

- homogéneez,
- hőkezel és hűt,
- bekeveri az ízesítő- és adalékanyagokat,
- ultrapasztőröz és szükség szerint homogéneez,
- aszeptikusan tárol és csomagol,
- a szükséges ideig karanténban tárol, majd raktároz,
- besűrít, szükség esetén kristályosít,
- szárít, leválaszt, adagol, csomagol, tárol.

2.3. A vaj- és vajkészítménygyártó mester

Különböző vajféleségeket, valamint natúr és ízesített vajkészítményeket gyárt:

- átveszi az alapanyagot minőségileg és mennyiségileg,
- minősíti az alapanyagot,
- elvégzi a tej tisztítását, főlözését, a zsírtartalom beállítását,
- elvégzi a tejszín különleges kezelését,
- hőkezel és hűt,
- homogéneez,
- biztosítja és felhasználja a megfelelő minőségű, mennyiségű és összetételű savanyítókat,
- érleli a tejszínt és vaját, vajkészítményt gyárt,
- adagol, csomagol, hűtve tárol.

2.4. A sajtgyártó mester

Túrót, friss-, lágy-, félkemény és kemény (rúzzsal érő, illetve nemespenésszel érő) sajtot gyárt:

- átveszi az alapanyagot minőségileg, mennyiségileg,
- minősíti az alapanyagot,
- előkezeli a tejet,
- elvégzi a tej tisztítását, főlözését, a zsírtartalom beállítását,
- homogéneez,
- hőkezel és hűt,
- kezeli az üsttejet,
- biztosítja a megfelelő mennyiségű és minőségű és összetételű savanyítókat,
- a tejet bekultúrazza és/vagy beoltja,
- kádmunkát végez,
- elvégzi az alvadék különleges kezelését,
- szükség esetén ízesít,
- elvégzi a formázást, csurgatást, préselést,
- sóz, érlel, adagol, csomagol,
- hűtve tárol.

2.5. Az ömlesztő- és sajt-készítménygyártó mester

Vágható, kenhető, krémszerűen kenhető (natúr és ízesített) ömlesztett sajtot, valamint sajt-készítményeket gyárt:

- átveszi az alapanyagot minőségileg és mennyiségileg,
- minősíti az alapanyagot,
- receptúrát készít,
- az alapanyagot előkészíti, darabolja, darálja,

- az anyagokat beméri,
- ömleszt és hőkezel,
- szükség esetén hűt, füstöl, adagol, csomagol,
- hűt,
- hűtve tárol.

III. Szakmai követelmények

Mind az öt szakág tejtermékgyártó mesterére egyaránt vonatkozó követelmények:

a) Általános szakmai követelmények:

- a minőségbiztosítási, minőségellenőrzési, minőség-szabályozási rendszer működtetése,
- a műveleti és gyártási utasítások felhasználása, a szabványok alkalmazása. Az élelmiszertörvényben (1995. évi XC. törvény az élelmiszerekről), valamint annak végrehajtási utasításában leírtak szerinti termelés,
- a Magyar Élelmiszerkönyv (Codex Alimentarius Hungaricus) használata,
- a gazdaságos, biztonságos termelés,
- anyag-, eszköz- és munkaerő-gazdálkodás,
- a szakterületéhez szükséges alapvető számítások elvégzése,
- szállítási feladatok megoldása vagy a szállítás megszervezése,
- a számítógép felhasználói szintű alkalmazása,
- jó kommunikáció, kulturált magatartás,
- önképzés, a megszerzett ismeretek hasznosítása,
- az új technológia, technika alkalmazása,
- a felmerülő szakmai, emberi problémák jó megoldása (a lehetőségekhez mérten),
- a termeléssel és gazdálkodással kapcsolatos bizonylatok kezelése.

b) Szakmai gyakorlati követelmények

Tudja:

- átvenni az alapanyagot, elvégezni az átvétellel kapcsolatos laboratóriumi vizsgálatokat,
- a zsírtartalmat beállítani egyes termékek gyártástechnológiájában előírt módon,
- elvégezni a homogéneezést, beállítani, biztonságosan üzemeltetni a homogenizátort, valamint elvégezni a tisztítást, csíráatlanítás műveleteit,
- elvégezni a hőkezelést, beállítani, üzemeltetni a hőkezelő berendezéseket, elvégezni a hűtést, megoldani a tisztítást, csíráatlanítást,
- megoldani az ízesítő- és adalékanyagok bekeverését különböző módokon,
- kiválasztani a megfelelő csomagolási módszert, csomagolóanyagot,
- mintát venni a gyártásközi vizsgálatokhoz, és elvégezni azokat,
- a gyártásközi vizsgálatok eredménye alapján a korrekciót elvégezni,

— elvégezni a késztermék érzékszervi bírálatát, valamint a minőségellenőrzéssel kapcsolatos fizikai, kémiai és mikrobiológiai vizsgálatokat,

— az eredmények alapján a készterméket értékelni, a hibákat felismerni, ok-okozati összefüggéseket feltárni,

— beállítani és üzemeltetni a csomagológépeket, kiküszöbölni a csomagolási hibákat, valamint ellenőrizni az adagméret pontosságát,

— a munkavédelmi, higiéniai és környezetvédelmi előírásokat betartani, alapfokú elsősegélynyújtási feladatokat ellátni.

c) Szakmai elméleti követelmények

Ismerje:

— a tehéntej összetételét, az alkotórészek jellemzőit,

— a tej fizikai, kémiai, kolloid és mikrobiológiai tulajdonságait, ezek hatását a késztermék minőségére,

— a tejjel szemben támasztott minőségi követelményeket (az EGK és a szabvány előírásait a nyerstejjel kapcsolatban), a leggyakrabban előforduló tejhibákat, azok okait és kiküszöbölhetőségét,

— a nyerstejben lévő antibiotikum vagy egyéb állatgyógyyszer-maradványok, szermaradványok és egyéb gátlóanyagok okozta problémákat,

— az ízesítő- és adalékanyagokkal kapcsolatos előírásokat, a velük szemben támasztott legfontosabb követelményeket, valamint a késztermékre gyakorolt hatásukat,

— a tejtermékek gyártásában előforduló fontosabb káros és hasznos mikroorganizmusok életjelenségeit, életfeltételeit, a káros mikroorganizmusok szaporodásának megakadályozását, elpusztítását, a hasznos mikroorganizmusok elszaporításának lehetőségeit,

— a termékek gyártása, tárolása során fellépő utófertőzési lehetőségek, a káros mikroorganizmusok, az ellenük való védekezés, valamint az utófertőzés megelőzésének módjait,

— a késztermék minőségi előírásait,

— a felhasznált csomagolóanyagokkal szemben támasztott követelményeket (különös tekintettel a környezetbarát csomagolóanyagok alkalmazhatóságára), a felhasznált csomagolóanyagok tulajdonságait, használatának lehetőségeit, a csomagolás célját, a csomagolási módokat, a csomagolás hibáit,

— a késztermék tárolásának paramétereit, a tárolás alatt bekövetkező változásokat, a helytelen tárolás okozta minőségi hibákat,

— a higiénia fogalmát, a tisztítás, csírátlanítás jelentőségét, a tejiparban előforduló szennyeződések csoportosítását,

— az egyes tisztító, csírátlanító anyagok hatásmechanizmusát, felhasználhatósági területeit, különböző módszereit, azok előnye(i)t, hátránya(i)t, alkalmazásának feltétele(i)t,

— a HACCP előírásait

= a törvényeket és törvényes rendelkezéseket,

= a különböző termékek gyártását, technológiai paramétereit,

= az alapvető technológiai számításokat,

– zsírtartalom beállítás,

– fölözési jellemzők kiszámítása,

– az ízesítő- és adalékanyagok mennyiségének kiszámítása,

– a műveletekhez szükséges idő kiszámítása a gépek teljesítményének ismeretében veszteségszámítások, kihozatalszámítások,

– egyéb technológiai számítások,

= a technológiai számítások eredményeinek értelmezését, a hibák felismerését és kijavítását.

d) A mester feladatainak ellátásához szükséges hozzáállás

Legyen cége iránt elkötelezett, szakmailag elhivatott, kreatív, innovatív, következetes, célratörő, eredményorientált, korrekt, megbízható, emberséges, rugalmas és példamutató mind emberileg, mind szakmailag.

1. Friss tejterméket gyártó mester

1.1. Szakmai gyakorlati követelmények

Tudja:

— a friss tejtermékek feldolgozási feladatait önállóan ellátni,

— elvégezni a tej tisztítását (különböző módokon),

— elvégezni a fölözést, zsírtartalom beállítását, beállítani, biztonságosan üzemeltetni a fölözőgépet, valamint elvégezni a tisztítás, csírátlanítás műveleteit, a dobiszap kezelését,

— az anya- és tömegsavanyítót elkészíteni, ellenőrizni,

— a savanyítást, alvasztást végezni, a paramétereket helyes beállítani,

— elvégezni a pasztörözött tejféleségek, ízesített tejkészítmények, valamint pasztörözött habtej és tejszínkészítmények gyártását az érvényben lévő törvényes rendelkezések szerint:

= fogyasztási tej előállítása,

= kakaós tej, csokoládés tej, karamellás tej gyártása,

= joghurtféleségek (natúr és ízesített, habosított) gyártása, utóhőkezelés

– kefir gyártása,

– tejfölkészítés, utóhőkezelés,

– habtej készítése,

– tejszínhab,

– speciális desszert termékek gyártása.

1.2. Szakmai elméleti követelmények

Ismerje a következőket:

— a savanyított, alvasztott termékek és a soványtej alapanyagú (light) termékek szerepe az egészséges táplálkozásban; bio-joghurt fogalma,

— a szintenyészetek fogalma, csoportosítása, összetétele, az egyes mikroorganizmusok életjelenségei, életfelté-

telei, illetve a savanyítók (vajkultúra, kefir-kultúra és joghurt-kultúra) optimális tenyésztési körülményei, az anya- és tömegsavanyító minőségének ellenőrzési lehetőségei, hibái,

— az egyes technológiai műveletek elméleti alapjai (főlözés, homogénezés, pasztörözés, alvasztás), hatása az alapanyagra, a késztermék minőségére, hibái, a hibák megelőzésének módja,

— a savanyítás, alvasztás alatt lejátszódó fizikai, kémiai, kolloid és mikrobiológiai változások, ezek befolyásolásának lehetőségei, hibái, a hibák okai, kiküszöbölésének lehetőségei.

2. A tartós tejterméket gyártó mester

2.1. Szakmai gyakorlati követelmények

Legyen képes a következőkre:

— a tartósított tejtermékek feldolgozási feladatainak önálló ellátása,

— a tejipari melléktermékek feldolgozási feladatainak ellátása,

— az ultrapasztörözött termékek technológiai műveleteinek elvégzése,

— az ultrapasztörözött termékek gyártása az érvényben lévő törvényes rendelkezések szerint,

— a részletes vízelvonással tartósított (sűrített) termékek technológiai műveleteinek elvégzése,

— a részleges vízelvonással tartósított (sűrített) termékek gyártása az érvényben lévő törvényes rendelkezések szerint,

— a teljes vízelvonással tartósított (hengersizárított, porlasztva szárított) termékek technológiai műveleteinek elvégzése,

— a teljes vízelvonással tartósított (hengersizárított, porlasztva szárított) termékek gyártása az érvényben lévő törvényes rendelkezések szerint.

Ezek során tudja:

— elvégezni a tej tisztítását (különböző módokon),

— elvégezni a főlözést, zsírtartalom beállítást, beállítani, biztonságosan üzemeltetni a főlözőgépet, valamint elvégezni a tisztítás, csírátlanítás műveleteit, a dobiszap kezelést,

— elvégezni az ultrapasztörözést, beállítani, üzemeltetni az ultrapasztöröző berendezést,

— elvégezni a tisztítást, csírátlanítást, biztosítani a vonal aszeptikusságát,

— megoldani a karantén tárolást, elvégezni a karantén tárolás alatti mikrobiológiai vizsgálatokat,

— elvégezni a besűrítést, szükség esetén a kristályosítást, biztonságosan üzemeltetni a berendezéseket, elvégezni a tisztítást, csírátlanítást,

— beállítani a szárítási paramétereket, elvégezni a szárítást, megoldani a tisztítást, csírátlanítást,

— megoldani az instantizálást (lehetőség szerint).

2.2. Szakmai elméleti követelmények

Ismerje a következőket:

— a tartósított termékek szerepe a kereskedelemben és a háztartásban; az ultrapasztörözött soványtej, a sovány tejpor és a tejfehérje koncentrátum szerepe az egészséges táplálkozásban,

— a tartósított termékek fogalma, csoportosítása, tejiparban alkalmazott tartósítási módok, a részleges és teljes vízelvonás tartósító hatása; vízakaktivitás fogalma,

— az egyes technológiai műveletek elméleti alapjai (főlözés, homogénezés, pasztörözés, ultrapasztörözés, besűrítés, kristályosítás, szárítás, instantizálás) hatása az alapanyagra és/vagy a késztermék minőségére, hibái, a hibák megelőzésének módjai,

— az aszeptikus technológiai vonal fogalma, biztosításának lehetőségei, ellenőrzésének módjai,

— a karantén tárolás fogalma, paraméterei, jelentősége,

— a karantén tárolás alatt elvégzendő vizsgálatok, azok értékelése, a következtetések levonása,

— a besűrítés célja, módja,

— a sűrített termékek gyártása,

— a szárítás elmélete, gyakorlati megoldásai, az új szárítási technológiák (Jet-Spray, Sonus szonikus szárító, habszárító, Con-Ball szárító stb.),

— porított termékek gyártása.

3. A vaj- és vajkészítménygyártó mester

3.1. Szakmai gyakorlati követelmények:

— a vajféleségek gyártása az érvényben lévő törvényes rendelkezések alapján,

— a vajgyártás technológiai műveleteinek elvégzése,

— a vajkészítmények technológiai műveleteinek elvégzése,

— a vajkészítmények gyártása az érvényben lévő törvényes rendelkezések szerint.

Legyen képes:

— elvégezni a tej tisztítását (különböző módokon),

— elvégezni a főlözést, beállítani, biztonságosan üzemeltetni a főlözőgépet, valamint elvégezni a tisztogatás, csírátlanítás műveleteit, a dobiszap kezelést,

— az anya- és tömegsavanyító elkészítésére, ismerje ellenőrzésének módját, hibáit,

— elvégezni a savanyítást, a paraméterek helyes beállítását,

— elvégezni a tejszín különleges kezelését (mosás, tompítás, színezés),

— érlelni a tejszín a gyártani kívánt vaj típusának és az alapanyag összetételének megfelelő módon.

— édestejszín- és savanyútejszínvaj gyártása során:

= a köpülési paramétereket beállítani, elvégezni a köpülést, íróleeresztést, mosást, gyúrást, víztartalom és pH beállítást,

= a köpülőhengert biztonságosan üzemeltetni, tisztítani, csírátlanítani.

— édestejszín- és savanyútejszínvaj folytonos vajgyártó gépen történő gyártása során:

= a folytonos vajgyártógép paramétereit beállítani, biztonságosan üzemeltetni, tisztítani, csírátlanítani,

— natúr vajkészítmény gyártásához a berendezéseket beállítani, biztonságosan üzemeltetni,

— ízesített vajkészítmény gyártásához a berendezéseket beállítani, biztonságosan üzemeltetni, tisztítani, csírátlanítani.

3.2. Szakmai elméleti követelmények

Ismerje a következőket:

— a vajkészítmények előnye a vajjal szemben az egészséges táplálkozásban,

— az alapanyag különleges előírásai (lipáz enzim, nehézfém-szennyeződés),

— a színtenyészetek fogalma, csoportosítása, összetétele, az egyes mikroorganizmusok életjelenségei, életfeltételei, illetve a savanyítók optimális tenyésztési körülményei, az anya- és tömegsavanyító minőségének ellenőrzési lehetőségei, hibái,

— a jódozott konyhasó felhasználásának előnye, hátránya, sózott vaj minőségmegőrzési időtartamának viszonya a nem sózott vajféleségekével, és ennek oka,

— az egyes technológiai műveletek elméleti alapjai (förlőzés, homogénezés, pasztörözés), hatása az alapanyagra és/vagy a késztermék minőségére, hibái, a hibák megelőzésének módjai,

— a tejszín különleges kezelése, érlelése,

— édes- és savanyútejszínvaj gyártásának műveletei és paraméterei szakaszos vajgyártás esetében,

— édes- és savanyútejszínvaj gyártásának műveletei és paraméterei folyamatos vajgyártás esetében,

— a vajkészítmények gyártásának műveletei és folyamatai,

— a hűtőházban tárolt vaj átgyúrásának, víztartalom beállításának paraméterei.

4. A sajtgyártó mester

4.1. Szakmai gyakorlati követelmények

Legyen képes:

— a rögös állományú (étkezési) tehéntúró technológiai műveleteinek elvégzésére,

— rögös állományú (étkezési) tehéntúró gyártására az érvényben lévő törvényes rendelkezések szerint,

— a friss-, lágy-, félkemény-, keménysajt, valamint rúzzsal, illetve nemespenésszel érő sajtok technológiai műveleteinek elvégzésére,

— friss-, lágy-, félkemény-, keménysajt, valamint rúzzsal, illetve nemespenésszel érő sajtok gyártására az érvényben lévő törvényes rendelkezések szerint,

— elvégezni a tej tisztítását (különböző módokon),

— elvégezni a förlőzést, zsírtartalom beállítást, beállítani, biztonságosan üzemeltetni a förlőzőgépet, valamint el-

végezni a tisztítás, csírátalanítás műveleteit, a dobiszap kezelését,

— az anya- és tömegsavanyító elkészítése, ellenőrzésének módja, hibái,

— elvégezni az alvasztást, az alvadék kidolgozását, formázását, csurgatást, préselést, megjelölést, sózást, érlelést, a paraméterek helyes beállítását,

— a rögös állományú (étkezési túró) gyártása során:

= a túrógyártó berendezéseket beállítani, üzemeltetni, tisztítani, csírátlanítani,

— friss-, lágy-, félkemény-, keménysajt, rúzzsal érő sajt, nemespenésszel érő sajt gyártani, a technológiai műveleteket elvégezni,

— a sajtgyártó berendezéseket beállítani, biztonságosan üzemeltetni, elvégezni a tisztítását, csírátlanítását,

— elvégezni az érlelést, beállítani, szabályozni és ellenőrizni az érlelési paramétereket, elvégezni a sajtok kezelését és az érés alatti minőségellenőrzést.

Szakmai elméleti követelmények

4.2. Ismerje a következőket:

— a sajtféleségek szerepe és jelentősége a táplálkozásban. A sajt fogalma, összetétele, csoportosítása különböző szempontok szerint,

— a sajttejjel szemben támasztott minőségi követelmények (az EGK és a szabvány előírásokat a nyerstejjel kapcsolatban), a leggyakrabban előforduló tejhibák, azok okai és kiküszöbölhetősége,

— a gátlóanyag-mentesség fontossága,

— a színtenyészetek fogalma, csoportosítása, összetétele, az egyes mikroorganizmusok életjelenségei, életfeltételei, illetve a savanyítók (vajkultúra, joghurtkultúra, MK-kultúra), ementáli-sajtkultúra, rúzzskultúra, propionbaktérium-kultúra, nemespenészek) optimális tenyésztési körülményei, az anya- és tömegsavanyító minőségének ellenőrzési lehetőségei, hibái,

— a sajtok gyártásánál, érlelésénél előforduló káros mikroorganizmusok, azok élettevékenysége, az ellenük való védekezés lehetőségei, különös tekintettel a félkemény- és keménysajtoknál, komoly problémát jelentős Clostridium sp.-re,

— a termékek gyártása, érlelése, tárolása során fellépő utófertőzési lehetőségek, a káros mikroorganizmusok, az ellenük való védekezés, valamint az utófertőzés megelőzésének módjai,

— az alvasztási módok, az oltó szerepe, jelentősége a sajt készítésben,

— az egyes technológiai műveletek elméleti alapjai (förlőzés, homogénezés, hőkezelés, beoltás, bekulturázás, alvasztás, az alvadék kidolgozása, különleges kezelése, formázás, megjelölés, sózás, szikkasztás, érlelés, csomagolás), hatása az alapanyagra és/vagy a késztermék minőségére, hibái, a hibák megelőzésének módjai,

— az érlelés célja, módja, formái. Az érlelés alatt lejátszódó fizikai, kémiai és mikrobiológiai folyamatok, azok befolyásolása, a különböző paraméterek beállítása, az érlelés alatti sajtkézelési eljárások.

5. Az ömlesztő- és sajt készítménygyártó mester

5.1. Szakmai gyakorlati követelmények

Tudja végezni a következőket:

— az alapanyag előkészítése,
 — receptúra elkészítése,
 — a különböző állományú és ízesítésű ömlesztett sajtok technológiai műveleteinek elvégzése,
 — különböző állományú és ízesítésű ömlesztett sajtok gyártása az érvényben lévő törvényes rendelkezések szerint,

— a krémtúró, a natúr és ízesített sajt készítmények technológiai műveleteinek elvégzése,

— a krémtúró, a natúr és ízesített sajt készítmények gyártása az érvényben lévő törvényes rendelkezések szerint,

— a receptúrát összeállítani, próbaömlesztést elvégezni,

— elvégezni az alapanyag tisztítását (különböző módokon), az alapanyag aprítását, az alapanyag-keverék összeállítását a receptúra alapján,

— a natúr, vágható, kenhető vagy krémszerűen kenhető ömlesztett sajt gyártásának műveleteit elvégezni,

— az ízesített (füstölt), vágható, kenhető vagy krémszerűen kenhető sajtok gyártásának műveleteit elvégezni,

— az ömlesztett sajtgyártó vonal berendezéseinek beállítását, biztonságos üzemeltetését, tisztítását, csírátlantását,

— a sajt készítmények gyártásának technológiai műveleteit elvégezni,

— a sajt készítménygyártó gépeket, berendezéseket beállítani, biztonságosan üzemeltetni, tisztítani, csírátlantítani.

5.2. Szakmai elméleti követelmények

Ismerje a következőket:

— az alapanyaggal szemben támasztott minőségi követelmények, a leggyakrabban előforduló hibák, azok okai és kiküszöbölhetősége, az alapanyag fizikai, kémiai és mikrobiológiai minőségének, valamint típusának és érettségének fokának a szerepe a késztermék minőségének kialakításában,

— a szintenyészetek fogalma, csoportosítása, összetétele, az egyes mikroorganizmusok életjelenségei, életfeltételei, illetve a savanyítók (vajkultúra, kefir kultúra és joghurt kultúra) optimális tenyésztési körülményei, az anyasavanyító minőségének ellenőrzési lehetőségei, hibái,

— a sajtok gyártásánál, érlelésénél előforduló káros mikroorganizmusok, azok élettevékenysége, az ellenük való védekezés lehetőségei, különös tekintettel a félkemény és keménysajtoknál komoly problémát jelentő Clostridi-

um sp.-re, ezeknek a tényezőknél a hatása a technológiai folyamatra és/vagy a késztermék minőségére,

— a receptúra összeállításának szempontjai, elkészítése,

— az egyes technológiai műveletek elméleti alapjai (válogatás, tisztítás, darabolás, darálás, bemérés, próbaömlesztés, ömlesztés, homogénezés, hőkezelés, hűtés, füstölés, csomagolás, hűtés), az alapanyagra és/vagy a késztermék minőségére gyakorolt hatása, hibái, a hibák megelőzésének módjai,

— a sajt készítmények gyártásának — az ömlesztett sajtok gyártásától — eltérő műveletei. Natúr és ízesített sajt készítmények gyártástechnológiája.

IV. A mestervizsga rendje

A mestervizsgát az Országos Mestervizsga Szabályzat, valamint a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara egységes keretbe foglalt Mestervizsga Szabályzata szerint kell megszervezni és lebonyolítani.

A mesterjelöltnek a Mestervizsga Bizottság előtt kell számot adnia gyakorlati tudásáról és elméleti felkészültségéről. A Mestervizsga Bizottság ennek eredménye alapján dönt a Tej- és tejtermékgyártó mester (leágazás megnevezésével) cím odaítéléséről.

A mestervizsga részei és sorrendje:

1. Gyakorlati vizsga
2. Szakmai írásbeli vizsga
3. Szóbeli vizsga, amelynek témakörei:
 - szakmai elmélet,
 - vállalkozási ismeretek (gazdasági és jogi ismeretek),
 - pedagógiai ismeretek.

1. Gyakorlati vizsga

A gyakorlati mestervizsga lebonyolításának menetéről, az azzal összefüggő valamennyi szervezési kérdéstről a Mestervizsga Bizottság dönt, az OMSZ—MKIK Vizsgaszabályzat szerint. A gyakorlati vizsgát az erre a célra kijelölt feldolgozó üzemben vagy tanműhelyben kell lebonyolítani, mégpedig csak olyan helyen, ahol a gyakorlati tételekben szereplő feladatok legalább 70%-a megvalósítható. A gyakorlati vizsgatételekben terméktípusok szerepelnek, az ezen belül készítendő konkrét terméket a kijelölt vizsgahely ismeretében a Mestervizsga Bizottság határozza meg. Azokat a tételeket, amelyek gyakorlati megvalósítása az adott vizsgahelyen nem lehetséges, a vizsga megkezdése előtt ki kell venni.

A kihúzott tétel alapján a jelöltnek 1 óra felkészülési idő áll rendelkezésére. A gyakorlati vizsga időtartamát a szakág, valamint a szakágon belül kihúzott tétel jellegzetessége szabja meg, de maximum 6 óra. A gyakorlati vizsga során a mesterjelölt részben vagy egészében elkészíti a terméket, elvégzi a gyártásközi vizsgálatokat, minősíti a készterméket. Felismeri az előforduló hibá(ka)t, azok valószínűsít-

hető okait és a kiküszöbölésük lehetőségeit. A termék gyártásához szükséges gépeket, berendezéseket beállítja, és a biztonságtechnikai előírások betartásával üzemelteti. A higiéniai előírásokat betartja, elvégzi a tisztítás, csírátlanítás műveleteit. Használja a kollektív védőfelszereléseket és az egyéni védőeszközöket.

Ha a jelöltek egyszerre nagyobb létszámban vizsgáznak, a műveletek és a gyártóvonalak azonossága miatt az egyes jelöltek vizsgakezdését csúsztatni kell, szükség esetén több napra is szervezhető a vizsga.

a) A friss tejterméket gyártó mester gyakorlati vizsgafeladatai az alábbi témakörökből kerülnek ki:

— pasztörözött fogyasztói tej gyártása különböző zsírtartalommal,

- kefir gyártása,
- joghurtféleségek gyártása, utóhőkezelés,
- tejföl gyártása, utóhőkezelés,
- ízesített tejféleségek gyártása,
- habtejszín gyártása,
- különleges desszertek készítése.

A gyakorlati vizsga lefolytatásának feltétele, hogy a feldolgozó üzem rendelkezzen a fenti termékek gyártására alkalmas feldolgozóvonalakkal (valamint a szükséges mennyiségű és minőségű anyagokkal), vagy a tanműhely legyen alkalmas a termékek elkészítésére.

Tanműhely esetében az alapvető gépek, berendezések — specifikációk nélkül:

- tejátvételi lehetőség: mennyiségi, minőségi
 - = előtároló tartályok a minőségi válogatáshoz,
 - = főlözőgép,
 - = homogénező berendezés,
 - = lemezpasztőr,
 - = keverővel, hőmérővel ellátott zárt tartályok,
 - = anya- és tömegsavanyító készítésére alkalmas berendezés,
 - = alvasztótank,
 - = a fenti termékek töltéséhez, csomagolásához alkalmas gépek,
 - = érlelő helyiség,
 - = alapanyag-vizsgálatokhoz, gyártásközi ellenőrzésekhez, a késztermék minősítéséhez alkalmas, valamint mikrobiológiai laboratórium,
 - = a tisztogatás, csírátlanítás berendezései, anyagai,
 - = hűtőtároló a késztermék tárolására.

b) A tartós tejterméket gyártó mester gyakorlati vizsgafeladatai az alábbi témakörökből kerülnek ki:

- ultrapasztörözött féltartós tej gyártása,
- ultrapasztörözött tartós tej gyártása,
- ultrapasztörözött gyümölcsízestű tejféleségek gyártása,
- ultrapasztörözött csokoládés tej gyártása,
- ultrapasztörözött tejes kakaó gyártása,
- cukrozatlan sűrített tej gyártása,
- cukrozott sűrített tej gyártása,

- csokoládés sűrített tej gyártása,
- sovány tejpör gyártása,
- félszíros tejpör gyártása,
- zsíros tejpör gyártása,
- instant tejpör gyártása,
- tejfehérje koncentrátum vagy permeát-pör gyártása,
- savópor gyártása.

A gyakorlati vizsga lefolytatásának feltétele, hogy a feldolgozó üzem rendelkezzen a fenti termékek gyártására alkalmas feldolgozóvonalakkal (valamint a szükséges mennyiségű és minőségű anyagokkal), vagy a tanműhely legyen alkalmas a termékek elkészítésére.

Tanműhely esetében az alapvető gépek, berendezések — specifikációk nélkül:

- tejátvételi lehetőség: mennyiségi, minőségi
 - = előtároló tartályok a minőségi válogatáshoz
 - = főlözőgép,
 - = homogénező berendezés,
 - = lemezpasztőr,
 - = ultrapasztőr,
 - = keverővel, hőmérővel ellátott aszeptikus tartályok,
 - = aszeptikus utótároló tartályok,
 - = besűrítő,
 - = kristályosító,
 - = szárítóberendezés,
 - = a fenti termékek töltéséhez, csomagolásához alkalmas gépek,
 - = alapanyag-vizsgálatokhoz, gyártásközi ellenőrzésekhez, a késztermék minősítéséhez alkalmas, valamint mikrobiológiai laboratórium,
 - = a tisztítás, csírátlanítás berendezései, anyagai,
 - = tároló a késztermék tárolására.

c) Vaj- és vajkészítő mester gyakorlati vizsgafeladatai az alábbi témakörökből kerülnek ki:

- édestejszínvaj gyártása köpülőben,
- sózott édestejszínvaj gyártása köpülőben,
- savanyútejszínvaj gyártása köpülőben,
- sózott savanyútejszínvaj gyártása köpülőben,
- édestejszínvaj gyártása folytonos vajgyártógépen,
- sózott édestejszínvaj gyártása folytonos vajgyártógépen,
- savanyútejszínvaj gyártása folytonos vajgyártógépen,
- sózott savanyútejszínvaj gyártása folytonos vajgyártógépen,
- natúr vajkészítmények gyártása,
- ízesített vajkészítmények gyártása.

A gyakorlati vizsga lefolytatásának feltétele, hogy a feldolgozó üzem rendelkezzen a fenti termékek gyártására alkalmas feldolgozóvonalakkal (valamint a szükséges mennyiségű és minőségű anyagokkal), vagy a tanműhely legyen alkalmas a termékek elkészítésére.

Tanműhely esetében az alapvető gépek, berendezések — specifikációk nélkül:

- tejtávtelési lehetőség: mennyiségi, minőségi
 - = előtároló tartályok a minőségi válogatáshoz,
 - = főlözőgép,
 - = homogénező berendezés,
 - = tejszínasztór,
 - = tejszínérlelő tank,
 - = anya- és tömegsavanyító készítésére alkalmas berendezés,
 - = szakaszos vajgyártó (köpülőhenger),
 - = folytonos vajgyártógép,
 - = hőkezelő berendezés,
 - = keverőberendezés,
 - = a fenti termékek töltéséhez, csomagolásához alkalmas gépek,
 - = alapanyag-vizsgálatokhoz, gyártásközi ellenőrzésekhez, a késztermék minősítéséhez alkalmas, valamint mikrobiológiai laboratórium,
 - = a tisztítás, csírátlanítás berendezései, anyagai,
 - = hűtőtároló a késztermék tárolására.

d) A sajtgyártó mester gyakorlati vizsgafeladatai az alábbi témakörökből kerülnek ki:

- rögös állományú (sovány, félzsíros) étkezési túró gyártása,
 - friss sajt gyártása,
 - lágysajt gyártása,
 - félkemény (sovány, félzsíros, zsíros) (natúr, ízesített) sajt gyártása,
 - zárt-tésztájú, valamint erjedési lyukas keménysajt gyártása,
 - rúzzsal érő sajt gyártása,
 - kamember típusú sajt gyártása,
 - rokfort típusú sajt gyártása,
 - különleges sajt gyártása.

A gyakorlati vizsga lefolytatásának feltétele, hogy a feldolgozó üzem rendelkezzen a fenti termékek gyártására alkalmas feldolgozóvonalakkal (valamint a szükséges mennyiségű és minőségű anyagokkal), vagy a tanműhely legyen alkalmas a termékek elkészítésére.

Tanműhely esetében az alapvető gépek, berendezések — specifikációk nélkül:

- tejtávtelési lehetőség: mennyiségi, minőségi
 - = előtároló tartályok a minőségi válogatáshoz,
 - = főlözőgép,
 - = homogénező berendezés,
 - = hőcserélő,
 - = pasztór,
 - = sajt készítő berendezések,
 - = formázó berendezések,
 - = csurgatóberendezések,
 - = sajtprések,
 - = sózó,
 - = érlelő,

- = anya- és tömegsavanyító készítésére alkalmas berendezés,
- = a fenti termékek darabolásához, csomagolásához alkalmas gépek,
- = alapanyag-vizsgálatokhoz, gyártásközi ellenőrzésekhez, a késztermék minősítéséhez alkalmas, valamint mikrobiológiai laboratórium,
- = a tisztítás, csírátlanítás berendezései, anyagai,
- = hűtőtároló a késztermék tárolására.

e) Az ömlesztő- és sajt készítménygyártó mester gyakorlati vizsgafeladatai az alábbi témakörökből kerülnek ki:

- vágható állományú natúr ömlesztett sajt gyártása,
- vágható állományú füstölt ömlesztett sajt gyártása,
- kenhető állományú natúr ömlesztett sajt gyártása különböző kiserelésben,
- kenhető állományú ízesített ömlesztett sajt gyártása különböző ízesítéssel és kiserelésben,
- krémszerűen kenhető, natúr ömlesztett sajt gyártása tömlős és/vagy tégelyes kiserelésben,
- krémszerűen kenhető, ízesített ömlesztett sajt gyártása tömlős és/vagy tégelyes kiserelésben,
- különleges ömlesztett sajt gyártása (Lapka, „C”-vitaminos stb.),
- sajt készítmények, sajtkrémek gyártása,
- túrókrémek gyártása.

A gyakorlati vizsga lefolytatásának feltétele, hogy a feldolgozó üzem rendelkezzen a fenti termékek gyártására alkalmas feldolgozóvonalakkal (valamint a szükséges mennyiségű és minőségű anyagokkal), vagy a tanműhely legyen alkalmas a termékek elkészítésére.

Tanműhely esetében az alapvető gépek, berendezések — specifikációk nélkül:

- alapanyag átvételi lehetőség
 - = előtároló a minőségi válogatáshoz,
 - = daraboló berendezés,
 - = daráló,
 - = simítóhenger,
 - = ömlesztőüst és/vagy kutter,
 - = homogénező berendezés,
 - = hőkezelő berendezés,
 - = keverőberendezés,
 - = lapkagyártó,
 - = a fenti termékek adagolásához, csomagolásához alkalmas gépek,
 - = alapanyag-vizsgálatokhoz, gyártásközi ellenőrzésekhez, a késztermék minősítéséhez alkalmas, valamint mikrobiológiai laboratórium,
 - = a tisztítás, csírátlanítás berendezései, anyagai,
 - = a hűtőtároló a késztermék hűtésére tárolására.

A gyakorlati vizsga tételei csak terméktípusokra vannak meghatározva, hogy az adott terméktípusból melyik terméket kell gyártania a mesterjelöltnek, azt a vizsga helyszíne, azaz az ott gyártott termékek határozzák meg. A gépek, berendezések témakörökben specifikációk megjelölése ugyanezen okból nem történt meg, csak a gép nevét

adtuk meg. Ezért szükséges az egy óra felkészülési idő biztosítása. Bizonyos termékek, mint pl. a sajtfeleségek esetében a gyártást nem lehet végigvinni, ezért az érleléssel kapcsolatos tennivalókat, valamint a minősítést, csomagolást nem a saját maga által gyártott terméken fogja elvégezni a mesterjelölt. Ilyen esetekben a vizsgahely köteles biztosítani a szükséges termékeket a bírálathoz.

Ha zárt rendszerű technológiai vonal áll rendelkezésre a vizsgahelyen, a jelölt az egy óra felkészülési idő után kapcsolódjon be a gyártási folyamatba, és a rendelkezésére álló idő alatt gyártsa a terméket, és végezze el a kiegészítő műveleteket (gyártásközi ellenőrzések, minősítés, tisztogatás, csírátlanítás), meghibásodás esetén a hiba jellegétől függően segítsen be a hiba kijavításába. A gyakorlati vizsga, valamint annak értékelése a konkrét gyakorlati tevékenység alapján történik, kiegészítve a tevékenységhez szükséges magyarázatokkal, a kérdésekre adott válaszokkal.

A gyakorlati vizsga értékelése a Mestervizsga Bizottság által előre elkészített pontozólapokon történik. Az egyes feladatrészekre adható pontszámokat a pontozólap tartalmazza, melyen külön kell pontozni:

— a gyakorlati tevékenység szakszerűségét, begyakorlottságát,

— a gépek, berendezések beállítását, üzemeltetését, az eszközök használatát,

— a gyártással kapcsolatos laboratóriumi vizsgálatokat,

— a higiéniai előírások betartását, a tisztogatás, csírátlanítás elvégzését,

— a munkavédelmi előírások betartását,

— a késztermék minőségét és minősítését.

Az egyes részfeladatokra adható pontszámokról a Mestervizsga Bizottság a pontozólap elkészítésekor dönt. A gyakorlati vizsga értékelése:

0— 70% teljesítmény esetén: „nem felelt meg”

71—100% teljesítmény esetén: „megfelelt”.

A gyakorlati vizsga megismétlésére, illetve a vizsga további menetére az OMSZ—MKIK Vizsgaszabályzat a mérvadó.

2. Írásbeli vizsga

Az írásbeli vizsgán számot kell adnia valamennyi mesterjelöltnek a szakmai elmélet alapjairól és szakáganként a termékgyártás technológiájáról, és az ezekhez kapcsolódó szakmai számítások elvégzéséről. A feladatlap összeállításánál arra kell törekedni, hogy többféle feladattípust tartalmazzon (egyszerű feleletválasztás, hibás megoldás megkeresése, ok-okozati összefüggés, rövid komplex esszé, mondatbefejezés, mondatkiegészítés), valamint az egész témakört ölelje fel.

Az írásbeli feladatok az alábbi témakörökből kerüljenek ki:

Valamennyi mesternek közösen:

— a tej képződése, nyérése, az elsődleges tejkezelés higiénijája,

— a tej mennyiségét, minőségét meghatározó tényezők, tejhibák,

— a tej összetétele, tulajdonságai,

— a tej és a tejfeldolgozás fontosabb mikroorganizmusai (hasznos és káros),

— a mikroorganizmusok életfeltételei, életjelenségei, az elpusztításuk lehetőségei,

— szintenyészetek fogalma, csoportosítása, jellemzése,

— a nyerstej minősége, minősítése; az EGK 1992/46-os irányelve a nyerstejre,

— a nyerstej átvétele, hűtése, előtárolása,

— a főlözés elve, fogalma, célja; zsírtartalom-beállítás szakaszos és folyamatos üzemelésű főlözőgép esetén; dobiszapeltávolítás, kezelés,

— a zsírtartalom beállításával kapcsolatos szakmai számítási feladatok,

— homogénezés fogalma, célja,

— a pasztörözés fogalma, célja, módjai, hatásfoka, a hatásfokot befolyásoló tényezők,

— hűtés fogalma, célja, módja,

— alvasztás, habosítás, ízesítés.

Komplex feladatok, gyártóvonalak ismertetése és/vagy műveletelemzés az alábbi témakörökből kiválasztva:

Friss tejterméket gyártó mester:

— pasztörözött fogyasztói tej gyártása különböző zsírtartalommal,

— kefir gyártása,

— joghurtfeleségek gyártása, utóhőkezelés,

— tejföl gyártása, utóhőkezelés,

— ízesített tejfeleségek gyártása,

— habtejszín gyártása,

— különleges desszertek gyártása.

Tartós tejterméket gyártó mester:

— ultrapasztörözött féltartós tej gyártása,

— ultrapasztörözött tartós tej gyártása,

— ultrapasztörözött gyümölcsízű tejfeleségek gyártása,

— ultrapasztörözött csokoládés tej gyártása,

— ultrapasztörözött kakaó gyártása,

— ultrapasztörözött habtejszín gyártása,

— ultrapasztörözött kávétejszín gyártása,

— cukrozatlan sűrített tej gyártása,

— cukrozott sűrített tej gyártása,

— csokoládés sűrített tej gyártása,

— sovány tejpör gyártása,

— félzsíros tejpör gyártása,

— zsíros tejpör gyártása,

— instant tejpör gyártása,

— tejfehérje koncentrátum vagy permeát-pör gyártása,

— savópor gyártása.

Vaj- és vajkészítménygyártó mester:

— édestejszínvaj gyártása köpülőben,

— sózott édestejszínvaj gyártása köpülőben,

— savanyútejszínvaj gyártása köpülőben,

- sózott savanyútejcsínvaj gyártása köpülőben,
- édestejcsínvaj gyártása folyamatos vajgyártógépen,
- sózott édestejcsínvaj gyártása folyamatos vajgyártógépen,
- savanyútejcsínvaj gyártása folyamatos vajgyártógépen,
- sózott savanyútejcsínvaj gyártása vajgyártógépen,
- natúr vajkészítmények gyártása,
- ízesített vajkészítmények gyártása.

Sajtgyártó mester:

- rögös állományú (sovány, félzsíros) étkezési túró gyártása,
 - friss sajt gyártása,
 - lágsajtok gyártása,
 - félkemény (sovány, félzsíros, zsíros) (natúr, ízesített) sajtok gyártása,
 - zárt-tésztájú, valamint erjedési lyukas keménysajtok gyártása,
 - rúzzsal érő sajtok gyártása,
 - kamember típusú sajtok gyártása,
 - rokfort típusú sajtok gyártása,
 - különleges sajtok gyártása.
- Ömlesztő- és sajt-készítménygyártó mester:
- vágható állományú natúr ömlesztett sajt gyártása,
 - vágható állományú füstölt ömlesztett sajt gyártása,
 - kenhető állományú natúr ömlesztett sajt gyártása különböző kizserelésben,
 - kenhető állományú ízesített ömlesztett sajt gyártása, különböző ízesítéssel és kizserelésben,
 - krémszerűen kenhető, natúr ömlesztett sajt gyártása tömlős és/vagy tégelyes kizserelésben,
 - krémszerűen kenhető, ízesített ömlesztett sajt gyártása tömlős és/vagy tégelyes kizserelésben,
 - különleges ömlesztett sajtok gyártása (Lapka, „C”-vitaminos stb.),
 - sajt-készítmények, sajtkrémek gyártása,
 - túrókrémelek gyártása.

Valamennyi mester számára közös feladatok:

- szakmai számítási feladatok az egyes szakágaknál felsorolt termékcsoportokkal kapcsolatban,
- egészségügyi alkalmassági és higiéniai előírások,
- higiénia fogalma, jelentősége, feltételeinek biztosítása, tisztító- és fertőtlenítőszeres hatásmechanizmusa, kiválasztásának feltételei, használatának előírásai,
- minőség fogalma, minőségbiztosítás, minőség-ellenőrzés, minőség-szabályozás,
- a HACCP, GMP, GLP és TQM fogalmak,
- élelmiszer törvény (1995. évi XC. törvény az élelmiszerekről), valamint annak végrehajtási utasítása, Magyar Élelmiszerkönyv (Codex Alimentarius Hungaricus),
- gazdálkodás, gazdasági alapfogalmak,
- vállalkozással kapcsolatos alapfogalmak.

Az írásbeli vizsga helye a Mestervizsga Bizottság által megválasztott helyszínen.

A vizsga időtartama: 180 perc.

Az írásbeli feladatok a következő arányban oszlanak meg:

- 30% -a az általános szakmai elmélet,
- 30% -a a szakág elmélete,
- 10% -a szakmai számítási feladat,
- 10% -a higiénéiával kapcsolatos feladat,
- 10% -a minőséggel kapcsolatos feladat,
- 10% -a gazdaságossággal, gazdálkodással, vállalkozással kapcsolatos feladat.

Az írásbeli értékelése:

0— 50% „nem felelt meg”

51—100% „megfelelt”

A „nem felelt meg” minősítést kapott jelölt esetében a vizsgarész ismétlésére, illetve a vizsga további menetére az OMSZ—MKIK Vizsgaszabályzat a mérvadó.

3. Szóbeli vizsga

A szóbeli vizsga helyét a Mestervizsga Bizottság határozza meg. A szóbeli vizsgán általában használt szemléltető eszközökről, faliképekről, ábrákról a bizottság köteles gondoskodni.

A szóbeli vizsga tételsoraiból az elnök által megjelölt sorrendben minden mesterjelölt húz. A szóbeli vizsgára való felkészüléshez 35—40 perc felkészülési időt kell biztosítani.

Az egyes részfeladatokat külön kell értékelni, s ha mindegyik megfelelt minősítést kap, abban az esetben érvényes a szóbeli vizsga. A b) részfeladatoknál az adott technológiában sok az azonos művelet, ezért célszerű a szóbeli vizsgát úgy lebonyolítani, hogy a felkészüléshez és a szóbelihez külön helyiséget biztosítsanak. Póttétel húzására, adására nincs lehetőség. Adható minősítés: „nem felelt meg”, „megfelelt”.

A Mestervizsga Bizottságnak joga van a tétel anyagán belül vagy a tételhez kapcsolódó kérdéseket feltenni. Az eredménytelen szóbeli témakör (témakörök) megismétlése az OMSZ—MKIK Vizsgaszabályzat alapján történik.

4. A mestervizsga egyes részei alóli felmentés lehetőségei és feltételei

A gyakorlati vizsga alól felmentés nem adható. Az egyéb felmentési lehetőségeket az OMSZ—MKIK Vizsgaszabályzat tartalmazza.

A VÁLLALKOZÁSI ISMERETEK mestervizsgarész célja és követelményei

A vizsga célja: az Országos Mestervizsga Szabályzat 2. § d), valamint a 3. § d) pontja értelmében a mestervizsgák szerves részét kell hogy képezzék az olyan általános és speciális vállalkozási ismeretek, amelyek lehetővé teszik a saját vállalkozásban a tulajdonosi, más személy üzleti vállalkozásában a beosztotti feladatok teljesítését.

A mesternek kellő ismeretekkel kell rendelkeznie a termelés, az értékesítés és a gazdálkodás minden területén. Figyelemmel kell kísérnie a piac helyzetét, változásait, törekedve arra, hogy azokhoz ne csak alkalmazkodjon, hanem képes legyen a változtatás elősegítésére is. Ez széles látókört igényel, ezt hívatott elősegíteni a Vállalkozási ismeretek témakör követelményeinek elsajátítása.

Követelmények

A mesterjelölt

— ismerje a vállalkozás és költségvetés között kialakuló sokoldalú kapcsolat elemeit, adórendszerünk jellemző vonásait, a munkavállalókat és a munkáltatókat terhelő adónemek szabályait,

— rendelkezzen a vállalkozásokra vonatkozó közgazdaságtani alapismeretekkel, valamint ismerje a vállalkozásokat érintő nemzetgazdasági, a makro- és mikroszinten bekövetkező jelentősebb gazdasági események lefolyásának törvényszerűségeit és az érvényesülő hatásmechanizmusokat,

— ismerje a hazai vállalkozások szervezeti formáit, az alapításukra és működtetésükre vonatkozó főbb jogszabályokat,

— ismerje az üzleti terv és a hitelterv elkészítésének folyamatát,

— ismerje a vállalkozás csődje, felszámolása és végelszámolása közben felmerülő feladatokat és eljárási szabályokat,

— ismerje a vállalkozás elszámolásának adminisztratív szabályait, a bizonylati fegyelem követelményeit,

— rendelkezzen a stratégiai tervezés lépéseire, a vezetési stílusra, a döntéshozatalra és az egyes döntések vizsaszacatosítására vonatkozó ismeretekkel,

— ismerje a szerződéskötések tartalmi, alaki és formai követelményeit,

— ismerje a piac meghatározó elemeit, szereplőit, a várható termelői és fogyasztói magatartást, a vásárlói döntési folyamatokat, a fogyasztóvédelem rendelkezéseit,

— ismerje a szakmai és üzleti kapcsolatok közben felszínre kerülő erkölcsi, etikai és protokolláris szabályokat,

— képes a vállalkozás munkaerő-szükségletét folyamatosan fejleszteni, ismeri a létszámleépítés, a munkaerő-átcsoportosítás, a bér gazdálkodás lehetőségeit és jogi szabályait,

— ismerje és alkalmazza a vállalkozásokkal összefüggésben a Munka Törvénykönyvét, a foglalkoztatási, a szakképzési, a munkavédelmi, a társadalombiztosítási és egyéb személyi ügyekkel kapcsolatos törvényeket,

— tudja alkalmazni az árstratégiákat és az árprogramokat, tudja összehangolni a termelés, az áruforgalom és a szolgáltatás elemeit,

— ismerje és alkalmazza a marketing alapfogalmait, különös tekintettel a marketing-mix elemeire,

— ismerje a jó minőségű árhoz, szolgáltatáshoz való jogot,

— ismerje az ellenőrzésre jogosult hatóságokat, és üzleti kötelezettségeit hatósági ellenőrzéskor,

— ismerje az anyaggazdálkodás elveit, szabályait és gyakorlatát (tervezés, beszerzés, raktározás, anyagmozgató, tárolás),

— képes a nyereségorientált tevékenység folytatására, a munkahely műszaki, pszichológiai és ergonómiai szempontok szerinti kialakítására,

— ismerje a vállalkozások információs rendszerének működését, a partnerekkel és a versenytársakkal történő kapcsolatok alakításának lehetőségét, az offenzív üzletpolitikát,

— élő kapcsolatot alakít ki a Kamarával, az Ipartestületekkel és egyéb érdekképviseleti szervezetekkel annak érdekében, hogy a jogokat és a kötelezettségeket megismerve, azokat alkalmazni tudja a vállalkozása fellendítése érdekében.

A PEDAGÓGIAI ISMERETEK

mestervizsgarész célja és követelményei

A vizsga célja a szakképzési törvény (1993. évi LXXVI. tv.) 17. § (3) bekezdése alapján a tanulók gyakorlati képzésével foglalkozó szakoktatók kiválasztásakor előnyben kell részesíteni a mestervizsgával rendelkező szakmunkásokat.

Az Országos Mestervizsga Szabályzat 2. § b), valamint a 3. § e) pontja értelmében a mestervizsgák követelményeinek szerve részét kell képezzék az olyan alapvető, gyakorlatorientált pedagógiai ismeretek, melyek az adott szakmai területen a munkaerő-utánpótlás színvonalas képzéséhez nélkülözhetetlenek.

A gyakorlati oktatást is végző mester szakmai munkájában a tanulók életkori sajátosságainak megfelelő, a képzési célok elérését elősegítő módszereket és eszközöket kell, hogy alkalmazzon, az elért eredményeket pedig reálisan kell értékelje.

Ezért a vizsga célja, egyrészt annak felmérése, hogy a mesterjelölt a magas szintű szakmai ismeretei mellett képes-e a tudását a szakképzés hazai rendszerében a tanulók felé közvetíteni, másrészt az oktatói tevékenység iránti érdeklődés felkeltése.

Követelmények

A mesterjelölt

— átfogóan ismerje a hazai szakképzési rendszert, a szakképzési törvény és a szakmai vizsgáztatásról szóló rendelet legfontosabb ismérveit (pl. a tanulószerveződésre vonatkozó előírásokat),

— ismerje a szakmai pedagógiai dokumentációk még használt régi és új fogalmait (OKJ, OSZJ, TSZJ, szakmai szint, tanterv, tanmenet, központi és helyi programok stb.),

— részletesen ismerje az adott szakma gyakorlati tantárgyprogramjának tartalmát, az iskolai szakmai elméleti programokat, valamint az iskola és a gyakorlati képzőhely

munkájának koordinálási feladatait az elmélet és gyakorlat egységének megteremtése érdekében,

— részletesen ismerje szakmájában a gyakorlati képzés időrendi ütemezésének, a munka megtervezésének, előkészítésének lépéseit,

— ismerje az egyedi és a kiscsoportos gyakorlati képzés (team munka) szervezésének előnyeit és hátrányait,

— ismerje a tanítás-tanulási folyamat sajátosságait, az eredményességet befolyásoló tényezőket,

— legyen képes szakmájában az általános és speciális munkacselekvésekre történő felkészítésre; bemutatásra, gyakoroltatásra és korrigálásra,

— ismerje és az oktatásban, a szemléltetésben, a tanulók munkájának, szakmai fejlődésének ellenőrzésében és értékelésében használható módszereket, és változatosan alkalmazza azokat,

— ismerje a módszerek megválasztásának kritériumait, és legyen képes azok tudatos alkalmazására,

— ismerje a fegyelmezett, biztonságos, egészséget és környezetet nem veszélyeztető, minőségi munkára nevelés elvárásait,

— ismerje a pályaválasztás és a szakmai alkalmasság kritériumait,

— ismerje a tanulók életkori sajátosságait, azok legfontosabb pszichológiai és pedagógiai törvényszerűségeit,

— ismerje a személyiségfejlesztés lehetőségeit, legyen képes a tanulók kommunikációs képességének, flexibilitásának, kreativitásának, motivációjának elősegítésére,

— legyen képes a személyre szóló, segítő kapcsolat kialakítására a tanulókkal, a tanulócsoporthal, a tanulók szüleivel és az iskola munkatársaival,

— legyen képes társadalmi alapértékeket (becsület, tisztesség, felelősség, pontosság, megbízhatóság stb.) közvetíteni,

— ismerje és világosan, szabatosan és stílusosan alkalmazza az anyanyelvét és a műszaki nyelvet,

— a szakma szeretetére, a szakmai öntudat erősítésére neveljen.

—————

**Az igazságügy-miniszter
1/1998. (I. 16.) IM
rendelete**

**a költségmentesség alkalmazásáról a bírósági
eljárásban című 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet
módosításáról**

A Polgári perrendtartás (Pp.) 84. §-ának (3) bekezdésében és 88. §-ában foglalt felhatalmazás alapján a pénzügyminiszterrel — a 17. § (2) bekezdése tekintetében a belügyminiszterrel és a legfőbb ügyésszel is — egyetértésben a következőket rendelem el:

1. §

A költségmentességnek a bírósági eljárásban való alkalmazásáról szóló 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet (a továbbiakban: R.) 2. §-ának (1) bekezdése a következő *h*) ponttal egészül ki:

[2. § (1) A feleket jövedelmi és vagyoni viszonyaikra tekintet nélkül költségmentesség [tárgyi költségmentesség, Pp. 84. § (3) bekezdés] illeti meg az alábbi perekben:]

„*h*) bűncselekménnyel a személyéletében, testi épségében vagy egészségében okozott kár megtérítése iránti igény érvényesítése.”

2. §

Az R. 3. §-a a következő (4) bekezdéssel egészül ki:

„(4) A 2. § (1) bekezdés *h*) pontja alá tartozó perekben a károkozót pervesztessége arányában kötelezni kell a tárgyi költségmentesség folytán le nem rótt eljárási illeték és állam által előlegezett költség megfizetésére.”

3. §

Ez a rendelet a kihirdetését követő 5. napon lép hatályba, rendelkezéseit az 1998. január 1-jét követően kezdeményezett első fokú, illetve jogorvoslati eljárásokban kell alkalmazni.

Dr. Vastagh Pál s. k.,
igazságügy-miniszter

**Az ipari, kereskedelmi
és idegenforgalmi miniszter
4/1998. (I. 16.) IKIM
rendelete**

a lábbelik címkézéséről

A termékek minőségének tanúsításáról szóló 47/1968. (XII. 18.) Korm. rendelet 11. §-ának (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a következőket rendelem el:

1. §

(1) A gyártónak vagy az importálónak a fogyasztói forgalomba kerülő lábbeliket — a használt lábbeli, a szakmai használatú biztonsági, védő- és munkalábbeli, valamint a játék lábbeli kivételével — el kell látnia a felhasznált anyagokra vonatkozó adatokat tartalmazó magyar nyelvű címkével és használati-kezelési útmutatóval.

- (2) A címkén tájékoztatást kell adni a lábbeli
- rendeltetéséről,
 - anyagösszetételéről,
 - a használat és a kezelés szempontjából lényeges minőségi jellemzőiről.

(3) A használati-kezelési útmutató a lábbeli rendeltetészerű használatához, kezeléséhez, eltarthatóságához szükséges feltételeket és előírásokat tartalmazza.

2. §

(1) A címkén a lábbeli rendeltetését a magyar lábbeli terminológia szabvány alapján kell feltüntetni.

(2) A minőségi jellemzőket a címkén bármilyen, tanúsításnak minősülő egyértelmű közléssel kell feltüntetni.

(3) A címkén vagy a használati-kezelési útmutatón a lábbeli jellegétől és tulajdonságaitól függően a felhasználás szempontjából lényeges, egyéb jellemzőiről is tanúsítás vagy közlés adható.

3. §

(1) A címkének tartalmaznia kell a lábbelik három fő részéhez — a felsőrészhez, a fej-, szár- és fedőtalpbeléshez, a járótalphoz — felhasznált anyagokról szóló tájékoztatást.

(2) A lábbelik fő részeit az *1. számú mellékletben* meghatározott jelképekkel vagy szöveges megnevezéssel, a fő részekhez felhasznált anyagokat a *2. számú mellékletben* szereplő fogalom meghatározásoknak megfelelő jelképekkel vagy szöveges megnevezésekkel kell megadni.

(3) A címkén azt az anyagot kell feltüntetni, amely a felsőrész, illetve a felsőrészbélés és fedőtalpbelés felületének legalább 80%-át, illetve a járótalp tömegének vagy térfogatának legalább 80%-át alkotja. Ha az egyes fő részekhez felhasznált különböző anyagok egyike sem teszi ki a 80%-ot, akkor az alkalmazott két fő anyagot kell megadni. A felsőrész anyagának megadásakor az alkalmazott erősítéseket, díszítéseket, csatokat, pántokat, fűzőszeme-

ket, egyéb rátéteket és kellékanyagokat figyelmen kívül kell hagyni.

4. §

(1) Az anyagösszetételre vonatkozó címkét az azonos párba tartozó lábbelik legalább egyikén rögzíteni kell. A rögzítés módja lehet pecsételés, ragasztás, préselés, beégetés, helye lehet a lábbeli talpa vagy bélése.

(2) A minőségi jellemzők és a használati-kezelési előírások közlése történet külön címkén, amelyet a lábbelin kell rögzíteni, vagy elhelyezhető annak csomagolásán, illetve csomagolásában. Utóbbi esetben olyan egyértelmű azonosítást kell tartalmaznia, amely bizonyítja, hogy a lábbeli és a címke összetartozik.

(3) A címkének egyértelműnek és jól érthetőnek kell lennie.

5. §

A rendeletben foglaltak teljesítését a Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőség és a felügyelőségek ellenőrzik.

6. §

(1) Ez a rendelet a kihirdetését követő 180. napon lép hatályba.

(2) E rendelet a Magyar Köztársaság és az Európai Közösségek és azok tagállamai között társulás létesítéséről szóló, Brüsszelben, 1991. december 16-án aláírt Európai Megállapodás tárgykörében az Európai Közösségek jogszabályaihoz, ezen belül a tagállamoknak a lábbelik nyersanyagának címkézéséről szóló 94/11/EGK tanácsi irányelvhez való közelítést célozza.

(3) A rendelet kihirdetése előtt a nagy-, illetve kiskereskedelembe kiszállításra és számlázásra került lábbelik a rendelet kihirdetését követő 12 hónapig hozhatók forgalomba.

Dr. Fazakas Szabolcs s. k.,
ipari, kereskedelmi és idegenforgalmi miniszter

1. számú melléklet a 4/1998. (I. 16.) IKIM rendelethez

A lábbeli főbb részei és a készítésükhöz felhasznált anyagok jelölése az árucímkén

Lábbeli alkatrész	Jelkép (piktogram)	Szöveges megnevezés
-------------------	--------------------	---------------------

a) Felsőrész

A lábbeli talphoz illeszkedő külső alkotórésze

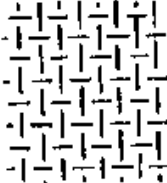

Felsőrész

Lábbeli alkatrész	Jelkép (piktogram)	Szöveges megnevezés
<p>b) Bélés és fedőtálpbélés</p> <p>A lábbeli belsejét alkotó felsőrészbélés és fedőtálpbélés</p>		Bélés és fedőtálpbélés
<p>c) Járótalp</p> <p>A lábbeli felsőrészhez illeszkedő, koptató hatásnak kitett alsó része</p>		Járótalp

2. számú melléklet a 4/1998. (I. 16.) IKIM rendelethez

A lábbeli főbb részeihez felhasznált anyagok jelölése

Lábbeli anyag	Jelkép (piktogram)	Szöveges megnevezés
<p>a) Bőr</p> <p>Általános kifejezés, amely többé-kevésbé ép eredeti rostos szerkezettel rendelkező, a rothadás megakadályozása végett cserzett állati bőrt jelent. Lehet szőrös vagy szőrzetmentes is. A készbőr készülhet cserzés előtt vagy után rétegekre hasítással is, de ha a cserzett bőrt mechanikai vagy kémiai úton apró darabokra, rostokra vagy porrá dezintegrálják és ezekből utólag, kötőanyaggal vagy anélkül lemezt készítenek, akkor ezek nem tekintendők bőrnek. Ha a készbőr bármilyen módon felvitt bevonattal rendelkezik, akkor ennek vastagsága nem haladhatja meg a 0,15 mm-t.</p> <p>Ha a „teljes barkás” kifejezést használják esetleges kiegészítő jelölésként, az csak olyan bőrök esetében alkalmazható, melyeknek megvan az eredeti barkás felülete, olyan bőrökre, melyeknél azt csiszolással, kopatással vagy hasítással eltávolították, nem.</p> <p>Bevonattal rendelkező készbőr. Olyan készbőr, melynél a felületi bevonat vastagsága nem haladja meg a termék összvastagságának 1/3-át, ugyanakkor nagyobb 0,15 mm-nél</p>	 	<p>Bőr (természetes bőr)</p> <p>Bevonatos bőr</p>
<p>b) Természetes és szintetikus textíliák</p> <p>Textíliák és hasonló termékek, amelyek a textíliákra vonatkozó irányelv (71/307/EEC) hatálya alá esnek.</p>		Textil

Lábbeli alkatrész	Jelkép (piktogram)	Szöveges megnevezés
-------------------	--------------------	---------------------

c) Egyéb anyagok

Egyéb anyag

Az ipari, kereskedelmi és idegenforgalmi miniszter 5/1998. (I. 16.) IKIM rendelete

a textíliák nyersanyag-összetételének megadásáról

A termékek minőségének tanúsításáról szóló 47/1968. (XII. 18.) Korm. rendelet 11. §-ának (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a következőket rendelem el:

Általános rendelkezések

1. §

(1) A nyers, félkész vagy kész textiltermék akkor hozható fogyasztói forgalomba, illetve értékesíthető továbbfeldolgozás céljára (a továbbiakban együtt: forgalomba hozatal), ha el van látva — e rendelet előírása szerint — a felhasznált textil nyersanyagok nevét és tömegarányát (a továbbiakban együtt: nyersanyag-összetétel) tartalmazó adatokkal.

(2) Kereskedelmi ajánlat céljára szolgáló mintákat, mintadarabokat, a textiltermékekről készült ábrákat, képeket, leírásokat, valamint katalógusokat, prospektusokat is el kell látni a textiltermékek nyersanyag-összetételére vonatkozó címkével.

2. §

(1) Az 1. §-ban foglaltak nem vonatkoznak azokra a textiltermékekre, amelyek

- a) vámelőjegyzés alatt, keresztülzállítás céljából vannak az országban,
- b) tulajdonát ruházás nélkül, bedolgozónál vagy bér-munkában továbbfeldolgozásra kerülnek.

(2) A rendelet 3. számú mellékletében felsorolt textiltermékek esetén a nyersanyag-összetétel megadása nem kötelező. Ha azonban e textiltermék esetén feltüntetik a felhasznált nyersanyagok megnevezését vagy a márkajelzést, cégnevet, illetve az 1. számú mellékletben felsorolt textilszál-elnevezést vagy azzal felcserélhető elnevezést

önállóan, melléknévként, szóösszetételként, akkor a terméket e rendelet szerint kell címkével ellátni.

(3) A rendelet 4. számú mellékletében felsorolt textiltermékek a nyersanyag-összetétel megadása nélkül is forgalomba hozhatók, ha a felhasználóval valamilyen más módon közlik a nyersanyag-összetételt. Ha e termékek azonos fajtájúak, összetételűek, akkor a nyersanyag-összetétel e rendeletnek megfelelő tartalmú közös címkével is megadható.

3. §

(1) E rendelet értelmében textiltermékek

a) a legalább 80% textil nyersanyagból készült termékek, továbbá a bútorhuzatok, az esernyőhuzatok, matracok és kempingcikk részai, valamint a cipők és kesztyűk meleg bélései,

b) a többrétegű padlóborítók, ha szokásos használat szerinti hasznos felületük legalább 80%-ban textil nyersanyagból készült,

c) minden olyan — más termékbe beépített — textil nyersanyagból készült alkotórész, amelynél szükséges a nyersanyag-összetétel megadása.

(2) E rendelet értelmében „textil nyersanyag”-nak minősülnek a szálak, beleértve a fonható vagy textil kelmévé feldolgozható szőröket is, továbbá az 5 mm-nél kisebb névleges szélességű hajlékony szalagok vagy tömlők, amelyeket a rendelet 1. számú mellékletének 17—39. sorszáma szerinti, szálgyártásra használt mesterséges anyagból gyártottak.

(3) A névleges szélesség az összehajtott, ellapított, terjedelmesített vagy sodrott szalag, illetve tömlő szélessége, illetve átlagos szélessége, amennyiben a szélesség nem egyenletes.

Textilanyagok megnevezése

4. §

(1) A nyersanyag-összetétel megadásakor az egyes szálalanyagokra az 1. számú melléklet szerinti megnevezéseket kell használni. A melléklet a szálalanyagok mellett a szálalanyagok leírását is tartalmazza.

(2) Az 1. számú melléklet szerinti megnevezéseket csak olyan szálak esetén szabad alkalmazni, amelyek megfelelnek a táblázat azonos pontja alatti leírásnak. Más szálra a megnevezés — akár önállóan, akár szókapcsolatban vagy melléknévként — nem alkalmazható.

(3) A „selyem” kifejezés nem használható a végtelen szálasanyagokra, a szál alakjának vagy különleges kiszerezésének jellemzése céljából.

5. §

(1) A szálasanyagok megnevezését csak akkor szabad a „100%” vagy „tisza” kiegészítéssel megadni, ha a textiltermék egyetlen, azonos szálasanyagból készült. Hasonló más kiegészítés nem alkalmazható.

(2) A textiltermék tömegének 2%-áig az idegen szálhányad megengedett, amennyiben azt műszaki okok indokolják, és az nem rendszeres, szándékos bekeverés következménye. Kártolt eljárással készült textiltermékeknél a megengedett idegen szálhányad 5%.

6. §

(1) Gyapjútermék csak akkor nevezhető „élőgyapjú”-nak, ha kizárólag új nyírású gyapjúból készült, vagyis olyan szálból, amit még nem tartalmazott késztermék, és nem volt még alávetve más termék előállításához szükséges fonási és/vagy nemezelési eljárásnak, továbbá nem volt kitéve szálkárosító kezelésnek vagy használatnak.

(2) Az „élőgyapjú” megnevezés szálkeverékben lévő gyapjúra akkor alkalmazható, ha

- a) a keverékben lévő összes gyapjú megfelel az (1) bekezdés feltételeinek; valamint
- b) az ilyen gyapjú részaránya a keverék össztömegének legalább 25%-a; és
- c) a gyapjú egy mechanikusan szét nem választható szálkeverékben csak egyetlen más szálasanyaggal van keverve.

(3) A (2) bekezdés szerinti esetben teljes egészében közölni kell a százalékos összetételt.

(4) A műszaki okokból eredő, a gyártással kapcsolatos idegenszál-tartalom megengedett értéke, az (1) és (2) bekezdés szerint „élőgyapjú”-ként jelölt termékeknél 0,3%, amely érvényes a kártolt eljárással készült gyapjútermékekre is.

Szálkeverékek

7. §

(1) Több szálasanyagból álló textília esetén a felhasznált textil nyersanyagok arányát a nettó textiltömeg százalékában kell megadni, csökkenő tömegarány szerinti sorrendben.

(2) A két vagy több szálasanyagból álló textiltermékek-nél, ha az egyik szál az össztömegnek legalább 85%-a, a szálasanyag megnevezése a pontos százalékos tömegarányral vagy a „legalább 85%” kiegészítéssel is megadható.

(3) A két vagy több szálasanyagból álló textiltermékek-nél, ha egyetlen szálasanyag tömege sem éri el az össztömeg 85%-át, meg kell adni legalább a két fő szálasanyag megnevezését és százalékát, valamint a termékben lévő egyéb szálakat tömegarány szerint csökkenő sorrendben, a tömegszázalékok megadásával vagy a nélkül.

(4) „Egyéb szálak” megjelölés alkalmazható, ha egyes szálasanyag összetevők tömegaránya egyenként 10% alatt marad. Ebben az esetben az „egyéb szálak” kifejezés mellé hozzá kell tenni az összegzett tömegszázalékot. Ha egyetlen 10%-nál kisebb arányban előforduló szálasanyag tömegarányát megadják, akkor az összes többi szálasanyag százalékos tömegarányát is közölni kell.

(5) Az a termék, amelynek láncfonala tiszta pamut és vetülékfonala tiszta len, és a len százaléka az írtelenített szövet össztömegének legalább 40%-a, „fellen”-ként jelölhető, azonban az összetétel megadásánál hozzá kell tenni a „tisza pamut lánc — tiszta len vetülék” kiegészítést.

(6) A „kevert szál” vagy „meghatározatlan összetételű termék” megnevezést olyan terméknél lehet alkalmazni, melynek összetétele a gyártás idején nem meghatározható.

Tűrések

8. §

(1) Két vagy több szálasanyagból készült textiltermékek esetén

a) az idegenszál jelenléte a textiltermék teljes tömegének 2%-áig megengedett, ha az műszaki okokkal igazolható és nem szándékos hozzáadásról van szó; ez a tűrés 5%-ig nőhet kártolt fonási eljárással gyártott termékek esetén, kivéve az „élőgyapjú”-ra a 6. § (4) bekezdésében megadott szigorúbb értéket,

b) a névleges százalékos arány és a vizsgálatlal megállapított (tényleges) százalékos arány között a teljes, a címkén szereplő szálasanyag tömeghez viszonyítva 3% gyártási tűrés lehetséges. Ilyen tűrés vonatkozik a 7. § (3) bekezdés szerint csökkenő tömegarány szerinti sorrendben felsorolt szálakra, valamint a 6. § (2) bekezdés b) pontja szerinti gyapjúra is.

(2) A vizsgálat során a tűréseket külön kell meghatározni, az (1) bekezdés b) pontja szerinti tűrés számításakor figyelembe veendő teljes tömeg a késztermék szálasanyagának tömege, csökkentve az a) pont szerinti tűrés meghatározásakor talált idegen szálak tömegével.

(3) Az (1) bekezdés a) és b) pontja szerinti tűréseket akkor lehet összegezni, ha az a) pont szerinti tűrés megál-

lapításánál talált idegen szálak azonos kémiai típusúak a textíliában előforduló egy vagy több szálasanyaggal.

(4) Egyes kivételes termékeknel, ha a gyártási folyamat ezt indokolja, az (1) bekezdésben megadottnál nagyobb tűrés is megengedett. A gyártónak ezt megfelelően igazolnia kell.

9. §

(1) A 5. § (2), a 6. § (3) és a 8. § (1) bekezdésében megadott tűrések mellett a szálasanyag összetételben nem szükséges figyelembe venni, illetve közölni a látható, eltávolítható, tisztán díszítő céllal felhasznált szálakat, ha azok aránya a késztermék tömegének 7%-át nem haladja meg.

(2) Az (1) bekezdésben foglaltak vonatkoznak azokra a szálakra (pl. fémszálak), melyeket antisztatikus hatás elérése céljából építenek be, és nem haladják meg a késztermék tömegének 2%-át. A 7. § (5) bekezdése szerinti termékeknel a tűrést nem a textília teljes tömegére, hanem külön a láncfonal és vetülékfonal tömegére kell vonatkoztatni.

Nettó tömeg

10. §

(1) A nyersanyag-összetétel meghatározásakor figyelembe veendő szálasanyag tömegbe nem számíthatók be a következő részek:

a) valamennyi textiltermék esetén:

aa) a textiltermék szerves részét nem képező nem textil részek, a szövetszegélyek, címkék, jelvények, szegélyek és bordűrök, továbbá a textil bevonatú gombok és csatok, a díszítőelemek és hasonló kiegészítők, a nem-rugalmas szalagok, a termék speciális és korlátozott szakaszán bedolgozott rugalmas cérnák, szalagok, valamint a 9. §-ban meghatározott feltételekkel alkalmazott, látható, elkülöníthető, tisztán díszítő vagy antisztatikus szálak,

ab) a kenőanyagok, kötőanyagok, nehezítők, írányanyagok és kikészítőanyagok, impregnáló és hasonló anyagok, valamint a színező-, nyomó adalékok és más textil segédanyagok,

b) textil-padlóborítóknál és szőnyegeknel minden, a hasznos felületen kívül eső összetevő;

c) bútorszöveteknél, függönyöknél, másodfüggönyöknél a kötő és töltő láncok, illetve vetülékek, amelyek nem képezik a hasznos felület, illetve a színoldal részét;

d) a b) és c) pontban megnevezett textíliákon kívüli más textiltermékeknel az alap vagy alátét kelmék, merevítő és erősítő kelmék, közbélések, merevítő vásznak, tűző, fércelő cérnák, hacsak azok nem helyettesítik a szövet lánc és/vagy vetülékfonalát, a töltőanyagok, melyeknek nincs hőszigetelő funkciójuk, és a 11. § (1) bekezdésének figyelembevételével

a bélések. Az erősítő anyag akár fonal vagy kelme, amely a textilterméket meghatározott, szűk, korlátozott szakaszán erősíti, merevíti vagy vastagítja. Nem tekinthetők viszont eltávolítandó résznek a textiltermékek azon alaprétegei, amelyek a hasznos felület alapszöveteként szolgálnak, mint a takarók, kettős szövetek alapszövetei, valamint bársony, plüss és hasonló szövetek alaprétegei.

(2) A nettó tömeget az (1) bekezdés a)—d) pontjai szerinti részek tömegével csökkentett száraz szálasanyag tömegből, a 2. számú mellékletben szereplő egyezményes járulékhányadok alkalmazásával kell kiszámítani.

Összetett textíliák nyersanyag-összetételének megadása

11. §

(1) A két vagy több részből álló textiltermékeket, ha a részek nyersanyag-összetétele nem azonos, olyan címkével kell ellátni, amely világosan tartalmazza az egyes részekre külön-külön vonatkozó összetételt. Nem kell megadni azon részek nyersanyag-összetételét, amelyek nem teszik ki a textiltermék össztömegének 30%-át, kivéve a főbélésanyagot, amelynek nyersanyag-összetételét minden esetben fel kell tüntetni a címkén.

(2) Egyetlen címkével láthatók el a rendeltetészerűen egységes egészet képező, két vagy több részből álló, azonos nyersanyag-összetételű textiltermékek.

(3) Egyes textiltermékek nyersanyag-összetétele megadható a teljes termékre vagy elemenként, együttesen vagy külön. Így:

a) az égetett textíliáknál külön is megadható az alapkelme és a kiégetéssel mintázott rész összetétele,

b) a hímzett textíliáknál megadható külön az alapkelme és a hímzőfonal összetétele, kivéve, ha a hímzett rész kisebb, mint a termék felületének 10%-a, mely esetben csak az alapkelme összetételét kell megadni,

c) a különböző szálasanyagból készült magfonalat és burkoló felületet tartalmazó fonalaknál megadható külön a magfonal, külön a burkolat összetétele,

d) a bársony és plüss textíliáknál vagy bársony és plüss jellegű textíliáknál, ha a termék alapkelmeje és hasznos felülete különböző szálasanyagból készül, az alapkelme és a hasznos felület (színoldal) összetételét kell megadni,

e) a padlóborítóknál és szőnyegeknel, ha az alapkelme és a hasznos felület különböző szálasanyagból készül, a szálasanyag összetételét a hasznos felületre kell megadni.

(4) A fűző cikkeknel nem kötelező azon részek címkézése, amelyek aránya a termék teljes tömegének 10%-át nem éri el. Ez alól kivétel a melltartó kosár- és hátrészének külső és belső kelméje, a fűző elülső, hátsó és oldalsó elemei, a corsage (derékig szabott melltartó) kosarának külső és belső kelméje, az elülső, a hátsó és az oldalsó elemei. E részek nyersanyag-összetételét akkor is meg kell adni, ha részarányuk 10%-nál kisebb.

Címkézés

12. §

(1) A nyersanyag-összetételre vonatkozó 4—7. §-ok szerinti adatokat, valamint az 1. számú mellékletben szereplő elnevezéseket, kiegészítéseket a címkéken és kereskedelmi dokumentumokban, eladásra történő ajánlatokban, különösen a katalógusokban, prospektusokban és a csomagolásokon világosan olvashatóan, egységes írásképben, magyar nyelven kell megadni. Megengedett azonban, hogy ezek az adatok más nyelven is szerepeljenek a termék címkézésén.

(2) Nem megengedett a rövidítések használata kereskedelmi szerződések, számlák vagy szállítólevelek esetén, kódok azonban alkalmazhatók, amennyiben azok magyarázata ugyanabban a dokumentumban szerepel.

(3) A varró, stoppoló és hímző cérnáknál, a csévéknél, tekerceknél, matringoknál, gombolyagoknál vagy más kisméretű egységeknél a gyűjtő csomagoláson szereplő címkén a magyar nyelvű felirat alkalmazása kötelező, az egyes egységeken megengedett a más nyelvű címkézés.

(4) A termék jellemzésére a 4—7. §-okban foglaltakon kívül más kiegészítések és adatok is használhatók, ha nem sértik a tiszta versenyre és a védjegyhasználatra vonatkozó előírásokat.

(5) Az egyéb adatokat és megnevezéseket, amelyek elternek az e rendeletben előírtaktól, világosan ki kell emelni. A márkajelzések, cégnevek a nyersanyag-összetételre vonatkozó adatokhoz közvetlenül kapcsolhatók. Ha a márkajelzés vagy cégjelölés a 4—7. §-ban és az 1. számú mellékletben szereplő jelölések, nevek valamelyikét, vagy egy azzal felcserélhető jelölést önállóan, melléknévként, vagy szóösszetételben tartalmazza, akkor e megnevezések csak a textília nyersanyag-összetételére vonatkozó adatokkal együtt tüntethetők fel.

13. §

(1) A kereskedelmi forgalomba hozott termékeknél a nyersanyag-összetételre vonatkozó adatokat a termékre fel kell erősíteni, illetve bele kell szólni.

(2) A csomagolási egységekként forgalomba hozott kis kiszerezési egységekből álló termékeknél, a nyersanyag-összetételről szóló címke a gyűjtő csomagolásra erősíthető.

(3) A méterárúként forgalomba hozott textíliáknál a nyersanyag-összetétel adatait tartalmazó címkét a kiszerezési egységre (vég, tekercs) kell felerősíteni. A kereskedő köteles a vásárló kérésére írásban megadni a nyersanyag-összetételre vonatkozó adatokat.

Használati-kezelési útmutató

14. §

A textíliák nyersanyag-összetételétől függően a terméket el kell látni használati-kezelési útmutatóval. A használati-kezelési útmutatót az MSZ ISO 3758 Textíliák kezelési jelképeinek kódcímkéi című szabvány előírásai szerint kell elkészíteni, a kezelési jelképeket tartalmazó címkét maradandóan kell a termékhez rögzíteni.

Vizsgálat

15. §

(1) A textiltermékek nyersanyag-összetételének meghatározására, illetve a címkén feltüntetett adatok megfelelőségének ellenőrzésére szolgáló vizsgálatokat a 6. és a 7. számú mellékletben szereplő vizsgálati módszerekkel, az 5. számú mellékletben szereplő mintavételi, minta-előkészítési eljárások alkalmazásával kell elvégezni.

(2) Ha a nyersanyag-összetételre a 6. és 7. számú melléklet szerinti módszerek nem alkalmazhatók, a vizsgáló intézetnek kell megfelelő módszert kialakítania. A vizsgálati jegyzőkönyvben ezt rögzíteni kell, és pontosan ismertetni kell a választott módszert.

Ellenőrzés

16. §

(1) A textíliák nyersanyag-összetételének és kezelési útmutatójának e rendelet szerinti megadását a Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőség és a felügyelőségek ellenőrzik.

(2) A termék gyártásának befejezését követő két évig a nyersanyag-összetétel megadásához felhasznált adatokat, bizonylatokat, vizsgálati jegyzőkönyveket meg kell őrizni és az ellenőrző hatóság részére hozzáférhetővé kell tenni.

Záró rendelkezések

17. §

(1) Ez a rendelet a kihirdetését követő 180. napon lép hatályba.

(2) E rendelet a Magyar Köztársaság és az Európai Közösségek és azok tagállamai között társulás létesítéséről szóló, Brüsszelben, 1991. december 16-án aláírt Európai Megállapodás tárgykörében az Európai Közösségek jogszabályaihoz, ezen belül a tagállamoknak a textíliák megnevezéséről szóló 71/307/EGK tanácsi

irányelvhez és annak módosításaihoz, továbbá a kettős szálkeverékek mennyiségi elemzésének módszereiről szóló 72/276/EGK tanácsi irányelv és a háromalkotós szálkeverékek mennyiségi elemzésének módszereiről szóló 73/44/EGK tanácsi irányelvhez és azok módosításaihoz való közelítést célozza.

(3) A rendelet hatálybalépését követő két évig forgalomba hozhatók a textíliák, amelyek e rendelet megjelenése előtti követelmények szerint kaptak megnevezést.

Dr. Fazakas Szabolcs s. k.,
ipari, kereskedelmi és idegenforgalmi miniszter

1. számú melléklet az 5/1998. (I. 16.) IKIM rendelethez

A textilszálak táblázata

Sor-szám	Elnevezés	A szál leírása
1.	Gyapjú	A juh (<i>Ovis aries</i>) bundájából származó szál
2.	Alpaka, Lama, Teve, Kasmir Moher, Angora (nyúl) Vikunya, Yak, Guanakoláma „gyapjú” vagy „szőr” kiegészítő megjelöléssel vagy anélkül*	Az alábbi állatok szőre: Alpakakecske, láma, teve, kasmirkecske, angorakecske, angoranyúl, vikunya, yak, guanakoláma
3.	Szőr, az állatfajta megadásával, vagy anélkül (pl. marhaszőr, házi-kecskeszőr, lószőr)	Különböző állatok szőre, amennyiben azok nem tartoznak az 1. és 2. pont alá
4.	Selyem	Olyan szál, amit kizárólag a selyemfonalkibocsátó rovar gubójából nyernek
5.	Pamut	A gyapotnövény (<i>Gossypium</i>) tokjából származó szál
6.	Kapok	A kapok (<i>Gelba pontandra</i>) gyümölcsének belsejéből származó szál
7.	Len	A len (<i>Linum usitatissimum</i>) szárából (kóróból) származó rostszál
8.	Kender	A kender (<i>Cannabis Sativa</i>) szárából származó rostszál
9.	Juta	A <i>Corchorus olitorius</i> és a <i>Corchorus capsularis</i> szárából származó rostszál. A jutával azonos módon kell eljárni a következő rosnövényekből származó szálakkal: <i>Hibiscus cannabinus</i> , <i>Hibiscus sabdariffa</i> , <i>Abutilon avicennae</i> , <i>Urena lobata</i> , <i>Urena sinuata</i>
10.	Manilakender	A <i>Musa textilis</i> levélhüvelyéből nyert szál
11.	Alfafű	A <i>Stipa tenacissima</i> leveleiből nyert szál
12.	Kókusz	A <i>Cocos nucifera</i> gyümölcseről származó szál
13.	Ginszter	
14.	Rami	A <i>Boehmeria nivea</i> és a <i>Boehmeria tenacissima</i> rostjából nyert szál
15.	Szizál	Az <i>Agave sisalana</i> leveléből nyert szál
16.	Sunn	A <i>Crotalaria juncea</i> rostjából készült szál
17.	Henequen	Az <i>Agave Fourcroydes</i> rostjából készült szál
18.	Maguey	Az <i>Agave Cantala</i> rostjából készült szál
19.	Acetát	Kevesebb mint 92%, azonban legalább 74% acetilezett hidroxil csoportú cellulózacetátból készül szál
20.	Alginát	Az alginsav fémsóiból készült szál
21.	Cupro	Rénoxidammoniak eljárás szerint készült regenerált cellulózszál

Sor-szám	Elnevezés	A szál leírása
22.	Modál	Regenerált cellulózsál, magas szakítóerővel és nedves modulussal. A szakítóerő (BC) kondicionált állapotban és az erő (BM), amely nedves állapotban 5% nyújtásnál ébred: $Bc (CN) > = 1,3 T + 2T$ $BM (CN) > = 0,5 T$, ahol T az átlagos lineáris sűrűség decitexben
23.	Regenerált fehérjeszál	Regenerált és vegyszerekkel stabilizált fehérjéből készült szál
24.	Triacetát	Cellulózacetátból előállított szál, amelynél a hidroxil-csoportoknak legalább 92%-a acetilezett
25.	Viszkóz	Végtelen szálaknál és vágott szálaknál viszkózeljárás szerint előállított regenerált cellulózsál
26.	Akril	Olyan lineáris makromolekulákból előállított szál, melynek lánc legalább 85 súlyszázalék akrilnitrilből épül fel
27.	Poliklorid	Olyan lineáris makromolekulákból előállított szál, melynek lánc több mint 50 súlyszázalék klórozott viniliden monomer egységből áll
28.	Fluórszál	Lineáris makromolekulákból álló szál, amelyet alifás fluor-karbon monomerekből nyernek
29.	Modakril	Lineáris makromolekulákból álló szálak, melyek láncai 50%-nál több, de 85%-nál kevesebb súlyszázaléknyi akrilnitrilből épülnek fel
30.	Poliamid vagy nylon	Lineáris makromolekulákból álló szál, melynek lánc a funkcionális amid-csoportok ismétlődéséből épül fel
31.	Poliészter	Olyan lineáris makromolekulákból álló szál, melynek láncai legalább 85 súlyszázalékban tereftálsavészterből állnak
32.	Polietilén	Nem helyettesített, alifás szénhidrogénekből összetevődő, telített lineáris makromolekulákból álló szál
33.	Polipropilén	Szálak lineárisan telített alifás szénhidrogénekből, melyek minden második szénatomjához egy izotaktikus elrendezésű metilcsoport kapcsolódik további helyettesítés nélkül
34.	Polikarbamid	Lineáris makromolekulákból álló szál, melynek lánc ismétlődő (NH—CO—NH) funkcionális csoportot tartalmaz
35.	Poliuretán	Olyan lineáris makromolekulákból álló szál, melynek láncai ismétlődő funkcionális uretáncsoportokkal rendelkeznek
36.	Vinilszál	Lineáris makromolekulákból álló szál, melynek láncai különböző acetalezetségi fokú polivinilalkoholból épülnek fel
37.	Trivinil	Szál három különböző vinilmonomerből, mely akrilnitrilből, klórozott vinilmonomerből és egy harmadik vinilmonomerből tevődik össze, amelyek közül egyik sem tesz ki 50% súlyhányadot
38.	Elastodien	Elasztikus szál, amely természetes vagy szintetikus poliizoprénből áll, egy vagy több polimerizált dienből, egy vagy több vinilmonomerrel vagy anélkül, és amely szálirányú húzóerő hatására eredeti hosszának háromszorosára nyúlik meg, és tehermentesítés után azonnal visszanyeri megközelítőleg a kiindulási hosszát
39.	Elastan	Elasztikus szál, amely legalább 85 súlyszázalékban szegmentált poliuretánból áll, és amely húzóerő hatására eredeti hosszának háromszorosára nyúlik meg, majd tehermentesítés után azonnal visszanyeri megközelítőleg a kiindulási hosszát
40.	Üvegszál	Üvegből készült szál

Sor-szám	Elnevezés	A szál leírása
----------	-----------	----------------

41. Elnevezés annak az anyagnak megfelelően, amelyből a szálak összetevődnek, pl. fém (fémes, fémezett), azbeszt, papír, „szál” vagy „fonal” kiegészítéssel, vagy anélkül

Megjegyzés:

* A melléklet 1. pontjában szereplő „gyapjú” név használható a birka vagy bárány szőréből származó szálak keverékére, és azokra a szálakra, melyek a 2. pont harmadik oszlopában vannak felsorolva.

Ez az előírás az 5. és 6. §-ban felsorolt és a 7. §-ban hivatkozott textiltermékekre is alkalmazható, feltéve, ha az utóbbiak részben az 1. és 2. pontban felsorolt szálakból tevődnek össze.

2. számú melléklet
az 5/1998. (I. 16.) IKIM rendelethez

Egyezményesjárulékhányadok

Sor-szám	Szál	%
1—2.	Gyapjú és szőrök	
	fésült szálak	18,25
	kártolt szálak	*17,00
3.	Szőrök	
	fésült szálak	18,25
	kártolt szálak	*17,00
	fésült szálak	16,00
	kártolt szálak	*15,00
4.	Selyem	11,00
5.	Pamut	
	szokásos szálak	8,50
	mercerezett szálak	10,50
6.	Kapok	10,90
7.	Len	12,00
8.	Kender	12,00
9.	Juta	17,00
10.	Manilakender	14,00
11.	Alfafű	14,00
12.	Kókusz	13,00
13.	Ginszter	14,00
14.	Rami (zsírtalanított szálak)	8,50
15.	Szizál	14,00
16.	Sunn	14,00
17.	Henequen	14,00
18.	Maguey	14,00
19.	Acetát	9,00
20.	Alginát	20,00
21.	Cupro	13,00
22.	Modál	13,00

Sor-szám	Szál	%
23.	Fehérjeszál	17,00
24.	Triacetát	7,00
25.	Viszkóz	13,00
26.	Akril	2,00
27.	Klórvinil	2,00
28.	Fluorszál	0,00
29.	Modakril	2,00
30.	Poliamid vagy nylon	
	vágott szál	6,25
	végtelen szál	5,75
31.	Poliészter	
	vágott szál	1,50
	végtelen szál	1,50
32.	Polietilén	1,50
33.	Polipropilén	2,00
34.	Polikarbamid	2,00
35.	Poliuretán	
	vágott szál	3,50
	végtelen szál	3,00
36.	Vinil	5,00
37.	Trivinil	3,00
38.	Elastodien	1,00
39.	Elastan	1,50
40.	Üvegszál	
	végtelen szál 5 átmérő felett	2,00
	végtelen szál 5 átmérőig	3,00
41.	Fémszál	2,00
	Fémezett szál	2,00
	Azbesztszál	2,00
	Papírfonal	13,75

Megjegyzés:

* A 17% járulékhányadot kell alkalmazni akkor is, ha nem lehet megállapítani, hogy a textiltermék fésült vagy kártolt szálból készült.

*3. számú melléklet**az 5/1998. (I. 16.) IKIM rendelethez***Termékek, amelyekre nem kötelező a nyersanyag-összetétel megadása**

1. ingujj rögzítő
2. óraszíj textíliából
3. címkék és jelvények
4. kárpitozott-párna fogantyúk textíliából
5. kávéskanna melegítő
6. teáskanna melegítő
7. könyökvédő
8. muff nem plüssből
9. művirág
10. tűpárna
11. festett vászonkép
12. textiltermékek erősítés és merevítés céljára
13. nemez
14. használt konfekcionált termékek, amennyiben azok kifejezetten így vannak megnevezve
15. kamásni
16. csomagolóanyag, mely nem újként kerül eladásra
17. nemez kalap
18. táska- és nyergesáru textilanyagból
19. utazási cikkek textilanyagból
20. kész vagy készítenő kézi hímzésű faliszőnyeg és annak anyaga, beleértve a hímzőcérnát, melyet a hímzővászontól külön árusítanak, és speciálisan faliszőnyeghez való alkalmazásra kínálnak
21. húzózár
22. textilanyaggal behúzott gomb és csat
23. könyvborító textilanyagból
24. játékszer
25. cipőáru textil részei, a meleg bélés kivételével
26. több alkotórészből álló, 500 cm²-nél kisebb felületű takaró
27. edénymelegítő és fogókesztyű
28. tojásmelegítő
29. kozmetikai táska
30. szövetsből készült dohányzacskó
31. szövetsből készült tartó drágakövek, cigaretta, szivar, öngyújtó, fésű számára
32. sport védőeszközök a kesztyű kivételével
33. toalettcacskó
34. cipőtisztító zacskó
35. temetési cikkek
36. egyszer használatos cikkek, az egészségügyi (pl. vatta, tampon) cikkek kivételével. (Egyszer használatosnak azokat a textiltermékeket kell tekinteni, amelyeket csak egyszeri vagy korlátozott ideig való használatra terveztek, és amelyek normál használata eleve kizárja annak későbbi azonos vagy hasonló célú használatát.)
37. az Európai Gyógyszeregyezmény hatálya alá eső, abban hivatkozott textiltermékek, nem-eldobható gyógyászati és ortopédiai kötések, és általában az ortopédiai textil cikkek

38. textil cikkek közül zsinórok, kötelek és zsinegek, melyeket a 4. számú melléklet 12. pontja tartalmaz, és normál használatuk a következő:
 - a) berendezés alkatrészeként termékek gyártásánál és feldolgozásánál
 - b) beépített részként gépekhez, szerelvényekhez (fűtés, légkondicionálás, világítás), háztartási és más berendezésekhez, járművekhez és más szállítóeszközökhöz, vagy azok működtetésére vagy karbantartására vagy azok felszereléseire, ha azok nem ponyva borítók és textiltől készült járműtartozékok, amelyeket nem a járművel együtt értékesítenek.
39. textilcikkek védő és biztonsági céllal, mint a biztonsági övek, ejtőernyők, védőmellények, vészernyők, tűriasztó berendezések, golyóálló mellények és speciális védőruhák (pl. tűz, vegyszerek és más veszélyek ellen)
40. túlnyomásos levegővel kifeszített szerkezetek (pl. sportcsarnokok, kiállítási csarnokok vagy raktárak céljára), feltéve, hogy kivitelük és műszaki specifikációjuk részletei adottak
41. vitorla
42. állati ruházat
43. zászlók és lobogók

*4. számú melléklet**az 5/1998. (I. 16.) IKIM rendelethez***Termékek, melyekre csak globális címkézés, illetve megnevezés szükséges**

1. dörzsölőkendő
2. tisztítókendő
3. bordúr és szegély
4. rojt
5. öv
6. nadrágtartó
7. harisnya- és zoknitartó
8. cipőfűző
9. szalag
10. gumirugalmas szalag
11. új csomagolóanyag, mely ilyen célból kerül eladásra
12. csomagoló zsinórok és mezőgazdasági zsinórok, zsinegek, kötelek, melyek nem tartoznak a 3. számú melléklet 38. pontjának hatálya alá*
13. takaró
14. zsebkendő
15. kontyháló és hajháló
16. gyermek nyakkendő és csokornyakkendő
17. előke, mosdókesztyű és arckendő
18. varró-, stoppoló- és hímzőcérna kiskereskedelmi árusításra, kis kiserelésben, 1 g alatti nettó súllyal
19. függöny- és rolózsínor

Megjegyzés:

* Azon cikkeknek, amelyek nem tartoznak e pont alá, és kimért hosszban kerülnek eladásra, a globális címkézésnek meg kell egyeznie a telercsével. Az e ponthoz tartozó zsinórok és kötelek magukban foglalják azokat, melyeket a hegymászásnál és vízisportnál alkalmaznak.

5. számú melléklet
az 5/1998. (I. 16.) IKIM rendelethez

A vizsgálati minták és a próbadarabok előkészítése textil termékek nyersanyag-összetételének meghatározásához

1. ALKALMAZÁSI TERÜLET

Ez a melléklet megadja azokat az eljárásokat, amelyekkel kivehető a laboratóriumi mintákból a megfelelő nagyságú (azaz 100 g-nál nem nagyobb tömegű) vizsgálati minták, a nyersanyag-összetétel mennyiségi meghatározását megelőző előkezelésekhez, valamint kiválaszthatók a próbadarabok a vizsgálati mintákból, melyek előkezelése már megtörtént, az idegenanyagok eltávolítása céljából.⁽¹⁾

2. FOGALOMMEGHATÁROZÁSOK

2.1. *Tétel* — Az az anyagmennyiség, amelyet egy vizsgálati eredmény-sorozat alapján értékelünk. Ennek tartalma lehet például egy kelmeszállítmány összes anyaga, egy adott lánchengerről szőtt összes szövet, egy fonalszállítmány, egy vagy több bála nyers szálanyag.

2.2. *Laboratóriumi minta* — A tételnek az a része, mely reprezentálja a teljes mennyiséget, és a laboratórium rendelkezésére áll. A laboratóriumi minta mennyiségét és tartalmát úgy kell megválasztani, hogy jól reprezentálja a szállítmányon belüli ingadozásokat, és könnyen kezelhető legyen a laboratóriumban.⁽²⁾

2.3. *Vizsgálati minta* — A laboratóriumi minta része, amelyből az előkezelés során eltávolítjuk az idegenanyagot, és amelyből a próbadarabokat kivesszük. A vizsgálati minta mennyiségét és tartalmát úgy kell megválasztani, hogy jól reprezentálja a laboratóriumi mintán belüli ingadozásokat.

2.4. *Próbadarab* — A vizsgálati mintának az a része, amely egy vizsgálati eredményt ad.

3. ALAPELV

A vizsgálati mintát úgy választjuk ki, hogy az reprezentálja a laboratóriumi mintát.

A próbadarabokat úgy vesszük ki a vizsgálati mintából, hogy azok mindegyike reprezentálja a vizsgálati mintát.

4. MINTAVÉTEL LAZA SZÁLAKBÓL

4.1. *Irányítatlan szálak* — Állítsuk össze a vizsgálati mintát a laboratóriumi mintából véletlenszerűen kivett szálcsomókból. Alaposan keverjük össze a teljes vizsgálati mintát egy laboratóriumi kártoló⁽³⁾ segítségével. Végezzük el a fátyol vagy a keverék, valamint a lehulló- és a keverő eszközre tapadt szálak előkezelését. Ezután vegyük ki a próbadarabokat a fátyolból vagy keverékből, a lehulló szálakból és a keverő eszközre tapadt szálakból a megfelelő tömegarányban.

Ha a kártolt fátyol az előkezelés után sértetlen marad, a próbadarabokat a 4.2. pontban leírt módon vegyük ki. Ha az előkezelés során a kártolt fátyol szétbomlik, minden próbadarabhoz húzzunk ki véletlenszerűen legalább 16 megfelelő, közel azonos méretű kis szálcsomót, és egyesítsük azokat.

4.2. *Irányított szálak (kártolt fátylak, szalagok, előfonalak)* — Vágjunk ki a laboratóriumi minta véletlenszerűen kiválasztott részeiből legalább 10, egyenként kb. 1 g-os részt, teljes keresztmetszetben. Végezzük el az így kialakított vizsgálati minta előkezelését. Egyesítsük újra a keresztmetszeti vágatokat, az oldalukkal egymás mellé helyezve őket, majd vágjuk le belőle a próbadarabot úgy, hogy mind a 10 darabból kerüljön bele egy rész.

5. MINTAVÉTEL FONALBÓL

5.1. *Kiszerezelt fonalak* — Mintázzuk meg a laboratóriumi minta minden kiszerezési egységét.

Húzzunk le minden kiszerezési egységről folyamatosan elegendő, azonos hosszúságú fonalat úgy, hogy azonos számú fordulattal készítsünk matringokat egy motollával⁽⁴⁾ vagy egy hasonló eszközzel. Egyesítsük egyetlen matringgá a lecsévelt fonalakat, ügyelve arra, hogy minden kiszerezési egységről azonos hosszúságú fonal kerüljön az így létrehozott vizsgálati mintába.

Végezzük el a vizsgálati minta előkezelését.

Vegyük ki a próbadarabokat a vizsgálati mintából úgy, hogy vágjunk ki egyenlő hosszúságú fonalakkal álló köteget, ügyelve arra, hogy a matring keresztmetszetében levő összes fonal kerüljön bele a kötegebe.

A 10 g tömegű vizsgálati mintához az egyes kiszerezési egységekről lehúzendó fonal hosszát a következő képlettel számíthatjuk ki:

$$L = \frac{10^6}{N \times Tt}$$

ahol

L az egyes kiszerezési egységekről lehúzendó fonal hossza (cm),

N a laboratóriumi mintába kiválasztott kiszerezési egységek száma (db),

Tt a fonal lineáris sűrűsége (tex).

Ha az (N × Tt) értéke nagyon nagy, azaz több mint 2000, akkor egy nagyobb tömegű matringot cséveljünk fel, és vágjuk két részre hogy megfelelő tömegű köteget kapjunk. A kötegfarmájú minta végeit az előkezelés előtt gondosan össze kell kötni, a próbadarabot a kötés helyétől távol vegyük ki.

⁽¹⁾ Néhány esetben az előkezelés a próbadarabon is elvégezhető.

⁽²⁾ Késztermékekhez lásd a 7. szakaszt.

⁽³⁾ A laboratóriumi kártoló helyettesíthető egy szálkeverővel, vagy a szálak összekeverhetők a 'tuft and reject' módszerrel.

⁽⁴⁾ Több kiszerezési egységről csévelhetünk egyszerre, ha azok felrakhatók a motollára.

5.2. *Láncfonal* — A vizsgálati mintát úgy vegyük ki, hogy vágjunk le legalább egy 20 cm-es darabot a láncenger végéből, minden fonalból, kivéve a szövetszegély fonalait. Kötözzük össze a fonalköteget az egyik vége közelében. Ha a teljes minta túl nagy az előkezeléshez, bontsuk fel két vagy több részre, mindegyiket kötözzük össze az előkezeléshez, majd egyesítsük újra a külön-külön előkezelt részeket. A próbadarabot úgy vegyük ki, hogy vágjunk le a vizsgálati minta végéből, mely a kötés helyétől távolabb esik, egy megfelelő hosszúságú darabot, mely minden fonalat tartalmaz. A 1 g tömegű próbadarab hosszát a következő képlettel számíthatjuk ki:

$$L = \frac{10^5}{N \times Tt}$$

ahol

- L az 1 g tömegű próbadarab hossza (cm),
 N a láncengert alkotó fonalak száma (db),
 Tt a fonal lineáris sűrűsége (tex).

6. MINTAVÉTEL KELMÉBŐL

6.1. *Mintavétel olyan laboratóriumi mintából mely egyetlen, a kelmét reprezentáló vágatot tartalmaz*

Vágjunk ki egy átlós sávot egyik saroktól a másikig és távolítsuk el a szövetszegélyt. Ez a sáv a vizsgálati minta. Egy 'X' g tömegű vizsgálati minta előállításához szükséges sáv területét a következő képlettel számíthatjuk ki:

$$A = \frac{X \times 10^4}{G}$$

ahol

- A a sáv területe (cm²),
 X a minta tömege (g),
 G a kelme területi sűrűsége (g/m²).

Végezzük el a laboratóriumi minta előkezelését, majd vágjuk rézsútosan négy egyenlő részre, és helyezzük egymásra a részeket.

Vegyünk ki a próbadarabokat a rétegezett anyag tetszőleges részéből, az összes réteg átvágásával úgy, hogy minden próbadarab azonos hosszúságú darabot tartalmazzon minden rétegből.

Ha a kelme szőtt mintázatú, akkor a vizsgálati minta szélessége, a lánciránnyal párhuzamosan mérve, nem lehet kisebb, mint egy mintaelem hossza láncirányban. Ha ennek a feltételnek teljesítésével a vizsgálati minta túl nagy ahhoz, hogy egyben előkezeljük, vágjuk egyenlő részekre, végezzük el külön-külön az előkezelést, majd a próbadarabok kivétele előtt fektessük egymásra az egyes részeket, ügyelve arra, hogy a mintázat hasonló részei ne kerüljenek egymás fölé.

6.2. *Mintavétel olyan laboratóriumi mintából, mely több vágatot tartalmaz*

Kezeljük minden vágatot a 6.1. pontban megadottak szerint, és külön adjunk meg minden eredményt.

7. MINTAVÉTEL FELDOLGOZOTT ÉS KÉSZTERMÉKBŐL

A laboratóriumi minta rendszerint a teljes feldolgozott vagy késztermék, vagy annak egy reprezentatív része.

Ha szükséges, határozzuk meg a termék eltérő, nem azonos összetételű részeinek százalékarányát, a 11. §-nak való megfelelés ellenőrzése céljából.

Vegyünk ki a vizsgálati mintát, mely a feldolgozott vagy készterméknek azt a részét reprezentálja, melynek összetételét a címkén fel kell tüntetni. Ha a terméken több címke van, akkor mindegyik — címkével jelölt — részből vegyünk ki egy reprezentatív vizsgálati mintát.

Ha a termék, melynek összetételét meghatározzuk, nem egységes, szükséges lehet a termék minden egyes részéből kivenni egy vizsgálati mintát, és meghatározni az eltérő részek egymáshoz viszonyított arányát a szóban forgó teljes termékre vonatkozóan.

Ezután számítsuk ki a százalékarányt, a megmintázott részek egymáshoz viszonyított arányának figyelembevételével.

Végezzük el a vizsgálati minta előkezelését.

Ezután vegyünk ki a próbadarabokat, melyek reprezentálják az előkezelt vizsgálati mintát.

6. számú melléklet

az 5/1998. (I. 16.) IKIM rendelethez

Két komponenst tartalmazó szálkeverékek nyersanyag-összetételének mennyiségi meghatározási módszerei

Bevezetés

A szálkeverékek nyersanyag-összetételének meghatározási módszerei két eljárás alapján alakultak: a szállítástípusok kézi és kémiai szétválasztásán.

Ha lehetséges, a kézi szétválasztás módszerét alkalmazzuk, mivel ez pontosabb eredményeket ad, mint a kémiai módszer. A kézi szétválasztás módszere alkalmazható minden olyan textíliánál, ahol a szálkomponensek nem alkotnak közvetlen (intim) keveréket, így pl. olyan fonalak esetében, amelyek több alkotóelemből állnak, és ezek mindegyike csak egy szálféleségből készült, vagy olyan szöveteknél, amelyekben a láncfonal más szálféleségből készült mint a vetülékfonal, vagy olyan felfejthető kötött kelméknél, amelyek különböző nyersanyagú fonalokból készültek.

A nyersanyag-összetétel meghatározás kémiai módszerei általában az egyes komponensek szelektív kioldásán alapulnak. Az egyik komponens eltávolítása után megmérjük az oldhatatlan maradék tömegét, és a tömegvesztésből kiszámítjuk az oldható komponens részarányát. A mellékletnek ez az első része általános információkat nyújt az ezzel a módszerrel vizsgált összes szálkeverékre, melyekkel e melléklet foglalkozik, tekintet nélkül az összetételükre.

Ezt a részt a melléklet azon részeivel együtt kell használni, amelyek a egyes szálkeverékekre vonatkozó részletes eljárásokat tartalmazzák. Előfordul, hogy a vizsgálat más, a szelektív oldhatóságtól eltérő elven alapszik, ilyenkor a megfelelő rész teljes részletességgel tartalmaz minden információt.

A feldolgozás alatt álló szálkeverékek és — kisebb mértékben — a kész textiltermékek tartalmazhatnak természetes eredetű, vagy a feldolgozás megkönnyítésére hozzáadott idegenanyagokat, így zsírokat, viaszokat vagy segédanyagokat, valamint vízben oldható anyagokat. Az idegenanyagokat az analízis előtt el kell távolítani. Ezért az I.6. szakasz megad egy előkezelési módszert az olajok, zsírok, viaszok és vízzeloldható anyagok eltávolítására.

Ezenkívül a textíliák tartalmazhatnak gyantákat vagy más olyan anyagokat is, amelyeket azért alkalmaznak, hogy különleges tulajdonságokat kölcsönözzenek a textíliáknak. Az ilyen anyagok, amelyek közé kivételes esetben színezékek is tartozhatnak, zavarhatják a reagens oldható komponensekre gyakorolt hatását, és/vagy a reagens részlegesen vagy teljesen eltávolíthatják ezeket. Az ilyen kísérő anyagok tehát hibákat okozhatnak, ezért a minta analízise előtt el kell távolítani ezeket. Ha az ilyen kísérő anyagok eltávolítása nem lehetséges, akkor az ebben a mellékletben — a nyersanyag-összetétel mennyiségi meghatározására — megadott kémiai módszerek nem alkalmazhatók.

A színezett szálakban lévő színezék a szál szerves részének tekinthető, és nem kell eltávolítani.

A vizsgálatok a száraz tömeget veszik alapul, ezért adott egy eljárás a száraz tömeg meghatározására.

Az eredmény úgy adódik, hogy minden egyes szálféleség száraz tömegét megnöveljük az egyezményes járulékhanyag-hányadokkal, melyek a 2. számú mellékletben találhatók.

A vizsgálat előtt a keverékben lévő minden szálféleséget azonosítani kell. Néhány módszer esetében az egyik komponens oldására alkalmazott oldószerben a keverék másik (oldhatatlan) komponense is részlegesen oldódhat. A reagenset lehetőleg úgy kell megválasztani, hogy ne legyen, vagy csak csekély hatásuk legyen az oldhatatlan szálakra. Ha tudjuk, hogy az analízis során tömegvesztés lép fel, akkor az eredményt korrigálni kell. E célból az egyes módszereknél adottak a korrekciós tényezők. Ezeket a korrekciós tényezőket több laboratóriumban olyan módon határozták meg, hogy az előkezeléssel tisztított szálakat az adott módszernél előírt reagenssel kezelték. Ezek a korrekciós tényezők csak a nem károsodott szálak esetében alkalmazhatók. Ezeketől eltérő korrekciós tényezők is szükségessé válhatnak, ha a szálak a feldolgozás előtt vagy a feldolgozás során károsodtak. A megadott eljárások egyszerű meghatározásokra vonatkoznak. Mind a kézi szétválasztás, mind a kémiai szétválasztás esetében legalább két nyersanyag-összetétel meghatározást kell végezni, külön próbadarabon. A biztonság érdekében, ha nincs műszaki

akadálya, ajánlatos egy alternatív vizsgálatot is elvégezni egy olyan eljárással, amelyben azt az alkotórészt oldjuk ki, amelyek maradék volt a standard módszerben.

I. ÁLTALÁNOS INFORMÁCIÓK A TEXTIL SZÁLKEVERÉKEK NYERSANYAG-ÖSSZETÉTELÉNEK MENNYISÉGI MEGHATÁROZÁSI MÓDSZEREIRŐL

Közös információk a szálkeverékek nyersanyag-összetételének mennyiségi meghatározására megadott különböző módszerekhez.

I.1. Tárgy és alkalmazási terület

Minden egyes nyersanyag-összetétel meghatározási módszer alkalmazási területe felsorolja a szálféleségeket, melyekhez a módszer alkalmazható.

I.2. Alapelv

A keverék komponenseinek azonosítása után megfelelő előkezeléssel eltávolítjuk az idegenanyagokat, majd szelektív kioldással eltávolítjuk az egyik komponens⁽¹⁾. Az oldhatatlan maradékot megmérjük, és az oldható komponens részarányát a tömegvesztésből kiszámítjuk. Ha nem jelent műszaki nehézséget, akkor lehetőleg a nagyobb részarányú szálféleséget kell kioldani, így a kisebb részarányú szálféleség lesz a maradék.

I.3. Eszközök és reagens

I.3.1. Eszközök

I.3.1.1. Üvegszűrő-tégelyek és mérőedények, amelyek elég nagyok a tégelyek befogadására, vagy bármilyen más eszközök, amelyek azonos eredményeket adnak.

I.3.1.2. Szívópalack.

I.3.1.3. Exszikkátor, amely önindikáló szilikagél tartalmaz.

I.3.1.4. Ventilációs szárítószekrény, a próbadarabok 105 ± 3 °C-on való szárításához.

I.3.1.5. Analitikai mérleg, 0,0002 g-os pontosságú.

I.3.1.6. Soxhlet extraháló készülék, vagy olyan készülék, mely azonos eredményeket ad.

I.3.2. Reagens

I.3.2.1. Petroléter, átdestillált, forráspont 40—60 °C között.

I.3.2.2. A többi reagenst a módszer leírás megfelelő részei ismertetik. Minden felhasznált reagensnek vegytisztnak kell lennie.

I.3.2.3. Desztillált vagy ionmentesített víz.

I.4. Kondicionáló és vizsgálati légtér

Mivel a száraz tömeget határozzuk meg, nem kell a próbadarabot kondicionálni. A vizsgálatot nem szükséges klimatizált légtérben végezni.

I.5. Vizsgálati minta

Vegyük ki a vizsgálati mintát úgy, hogy az reprezentálja a laboratóriumi mintát, és az összes próbadarabhoz — melyek mindegyike legalább 1 g — elegendő legyen.

⁽¹⁾ A 12. módszer kivételével.

I.6. A vizsgálati minta előkezelése

Ha a keverékben olyan anyag található, amelyet a százalékszámításhoz nem kell figyelembe venni [lásd 10. § (1) ab) bekezdés, akkor azt először el kell távolítani egy olyan módszerrel, amely egyik száalkomponensre sincs hatással.

Ezért a petroléterrel és vízzel extrahálható idegenanyagokat távolítsuk el a légszár az vizsgálati minta Soxhlet extraháló készülékben, petroléterrel, egy órán át, minimum 6 ciklus/óra sebességgel történő kezelésével. Hagyjuk a petrolétert elpárologni a mintáról, majd áztassuk a mintát 1 órán át szobahőmérsékletű vízben, majd további 1 órán át 65 ± 5 °C-os vízben, időnként felkeverve. Alkalmazzunk 100:1 folyadék/próbadarab arányt. Távolítsuk el a mintából a felesleges vizet kipréseléssel, leszívattással vagy centrifugálással, majd hagyjuk a mintát levegőn megszáradni.

Ha az idegenanyagok petroléterrel és vízzel nem távolíthatók el, akkor az előbbiekben megadott módszer helyett egy olyan megfelelő módszerrel kell eltávolítani ezeket, amely egyik száalkotórész sem változtatja meg lényegesen. Néhány fehérítetlen természetes növényi szál (pl. juta, kókusz) esetében azonban figyelembe kell venni, hogy a normál petroléteres és vizes kezeléssel nem távolítható el minden természetes eredetű idegenanyag, ennek ellenére nem alkalmazunk más előkezelést, kivéve, ha a minta petroléterben és vízben is oldhatatlan kikészítőszeret tartalmaz.

A vizsgálati jelentésben részletesen ismertetni kell az alkalmazott előkezelési módszereket.

I.7. Vizsgálati eljárás

I.7.1. Általános útmutatás

I.7.1.1. Szárítás

Minden szárítás legalább 4 órán át, de 16 óránál nem tovább, ventilációs szárítószekrényben, zárt ajtónál, 105 ± 3 °C-on történjen. Ha a szárítási időtartam 14 óránál rövidebb, akkor a tömegállandóság megállapításához a mintát ellenőrző mérésnek kell alávetni. A tömeg akkor tekinthető állandónak, ha további 60 perces szárítás után 0,05%-nál kisebb a változása.

Az üvegszűrő-tégelyeket és a mérőedényeket, a mintákat vagy a maradékokat a szárítási, hűtési és mérési műveletek közben nem szabad pusztán kézzel megérinteni.

Szárítsuk a próbadarabokat mérőedényben, melléteve a fedelét. A szárítás után a mérőedényt még a szárítószekrényből való kivétel előtt fedjük le, és gyorsan tegyük át az exsikkátorba.

Szárítsuk az üvegszűrő-tégelyt mérőedényben, melléteve a fedelét. A szárítás után fedjük le a mérőedényt, és gyorsan tegyük át az exsikkátorba.

Ha az üvegszűrő-tégely helyett más eszközt használunk, akkor a szárítási műveleteket olyan módszerrel kell elvégezni a szárítószekrényben, amely lehetővé teszi a szálak száraz tömegének veszteség nélküli meghatározását.

I.7.1.2. Hűtés

Minden hűtés a mérleg mellé állított exsikkátorban történjen addig, amíg a mérőedény teljesen lehűl, és ez nem lehet rövidebb 2 óránál.

I.7.1.3. Tömegmérés

A hűtés után a mérőedény mérését az exsikkátorból kivéve 2 percen belül be kell fejezni. A mérést 0,0002 g-os pontossággal kell elvégezni.

I.7.2. Vizsgálati eljárás

Vegyünk az előkezelt vizsgálati mintából egy legalább 1 g tömegű próbadarabot. A fonalat vagy a kelmét vágjuk fel kb. 10 mm hosszúságú darabokra, és bontsuk szét amennyire lehetséges. Szárítsuk meg a próbadarabot egy mérőedényben, exsikkátorban hűtsük le, majd mérjük meg. Tegyük át a próbadarabot egy — a megfelelő vizsgálati módszerénél megadott — üvegedénybe, ezután rögtön mérjük meg ismét a mérőedényt, és a különbségből számítsuk ki a próbadarab száraz tömegét. Fejezzük be a vizsgálatot az alkalmazott módszer megfelelő részében leírt módon. Vizsgáljuk meg a maradékot mikroszkóppal, így ellenőrizzük, hogy a kezeléssel valóban teljesen eltávolítottuk-e az oldható szálakat.

I.8. Az eredmények kiszámítása és megadása

Az oldhatatlan komponens tömegét a keverékben lévő szálak teljes tömegének százalékaként számítjuk ki. Az oldható komponens százalékaránya különbségeként adódik. Számítsuk ki a tiszta, száraz tömeg alapján az eredményeket, korrigálva ezeket először az egyezményes járulékhányadokkal, majd azokkal a korrekciós tényezőkkel, amelyek az előkezelésnél fellépő veszteségek figyelembevételéhez szükségesek. A számításokat az I.8.2. szakaszban megadott képlet felhasználásával kell elvégezni.

I.8.1. Az oldhatatlan komponens százalékarányának számítása a tiszta, száraz tömeg alapján, a szál előkezelés alatt fellépő tömegvesztésének figyelembevétele nélkül.

$$P_1\% = \frac{100 r \times d}{m}$$

ahol

- $P_1\%$ a tiszta, száraz oldhatatlan komponens százalékaránya,
- m a próbadarab száraz tömege az előkezelés után,
- r a maradék száraz tömege,
- d korrekciós tényező az oldhatatlan komponensnek a vizsgálat során a reagensben fellépő tömegvesztésének figyelembevételéhez. A 'd' értékeit az egyes módszerek megfelelő szövegrészei adják meg.

Természetesen 'd' értékei normál értékek, melyek csak a vegyileg sértetlen szálakra alkalmazhatók.

I.8.2. Az oldhatatlan komponens százalékarányának kiszámítása a tiszta, száraz tömeg alapján, az egyezményes járulékhányadok és — amikor szükséges — az elő-

kezelésnél fellépő tömegveszteségek korrekciós tényezőinek figyelembevételével:

$$P_{1A}\% = \frac{100 \times P_1 \times \left(1 + \frac{a_1 + b_1}{100}\right)}{P_1 \times \left(1 + \frac{a_1 + b_1}{100}\right) + (100 - P_1) \times \left(1 + \frac{a_2 + b_2}{100}\right)}$$

ahol

$P_{1A}\%$ az oldhatatlan komponens százalékaránya, az egyezményes járulékhányad és az előkezelésnél fellépő tömegveszteség figyelembevételével

P_1 a tiszta, száraz oldhatatlan komponens százalékaránya, az I.8.1. szakaszban megadott képlettel számolva

a_1 az oldhatatlan komponens egyezményes járulékhányada (lásd 2. számú melléklet)

a_2 az oldható komponens egyezményes járulékhányada (lásd 2. számú melléklet)

b_1 az oldhatatlan komponens százalékos tömegvesztesége az előkezelés során

b_2 az oldható komponens százalékos tömegvesztesége az előkezelés során

A második komponens százalékaránya:

$$P_{2A}\% = 100 - P_{1A}\%.$$

Speciális előkezelés alkalmazása esetén a b_1 és a b_2 értékét lehetőleg úgy határozzuk meg, hogy minden tiszta szál-alkotórészt alávétünk a nyersanyag-összetétel meghatározása során alkalmazott előkezelésnek. Tiszta szálaknak azok a szálak tekinthetők, amelyek mentesek minden idegenanyagtól, kivéve azokat az anyagokat, amelyeket rendes körülmények között tartalmaznak (akár a természetükénél fogva akár a gyártási eljárásuk miatt) abban az állapotban (fehérítetlen, fehérített), melyben a vizsgált anyag van.

Ha nem állnak rendelkezésre külön-külön azok a tiszta szál-alkotórészek, amelyeket a vizsgált anyag előállításához használtak, akkor azokat a b_1 és b_2 átlagértékeket alkalmazzuk, amelyeket a vizsgált keverék szálkomponenseihez hasonló szálak vizsgálatával határoztak meg.

Ha a normál petroléteres és vizes extrakciós előkezelést alkalmazzuk, akkor általában mellőzni lehet a b_1 és b_2 korrekciós tényezőket, kivéve fehérítetlen pamut, fehérítetlen len és fehérítetlen kender esetében, melyeknél az előkezelésnek tulajdonítható veszteségként általában 4%, valamint a polipropilén esetében, melynél 1% az elfogadott érték.

A többi szálnál az előkezelésnek tulajdonítható veszteségeket rendszerint figyelmen kívül hagyjuk a számításoknál.

II. A NYERSANYAG-ÖSSZETÉTEL MENNYISÉGI MEGHATÁROZÁSA A KÉZI SZÉTVÁLASZTÁS MÓDSZERÉVEL

II.1. Alkalmazási terület

A módszer bármilyen textil szálféleségnél alkalmazható, feltéve, hogy nem közvetlen (intim) keverék formában vannak, és kézzel szétválaszthatók.

II.2. Alapelv

A textil komponensek azonosítása után megfelelő előkezeléssel eltávolítjuk az idegenanyagokat, ezután a szálakat kézzel szétválasztjuk, megszáritjuk és megmérjük, majd kiszámítjuk a keverékben lévő egyes szálak részarányát.

II.3. Eszközök

II.3.1. Mérőedények vagy bármilyen más eszközök, amelyek azonos eredményeket adnak.

II.3.2. Exsikkátor, amely önindikáló szilikagélt tartalmaz.

II.3.3. Ventilációs szárítószekrény, a próbadarabok 105 ± 3 °C-on való szárításához.

II.3.4. Analitikai mérleg, 0,0002 g-os pontosságú.

II.3.5. Soxhlet extraháló készülék, vagy más készülék, ami azonos eredményeket ad.

II.3.6. Bontótű

II.3.7. Sodratvizsgáló műszer, vagy más készülék, ami azonos eredményeket ad.

II.4. Reagensok

II.4.1. Petroléter, átdestillált, forráspont $40-60$ °C között.

II.4.2. Desztillált vagy ionmentesített víz.

II.5. Kondicionáló és vizsgálati légtér

Lásd I.4.

II.6. Vizsgálati minta

Lásd I.5.

II.7. A vizsgálati minták előkezelése

Lásd I.6.

II.8. Vizsgálati eljárás

II.8.1. Fonal vizsgálata

Vegyünk ki legalább 1 g tömegű próbadarabot az előkezelte vizsgálati mintából. Nagyon finom fonalnál minimum 30 m hosszúságú fonalon — tekintet nélkül a tömegre — el lehet végezni a vizsgálatot.

Vágjuk fel a fonalat megfelelő hosszúságú darabokra, majd bontótűvel, és ha szükséges, sodratvizsgálóval különítsük el a szálféleségeket. Az így kapott szálféleségeket az előzőleg lemért mérőedényekbe tesszük, és 105 ± 3 °C-on tömegállandóságig szárítjuk, az I.7.1. és I.7.2. szakaszban megadottak szerint.

II.8.2. Kelme vizsgálata

Vegyünk ki legalább 1 g tömegű próbadarabot az előkezelte vizsgálati mintából, a szegélyt kihagyva, a széleket gondosan vágva, hogy elkerüljük a kirojtosodást, a lánc- és vetülékfonalakkal párhuzamosan, kötött kelméknél pedig a szemsorok és szemoszlopok vonalában. Különítsük el az eltérő szálféleségeket, és gyűjtsük azokat előzőleg lemerített mérőedényekbe, majd folytassuk a vizsgálatot a II.8.1. szakasz szerint.

II.9. Az eredmények kiszámítása és megadása

Az egyes komponensek tömegét a keverékben lévő szálak teljes tömegének százalékában adjuk meg. Számítsuk ki a tiszta, száraz tömeg alapján az eredményeket, korrigálva ezeket először az egyezményes járulékhányadokkal, majd azokkal a korrekciós tényezőkkel, amelyek az előkezelésnél fellépő veszteségek figyelembevételéhez szükségesek.

II.9.1. A tiszta, száraz szálak tömegszázalékának számítása a szál előkezelés alatt fellépő tömegveszteségének figyelembevétele nélkül.

$$P_1\% = \frac{100 \times m_1}{m_1 + m_2} = \frac{100}{1 + \frac{m_2}{m_1}}$$

$P_1\%$ az első tiszta, száraz komponens százalékaránya,

m_1 az első komponens tiszta, száraz tömege,

m_2 a második komponens tiszta, száraz tömege.

II.9.2. Az egyes komponensek százalékarányának kiszámítása az egyezményes járulékhányadok és — ami-

kor szükséges — az előkezelésnél fellépő tömegveszteségek korrekciós tényezőinek figyelembevételével:

Lásd I.8.2.

III. A MÓDSZEREK PONTOSSÁGA

Az egyes módszereknél feltüntetett pontosság a reprodukálhatóságra vonatkozik.

A reprodukálhatóság a megbízhatóságot jelenti, azaz a különböző laboratóriumokban vagy különböző időpontokban kapott kísérleti értékek egyezőségét, ha ugyanazt a módszert alkalmazzuk, és ugyanannak a homogén keveréknek a próbadarabjait használjuk.

A reprodukálhatóságot az eredmények megbízhatósági hatáiraival fejezzük ki, 95%-os megbízhatósági szint mellett.

Ez azt jelenti, hogy a módszer szabályos és hibátlan alkalmazása esetén, a különböző laboratóriumokban ugyanazon keverékre elvégzett vizsgálati sorozat két eredménye közötti eltérés 100-ból csak 5 esetben lehet nagyobb ennél.

IV. VIZSGÁLATI JEGYZŐKÖNYV

IV.1. Közöljük, hogy a vizsgálatot e módszer szerint végeztük el.

IV.2. Részletesen adjunk meg minden különleges előkezelést (lásd I.6.).

IV.3. Adjuk meg az egyes eredményeket és az eredmények számtani átlagát, egy tizedesjegyre kerekítve.

2. AZ EGYES MÓDSZEREK — ÖSSZEFOGLALÓ TÁBLÁZAT

Módszer	Alkalmazási terület	Reagens
1. Acetát	Meghatározott más szálak	Aceton
2. Meghatározott protein szálak	Meghatározott más szálak	Hipoklorit
3. Viszkóz, cupro vagy meghatározott típusú modál	Pamut	Hangyasav és cinkklorid
4. Poliamid vagy nylon	Meghatározott más szálak	Hangyasav, 80 tömeg%-os
5. Acetát	Triacetát	Benzilalkohol
6. Triacetát	Meghatározott más szálak	Diklórmetán
7. Meghatározott cellulózsálak	Poliészter	Kénsav, 75 tömeg%-os
8. Akрил, meghatározott modakril- vagy meghatározott klórszálak	Meghatározott más szálak	Dimetilformamid
9. Meghatározott klórszálak	Meghatározott más szálak	Szendisulfid/aceton, 55,5/44,5 térfogat%
10. Acetát	Meghatározott klórszálak	Jégecet
11. Selyem	Gyapjú vagy szőr	kénsav, 75 tömeg%-os
12. Juta	Meghatározott állati eredetű szálak	Nitrogéntartalom módszer
13. Polipropilén	Meghatározott más szálak	Xilol

Mód-szer	Alkalmazási terület	Reagens
14. Klórszálak (vinilklorid homopolimerjei)	Meghatározott más szálak	Koncentrált kénsav módszer
15. Klórszálak, meghatározott modakrilok, meghatározott elasztánok, acetátok, triacetátok	Meghatározott más szálak	Ciklohexanon

1. MÓDSZER

Acetát és meghatározott más szálak

(Acetonos módszer)

1. ALKALMAZÁSI TERÜLET

Ez a módszer, az idegenanyagok eltávolítása után, a következő szálakból álló kétkomponensű keverékekhez alkalmazható:

1. acetát (19)
és

2. gyapjú (1), állati szőrök (2 és 3), selyem (4), pamut (5), len (7), valódi kender (8), juta (9), manilakender (10), alfafű (11), kókuszrost (12), ginszter (13), rami (14), szizál (15), cupro (21), modál (22), regenerált fehérje (23), viszkóz (25), akril (26), poliamid vagy nylon (30) vagy poliészter (31).

A módszer semmilyen körülmények között sem alkalmazható felületén deacetilezett acetát szálakhoz.

2. ALAPELV

Az ismert száraz tömegű keverékből acetonnal kioldjuk az acetát szálakat. A maradékot összegyűjtjük, mossuk, szárítjuk és megmérjük. A maradék tömegét, ha szükséges, korrigáljuk, majd a keverék száraz tömegének százalékában fejezzük ki. A száraz acetát szálak százalékos részarányát különbségképzéssel határozzuk meg.

3. *ESZKÖZÖK ÉS REAGENSEK* (az általános részben megadottakon kívül)

3.1. Eszköz

Legalább 200 ml űrtartalmú, becsiszolt üveg dugós Erlenmeyer-lombikok.

3.2. Reagens

Aceton

4. VIZSGÁLATI ELJÁRÁS

Kövessük az általános információknál megadott eljárást, majd folytassuk a következőképpen:

Tegyünk a próbadarabot egy legalább 200 ml űrtartalmú, becsiszolt üveg dugós Erlenmeyer-lombikba, öntsünk a próbadarabra grammonként 100 ml acetont, rázzuk össze a lombikot, és hagyjuk állni szobahőmérsékleten 30 percig,

időnként megkeverve, majd öntsük át a folyadékot egy lemért üvegszűrő-tégelybe.

Ismételjük meg a kezelést még kétszer (összesen három extrakciót végezve), de csak 15-15 percig, így az acetonos kezelés teljes időtartama egy óra. A maradékot tegyük át az üvegszűrő-tégelybe. Mossuk át a maradékot az üvegszűrő-tégelyben acetonnal, majd szívassuk le. Töltsük fel újra az üvegszűrő-tégelyt acetonnal, és lefolyatással ürítsük ki.

Végül szívassuk le a bennmaradó folyadékot, majd szárítsuk meg, hűtsük le, és mérjük meg az üvegszűrőt a számaradékkal.

5. AZ EREDMÉNYEK KISZÁMÍTÁSA ÉS MEGADÁSA

Az eredményeket az általános információknál megadott módon számítsuk ki. A 'd' értéke 1,00.

6. A MÓDSZER PONTOSSÁGA

Textilanyagok homogén keveréke esetében az ezzel a módszerrel kapott eredmények megbízhatósági tartománya, 95%-os megbízhatósági szint mellett, nem nagyobb 1-nél.

2. MÓDSZER

Meghatározott proteinszálak és meghatározott más szálak

(Hipokloritos módszer)

1. ALKALMAZÁSI TERÜLET

Ez a módszer, az idegenanyagok eltávolítása után, a következő szálakból álló kétkomponensű keverékekhez alkalmazható:

1. meghatározott fehérje szálak, nevezetesen: gyapjú (1), állati szőrök (2 és 3), selyem (4) vagy regenerált fehérje (23)

és

2. pamut (5), cupro (21), viszkóz (25), akril (26), klórszálak (27), poliamid vagy nylon (30), poliészter (31), polipropilén (33), elasztán (39) vagy üvegszál (40).

Ha különböző fehérjeszálak vannak a keverékben, akkor a módszer azok összmenyiségét, és nem az egyenkénti mennyiségüket adja meg.

2. ALAPELV

Az ismert száraz tömegű keverékből hipoklorit oldattal kioldjuk a fehérje szájakat. A maradékot összegyűjtjük, mossuk, szárítjuk és megmérjük. A maradék tömegét, ha szükséges, korrigáljuk, majd a keverék száraz tömegének százalékában fejezzük ki. A száraz fehérjeszálak százalékos részarányát különbségképzéssel határozzuk meg.

A hipoklorit oldat előállításához litiumhipokloritot vagy nátriumhipokloritot használhatunk.

A litiumhipoklorit abban az esetben ajánlott, ha a vizsgálatok száma kevés, vagy ha nagyobb időközönként végezzük a vizsgálatokat. Ennek oka az, hogy a szilárd litiumhipokloritban — ellentétben a nátriumhipoklorittal — gyakorlatilag állandó a hipoklorit százalékaránya. Ha a hipoklorit százalékaránya ismert, akkor nem kell minden vizsgálathoz jodometriásan ellenőrizni a hipoklorit tartalmát, azaz állandó mennyiségű litiumhipoklorit alkalmazható.

3. *ESZKÖZÖK ÉS REAGENSEK* (az általános részben megadottakon kívül)

3.1. Eszközök

3.1.1. Erlenmeyer-lombik, becsiszolt üveg dugóval, 250 ml űrtartalmú.

3.1.2. Termosztát, mely 20 ± 2 °C-ra beállítható.

3.2. Reagensok

3.2.1. Hipoklorit reagens

(a) Litiumhipoklorit oldat

Ez frissen készített oldat, mely 35 ± 2 g/l aktív klórt tartalmaz (kb. 1 M), és amelyhez $5 \pm 0,5$ g/l feloldott nátriumhidroxidot adtunk. Elkészítéséhez oldjunk fel 100 g 35% aktív klórtartalmú (vagy 115 g 30% aktív klórtartalmú) litiumhipokloritot kb. 700 ml desztillált vízben, adjunk hozzá 5 g, kb. 200 ml desztillált vízben feloldott nátriumhidroxidot, majd töltsük fel desztillált vízzel 1 literre. A frissen készített oldatot nem kell jodometriásan ellenőrizni.

(b) Nátriumhipoklorit oldat

Ez frissen készített oldat, mely 35 ± 2 g/l aktív klórt tartalmaz (kb. 1 M), és amelyhez $5 \pm 0,5$ g/l feloldott nátriumhidroxidot adtunk.

Minden vizsgálat előtt ellenőrizzük jodometriásan az oldat aktív klórtartalmát.

3.2.2. Ecetsav, hígított oldat

Hígítsunk fel 5 ml jégecetet vízzel 1 literre.

4. VIZSGÁLATI ELJÁRÁS

Kövessük az általános információknál megadott eljárást, majd folytassuk a következőképpen:

Keverjük össze kb. 1 gramm mintával kb. 100 ml hipoklorit oldatot (lítium- vagy nátriumhipoklorit) a 250 ml-es lombikban, keverjük meg alaposan, hogy a minta átnedvesedjen. Ezután tartsuk a lombikot 40 percig 20 °C-os termosztátban, közben keverjük folyamatosan, vagy legalább szabályos időközönként. Mivel a

gyapjú oldódása exoterm folyamat, a módszer során keletkező reakcióhőt el kell vezetni. Ellenkező esetben számottevő hibát okozhat az oldhatatlan szálak kezdeti oldódása.

A 40 perc elteltével szűrjük át a lombik tartalmát egy lemért üvegszűrő-tégelyen, a visszamaradó szálakat töltsük át az üvegszűrő-tégelybe úgy, hogy öblítsük át a lombikot egy kis hipoklorit reagenssel. Szívassuk le üvegszűrő-tégelyt, majd mossuk át a számaradékot egymást követően vízzel, hígított ecetsavval, végül ismét vízzel, közben szívassuk le az üvegszűrő-tégelyt minden egyes folyadék-hozzáadás után. Ne kezdjük el addig a leszívást, míg az összes mosófolyadék át nem folyt.

Végül szívassuk le a bennmaradó folyadékot, majd szárítsuk meg, hűtsük le, és mérjük meg az üvegszűrőt a számaradékkal.

5. AZ EREDMÉNYEK KISZÁMÍTÁSA ÉS MEGADÁSA

Az eredményeket az általános információknál megadott módon számítsuk ki. A 'd' értéke 1,00, kivéve pamut, viszkóz és modál szálak esetén, melyekhez 'd' = 1,01, és fehérítetlen pamut esetén, melyhez 'd' = 1,03.

6. A MÓDSZER PONTOSÁGA

Textilanyagok homogén keveréke esetében az ezzel a módszerrel kapott eredmények megbízhatósági tartománya, 95%-os megbízhatósági szint mellett, nem nagyobb ± 1 -nél.

3. MÓDSZER

VISZKÓZ, CUPRO VAGY MEGHATÁROZOTT TÍPUSÚ MODÁL SZÁLAK ÉS PAMUT

(Hangyasavat és cinkkloridot alkalmazó módszer)

1. ALKALMAZÁSI TERÜLET

Ez a módszer, az idegenanyagok eltávolítása után, a következő szálakból álló kétkomponensű keverékekhez alkalmazható:

1. viszkóz (25) vagy cupro (21), beleértve meghatározott típusú modál szálakat (22),

és

2. pamut (5).

Ha modál szálak találunk a keverékben, egy előzetes vizsgálatot kell elvégezni annak megállapítására, hogy oldódik-e a reagensben.

A módszer nem alkalmazható olyan keverékekhez, melyekben a pamutot erős kémiai roncsoló hatás érte, vagy melyekben a viszkóz vagy a cupro részlegesen oldhatóvá vált, bizonyos teljesen el nem távolítható színezékek és kikészítő anyagok jelenléte miatt.

2. ALAPELV

Az ismert száraz tömegű keverékből egy hangyasavat és cinkkloridot tartalmazó oldattal kioldjuk a viszkóz, cupro vagy modál szálakat. A maradékot összegyűjtjük, mossuk, szárítjuk és megmérjük; a korrigált tömegét a keverék száraz tömegének százalékában fejezzük ki. A száraz viszkóz, cupro vagy modál szálak százalékos részarányát különbségképzéssel határozzuk meg.

3. *ESZKÖZÖK ÉS REAGENSEK* (az általános részben megadottakon kívül)

3.1. Eszközök

3.1.1. Erlenmeyer-lombik, becsiszolt üveg dugóval, legalább 200 ml űrtartalmú.

3.1.2. Készülék a lombik 40 ± 2 °C-on tartására.

3.2. Reagensok

3.2.1. Oldat, mely 20 g olvasztott, vízmentes cinkkloridot és 68 g vízmentes hangyasavat tartalmaz, 100 g-ra kiegészítve vízzel (azaz 20 tömegegység vízmentes cinkkloridot adunk 80 tömegegység 85 tömeg%-os hangyasavhoz).

Megjegyzés:

Legyünk figyelemmel e tekintetben az I.3.2.2 szakaszra, mely leszögezi, hogy minden felhasznált reagensnek vegytisztának kell lennie, emellett elengedhetetlen, hogy olvasztott, vízmentes cinkkloridot használjunk.

3.2.2 Ammónium-hidroxid oldat: hígítsunk fel vízzel 20 ml koncentrált ammóniát (sűrűsége 20 °C-on: $0,880 \text{ g/cm}^3$) 1 literre.

4. VIZSGÁLATI ELJÁRÁS

Kövessük az általános információknál megadott eljárást, majd folytassuk a következőképpen:

Azonnal tegyük be a próbadarabot a 40 °C-ra előmelegített lombikba. Öntsünk a próbadarabra grammonként 100 ml, 40 °C-ra előmelegített hangyasav-cinkklorid oldatot. Zárjuk le, majd erősen rázzuk fel a lombikot. Tartsuk a lombikot és a tartalmát két és fél órán keresztül 40 °C-os állandó hőmérsékleten, közben óránként rázzuk fel. Szűrjük át a lombik tartalmát egy lemért üvegszűrő-téglényen és a reagens segítségével töltjük át a lombikban maradt szálakat az üvegszűrőbe. Öblítsünk 20 ml reagenssel.

Mossuk át alaposan az üvegszűrőt és a maradékot 40 °C-os vízzel. Öblítsük át a számaradékot kb. 100 ml hideg ammóniaoldatban (3.2.2.), ügyelve arra, hogy a maradék 10 percig teljesen elmerüljön az oldatban⁽²⁾, majd öblítsük át alaposan hideg vízzel.

Ne alkalmazzunk leszívást addig, míg minden mosófolyadék magától le nem folyt. Végül szívassuk le a bennmaradó folyadékot, majd szárítsuk meg, hűtsük le, és mérjük meg az üvegszűrőt a számaradékkal.

5. AZ EREDMÉNYEK KISZÁMÍTÁSA ÉS MEGADÁSA

Az eredményeket az általános információknál megadott módon számítsuk ki. A 'd' értéke pamut esetén 1,02.

6. A MÓDSZER PONTOSÁGA

Textilanyagok homogén keveréke esetében az ezzel a módszerrel kapott eredmények megbízhatósági tartománya, 95%-os megbízhatósági szint mellett, nem nagyobb ± 2 -nél.

4. MÓDSZER

POLIAMIDVAGYNYLONÉSMEGHATÁROZOTT MÁSSZÁLAK

(80%-os hangyasavat alkalmazó módszer)

1. ALKALMAZÁSI TERÜLET

Ez a módszer, az idegenanyagok eltávolítása után, a következő szálakból álló kétkomponensű keverékekhez alkalmazható:

1. poliamid vagy nylon (30)

és

2. gyapjú (1), állati szőrök (2 és 3), pamut (5), cupro (21), modál (22), viszkóz (25), akril (26), klórszál (27), poliészter (31), polipropilén (33) vagy üvegszál (40).

Amint az előzőekből kitűnik, ez a módszer gyapjú tartalmú keverékeknel is alkalmazható, de ha a gyapjútartalom nagyobb 25%-nál, a 2. módszert kell alkalmazni (a gyapjú kioldása lúgos nátriumhipoklorit oldattal).

2. ALAPELV

Az ismert száraz tömegű keverékből hangyasavval kioldjuk a poliamid szálakat. A maradékot összegyűjtjük, mossuk, szárítjuk és megmérjük a tömegét, korrigálva ha szükséges, a keverék száraz tömegének százalékában fejezzük ki. A száraz poliamid vagy nylon szálak százalékos részarányát különbségképzéssel határozzuk meg.

3. *ESZKÖZÖK ÉS REAGENSEK* (az általános részben megadottakon kívül)

3.1. Eszköz

Erlenmeyer-lombik, becsiszolt üveg dugóval, legalább 200 ml űrtartalmú.

3.2. Reagensok

3.2.1. Hangyasav (80 tömeg%-os, sűrűsége 20 °C-on $1,186 \text{ g/cm}^3$). Hígítsunk fel vízzel egy literre 880 ml 90 tömeg%-os hangyasavat (sűrűsége 20 °C-on $1,204 \text{ g/cm}^3$), vagy 780 ml 98—100 tömeg%-os hangyasavat (sűrűsége 20 °C-on $1,220 \text{ g/cm}^3$).

⁽²⁾ Például egy lehetőség annak biztosítására, hogy a számaradék elmerüljön az ammónia oldatban, hogy egy olyan, csappal ellátott szűrőtégelytartót alkalmazunk, amellyel szabályozható az ammóniaoldat áramlása.

A hangyasav koncentrációja 77-től 83 tömeg%-ig elfogadható.

3.2.2. Ammónia, hígított oldat: hígítsunk fel vízzel 20 ml koncentrált ammóniát (sűrűsége $0,880 \text{ g/cm}^3$) 1 literre.

4. VIZSGÁLATI ELJÁRÁS

Kövessük az általános információknál megadott eljárást, majd folytassuk a következőképpen:

A legalább 200 ml űrtartalmú Erlenmeyer-lombikban levő próbadarabra öntsünk grammonként 100 ml hangyasavat. Zárjuk le, majd rázzuk a lombikot, hogy a próbadarab átnedvesedjen. Tartsuk a lombikot 15 percen keresztül szobahőmérsékleten, időnként felrázva. Szűrjük át a lombik tartalmát egy lemért üvegszűrő-tégelyen, a visszamaradó szálakat töltjük át az üvegszűrőbe úgy, hogy a lombikot mossuk ki egy kis hangyasavval. Ürítsük ki az üvegszűrőt leszívással, majd mossuk át a számaradékokat a szűrőben egymást követően hangyasavval, forróvízzel, hígított ammóniaoldattal, végül hideg vízzel, az egyes műveletek után leszívással kiürítve az üvegszűrőt. Ne alkalmazzunk leszívást addig, míg minden mosófolyadék magától le nem folyt. Végül szívassuk le a bennmaradó folyadékot, majd szárítsuk meg, hűtsük le, és mérjük meg az üvegszűrőt a számaradékkal.

5. AZ EREDMÉNYEK KISZÁMÍTÁSA ÉS MEGADÁSA

Az eredményeket az általános információknál megadott módon számítsuk ki. A 'd' értéke 1,00.

6. A MÓDSZER PONTOSSÁGA

Textilanyagok homogén keveréke esetében az ezzel a módszerrel kapott eredmények megbízhatósági tartománya, 95%-os megbízhatósági szint mellett, nem nagyobb 1-nél.

5. MÓDSZER

ACETÁTÉSTRIACETÁT

(Benzilalkoholos módszer)

1. ALKALMAZÁSI TERÜLET

Ez a módszer, az idegenanyagok eltávolítása után, a következő szálakból álló kétkomponensű keverékekhez alkalmazható:

1. acetát (19)
és
2. triacetát (24).

2. ALAPELV

Az ismert száraz tömegű keverékből benzilalkohollal, $52 \pm 2 \text{ }^\circ\text{C}$ -on kioldjuk az acetát szálakat. A maradékokat összegyűjtjük, mossuk, szárítjuk és megmérjük tömegét a keverék száraz tömegének százalékában fejezzük ki. A

száraz acetát százalékos részarányát különbségképzéssel határozzuk meg.

3. *ESZKÖZÖK ÉS REAGENSEK* (az általános részben megadottakon kívül)

3.1. Eszközök

3.1.1. Erlenmeyer lombik, becsiszolt üveg dugóval, legalább 200 ml űrtartalmú.

3.1.2. Mechanikus rázó gép.

3.1.3. Termosztát, vagy más készülék a lombik $52 \pm 2 \text{ }^\circ\text{C}$ hőmérsékleten tartására.

3.2. Reagensek

3.2.1. Benzilalkohol.

3.2.2. Etilalkohol.

4. VIZSGÁLATI ELJÁRÁS

Kövessük az általános információknál megadott eljárást, majd folytassuk a következőképpen:

Az Erlenmeyer-lombikban levő próbadarabra öntsünk grammonként 100 ml benzilalkoholt. Zárjuk le a lombikot, majd rögzítsük a rázó géphez úgy, hogy elmerüljön a vízfürdőben, tartsuk $52 \pm 2 \text{ }^\circ\text{C}$ -on, és rázzuk 20 percig ezen a hőmérsékleten.

(A mechanikus rázó gép helyett a lombik erőteljesen, kézzel történő rázása is megfelelő.)

Dekantáljuk a folyadékot egy lemért üvegszűrő-tégelyen keresztül. Töltsünk egy újabb adag benzilalkoholt a lombikba, és az előbbiekhöz hasonlóan rázzuk $52 \pm 2 \text{ }^\circ\text{C}$ -on 20 percig.

Fejtsük le a folyadékot az üvegszűrő-tégelyen keresztül. Ismételjük meg az eljárást harmadszor is.

Végül öntsük ki a folyadékot és a számaradékokat az üvegszűrőbe, a visszamaradó szálakat öblítsük ki a lombikból az üvegszűrőbe egy nagyobb mennyiségű benzilalkohollal, $52 \pm 2 \text{ }^\circ\text{C}$ -on. Alaposan ürítsük ki az üvegszűrőt.

Tegyük át a szálakat egy lombikba, öblítsük etilalkohollal, majd kézzel történő rázás után dekantáljuk egy üvegszűrő-tégelyen keresztül.

Ismételjük meg ezt az öblítő műveletet kétszer vagy háromszor. A maradékokat tegyük át az üvegszűrőbe, majd ürítsük ki alaposan az üvegszűrőt.

Szárítsuk meg, hűtsük le, majd mérjük meg az üvegszűrőt a számaradékkal.

5. AZ EREDMÉNYEK KISZÁMÍTÁSA ÉS MEGADÁSA

Az eredményeket az általános információknál megadott módon számítsuk ki. A 'd' értéke 1,00.

6. A MÓDSZER PONTOSSÁGA

Textilanyagok homogén keveréke esetében az ezzel a módszerrel kapott eredmények megbízhatósági tartománya, 95%-os megbízhatósági szint mellett, nem nagyobb ± 1 -nél.

6. MÓDSZER

TRIACETÁTÉSMEGHATÁROZOTTMÁSSZÁLAK

(Diklórmetános módszer)

1. ALKALMAZÁSI TERÜLET

Ez a módszer, az idegenanyagok eltávolítása után, a következő szálakból álló kétkomponensű keverékekhez alkalmazható:

1. triacetát (24)
és
2. gyapjú (1), állati szőrök (2 és 3), selyem (4), pamut (5), cupro (21), modál (22), viszkóz (25), akril (26), poliamid vagy nylon (30), poliészter (31), üvegszál (40).

Megjegyzés:

Azok a triacetát szálak, amelyeket különleges kezeléssel részlegesen hidrolizáltak, már nem oldódnak fel teljesen a reagensben. Ilyen esetben nem alkalmazható az eljárás.

2. ALAPELV

Az ismert száraz tömegű keverékből diklórmetánnal kioldjuk a triacetát szálakat. A maradékot összegyűjtjük, mossuk, szárítjuk és megmérjük; a tömegét, korrigálva, ha szükséges, a keverék száraz tömegének százalékában fejezzük ki. A triacetát szálak százalékos részarányát különbségképzéssel határozzuk meg.

3. *ESZKÖZÖK ÉS REAGENSEK* (Az általános részben megadottakon kívül)

3.1. Eszköz

Erlenmeyer-lombik, becsiszolt üveg dugóval, legalább 200 ml űrtartalmú.

3.2. Reagens

Diklórmetán.

4. VIZSGÁLATI ELJÁRÁS

Kövessük az általános információknál megadott eljárást, majd folytassuk a következőképpen:

A 200 ml űrtartalmú Erlenmeyer-lombikban levő próbadarabra öntsünk grammonként 100 ml diklórmetánt. Zárjuk le, majd rázzuk a lombikot 10 percig, hogy a próbadarab átnedvesedjen. Tartsuk a lombikot 30 percen keresztül szobahőmérsékleten, időnként felrázva. Dekantáljuk a folyadékot egy lemért üvegszűrő-tégelyen át. Töltsünk 60 ml diklórmetánt a maradékot tartalmazó lombikba, rázzuk össze kézzel, majd szűrjük át a lombik tartalmát az üvegszűrő-tégelyen, a visszamaradó szálakat töltsük át az üvegszűrőbe úgy, hogy a lombikot mossuk át kis mennyiségű diklórmetánnal. Űrítsük ki az üvegszűrőt leszívással, így távolítva el a felesleges folyadékot, töltsük fel újra az üvegszűrőt diklórmetánnal, és hagyjuk magától lefolyni.

Végül szívassuk le a felesleges folyadékot, kezeljük a maradékot forrásban lévő vízzel, az oldószer teljes eltávolítása érdekében, alkalmazzunk leszívást, szárítsuk meg, hűtsük le, majd mérjük meg az üvegszűrőt a számaradékkal.

5. AZ EREDMÉNYEK KISZÁMÍTÁSA ÉS MEGADÁSA

Az eredményeket az általános információknál megadott módon számítsuk ki. A 'd' értéke 1,00, kivéve a poliészter esetében, amelynél 'd' értéke 1,01.

6. A MÓDSZER PONTOSÁGA

Textilanyagok homogén keveréke esetében az ezzel a módszerrel kapott eredmények megbízhatósági tartománya, 95%-os megbízhatósági szint mellett, nem nagyobb ± 1 -nél.

7. MÓDSZER

**MEGHATÁROZOTTCELLULÓZSZÁLAKÉS
POLIÉSZTER**

(75%-os kénsavat alkalmazó módszer)

1. ALKALMAZÁSI TERÜLET

Ez a módszer, az idegenanyagok eltávolítása után, a következő szálakból álló kétkomponensű keverékekhez alkalmazható:

1. pamut (5), len (7), valódi kender (8), rami (14), cupro (21), modál (22),
viszkóz (25)
és
2. poliészter (31).

2. ALAPELV

Az ismert száraz tömegű keverékből 75 tömeg%-os kénsavval kioldjuk a cellulózszálat. A maradékot összegyűjtjük, mossuk, szárítjuk és megmérjük; a tömegét a keverék száraz tömegének százalékában fejezzük ki. A száraz cellulózszálat százalékos részarányát különbségképzéssel határozzuk meg.

3. *ESZKÖZÖK ÉS REAGENSEK* (az általános részben megadottakon kívül)

3.1. Eszközök

3.1.1. Erlenmeyer-lombik, becsiszolt üveg dugóval, legalább 500 ml űrtartalmú.

3.1.2. Termosztát vagy más készülék a lombik 50 ± 5 °C-on tartására.

3.2. Reagens

3.2.1. Kénsav, 75 ± 2 tömeg%-os.

Ezt úgy készítjük el, hogy 700 ml kénsavat (sűrűsége 20 °C-on: $1,84$ g/cm³) óvatosan, állandó hűtés mellett, hozzátöltünk 350 ml desztillált vízhez. Az oldódás után szobahőmérsékletre hűtjük, és vízzel 1 literre hígítjuk.

3.2.2. Ammónia, hígított oldat: hígítsunk fel vízzel 80 ml ammóniaoldatot (sűrűsége 20 °C-on: 0,88 g/cm³) 1 literre.

4. VIZSGÁLATI ELJÁRÁS

Kövessük az általános információknál megadott eljárást, majd folytassuk a következőképpen:

A legalább 500 ml űrtartalmú Erlenmeyer-lombikban levő próbadarabra öntsünk grammonként 200 ml 75%-os kénsavat. Zárjuk le, majd óvatosan rázzuk a lombikot, hogy a próbadarab átnedvesedjen. Tartsuk a lombikot 1 órán keresztül 50± 5 °C-on, szabályos időközönként, körülbelül 10 percenként felrázva. Szűrjük át a lombik tartalmát egy lemért üvegszűrő-tégelyen, leszívással. A visszamaradó szálakat töltjük át az üvegszűrőbe úgy, hogy a lombikot mossuk át kis mennyiségű 75%-os kénsavval. Ürítsük ki az üvegszűrőt leszívással, majd mossuk át egyszer a szálmaradékot a szűrőben, feltöltve az üvegszűrőt egy új adag kénsavval. Ne alkalmazzunk elszívást addig, míg minden sav magától le nem folyt.

Mossuk át a maradékot egymást követően többször hideg vízzel, kétszer hígított ammónia oldattal, majd ezután alaposan hideg vízzel, az egyes műveletek után leszívással kiürítve az üvegszűrőt. Ne alkalmazzunk leszívást addig, míg minden mosófolyadék magától le nem folyt. Végül szívassuk le a bennmaradó folyadékot, majd szárítsuk meg, hűtsük le, és mérjük meg az üvegszűrőt a szálmaradékkal.

5. AZ EREDMÉNYEK KISZÁMÍTÁSA ÉS MEGADÁSA

Az eredményeket az általános információknál megadott módon számítsuk ki. A 'd' értéke 1,00.

6. A MÓDSZER PONTOSSÁGA

Textilanyagok homogén keveréke esetében az ezzel a módszerrel kapott eredmények megbízhatósági tartománya, 95%-os megbízhatósági szint mellett, nem nagyobb ± 1-nél.

8. MÓDSZER

AKRILSZÁLAKMEGHATÁROZOTTMODAKRIL-SZÁLAKVAGYMEGHATÁROZOTTKLÓRSZÁLAK ÉSMEGHATÁROZOTTMÁSSZÁLAK

(Dimetilformamidos módszer)

1. ALKALMAZÁSI TERÜLET

Ez a módszer, az idegenanyagok eltávolítása után, a következő szálakból álló kétkomponensű keverékekhez alkalmazható:

1. akril (26), meghatározott modakrilok (29), meghatározott klórszálak (27)⁽³⁾

és

2. gyapjú (1), állati szőrök (2 és 3), selyem (4), pamut (5), cupro (21), modál (22), viszkóz (25), poliamid vagy nylon (30), poliészter (31).

Továbbá érvényes olyan akril- és modakril-szálakra, amelyeket fémsóval előkezelt — de nem utáncrómozott — színezékekkel kezeltek.

2. ALAPELV

Az ismert száraz tömegű keverékből forrásban levő vízfürdőben melegített dimetilformamiddal kioldjuk az akril-, a modakril- vagy a klórszálakat. A maradékot össze gyűjtjük, mossuk, szárítjuk és megmérjük; a korrigált tömegét a keverék száraz tömegének százalékában fejezzük ki. Az akril-, a modakril- vagy a klórszálak százalékos részarányát különbségképzéssel határozzuk meg.

3. *ESZKÖZÖK ÉS REAGENSEK* (az általános részben megadottakon kívül)

3.1. Eszközök

3.1.1. Erlenmeyer-lombik, becsiszolt üvegdugóval, legalább 200 ml űrtartalmú.

3.1.2. Forrásban lévő vízfürdő.

3.2. Reagensok

Dimetilformamid (forráspont: 153± 1 °C), mely nem tartalmaz 0,1%-nál több vizet.

Ez a reagens mérgező, ezért védőeszköz használata ajánlatos.

4. VIZSGÁLATI ELJÁRÁS

Kövessük az általános információknál megadott eljárást, majd folytassuk a következőképpen:

A legalább 200 ml űrtartalmú Erlenmeyer-lombikban levő próbadarabra öntsünk grammonként 80 ml dimetilformamidot, melyet előmelegítettünk forrásban lévő vízfürdőben. Zárjuk le, majd rázzuk a lombikot, hogy a próbadarab átnedvesedjen, majd melegítsük a forrásban lévő vízfürdőben 1 órán keresztül. Ezalatt öt alkalommal, óvatosan rázzuk fel kézzel a lombikot és tartalmát.

Dekantáljuk a folyadékot egy lemért üvegszűrő-tégelyen át, visszatartva a szálakat a lombikban. Öntsünk további 60 ml dimetilformamidot a lombikba, és melegítsük további 30 percen keresztül, ezalatt kétszer, óvatosan rázzuk fel kézzel a lombikot és tartalmát.

Szűrjük át a lombik tartalmát egy lemért üvegszűrő-tégelyen leszívással.

⁽³⁾ A vizsgálat elvégzése előtt ellenőrizni kell ezen modakril vagy klórszálak oldhatóságát a reagensben.

A visszamaradó szálakat töltsük át az üvegszűrőbe úgy, hogy a lombikot mossuk ki dimetilformamiddal. Ürítsük ki az üvegszűrőt leszívással. Mossuk át a számaradékokat kb. 1 liter 70–80 °C-os melegvízzel, minden alkalommal feltöltve az üvegszűrőt. Minden víz adagolás után alkalmazunk rövid leszívást, de addig ne míg a víz magától le nem folyt. Ha a mosófolyadék túl lassan folyik át az üvegszűrőn, kismértékű leszívás alkalmazható.

Végül szárítsuk meg, hűtsük le, majd mérjük meg az üvegszűrőt a számaradékkal.

5. AZ EREDMÉNYEK KISZÁMÍTÁSA ÉS MEGADÁSA

Az eredményeket az általános információknál megadott módon számítsuk ki. A 'd' értéke 1,00, a következő esetek kivételével:

gyapjú	1,01
pamut	1,01
cupro	1,01
modál	1,01
poliészter	1,01

6. A MÓDSZER PONTOSÁGA

Textilanyagok homogén keveréke esetében az ezzel a módszerrel kapott eredmények megbízhatósági tartománya, 95%-os megbízhatósági szint mellett, nem nagyobb ± 1 -nél.

9. MÓDSZER

MEGHATÁROZOTTKLÓRSZÁLAKÉS MEGHATÁROZOTTMÁSSZÁLAK

(55,5/44,5 széndiszulfid/aceton keveréket alkalmazó módszer)

1. ALKALMAZÁSI TERÜLET

Ez a módszer, az idegenanyagok eltávolítása után, a következő szálakból álló kétkomponensű keverékekhez alkalmazható:

1. meghatározott klórszálak (27), mégpedig a PVC szálak, akár utánklorozottak akár nem⁽⁴⁾ és

2. gyapjú (1), állati szőrök (2 és 3), selyem (4), pamut (5), cupro (21), modál (22), viszkóz (25), akril (26), poliamid vagy nylon (30), poliészter (31), üvegszál (40).

Ha a keverék gyapjú- vagy selyemtartalma nagyobb 25%-nál, a 2. módszert kell használni.

Ha a keverék poliamid- vagy nyolntartalma nagyobb 25%-nál, a 4. módszert kell használni.

2. ALAPELV

Az ismert száraz tömegű keverékből széndiszulfid és aceton azeotrópos keverékével kioldjuk a klórszálakat. A maradékokat összegyűjtjük, mossuk, szárítjuk és mérjük; a tömegét, korrigálva, ha szükséges, a keverék száraz tömegének százalékában fejezzük ki. A száraz PVC szálak százalékos részarányát különbségképzéssel határozzuk meg.

3. ESZKÖZÖK ÉS REAGENSEK (az általános részben megadottakon kívül)

3.1. Eszközök

3.1.1. Erlenmeyer-lombik, becsiszolt üvegdugóval, legalább 200 ml űrtartalmú.

3.1.2. Mechanikus rázó gép.

3.2. Reagensek

3.2.1. Szénszulfid és aceton azeotrópos keveréke (55,5 térfogat% széndiszulfid, 44,5% aceton). Ez a reagens mérgező, ezért védőeszköz használata ajánlatos.

3.2.2. Etilalkohol (92 térfogat%-os) vagy metilalkohol.

4. VIZSGÁLATI ELJÁRÁS

Kövessük az általános információknál megadott eljárást, majd folytassuk a következőképpen:

A legalább 200 ml űrtartalmú Erlenmeyer-lombikban levő próbadarabra öntsünk grammonként 100 ml azeotrópos keveréket. Zárjuk le erősen, majd rázzuk a lombikot 20 percig szobahőmérsékleten egy mechanikus rázó gépben, vagy kézzel, erőteljesen. Dekantáljuk a szálon lévő folyadékot egy lemért üvegszűrő-tégelyen át.

Ismételjük meg a kezelést 100 ml új folyadékkal. Addig ismételjük ezt a műveletet, amíg el nem érjük, hogy egy óraiüvegre cseppentve, az extraháló folyadék nem hagy polimercsapadékot az elpárolgás után. Töltsük át a számaradékokat az üvegszűrőbe további reagens felhasználásával. Szívjuk le a folyadékot, majd öblítsük át az üvegszűrőt és a számaradékokat 20 ml alkohollal, majd háromszor vízzel. Hagyjuk a mosó folyadékot magától lefolyni, mielőtt leszívást használnánk. Végül szárítsuk meg, hűtsük le, majd mérjük meg az üvegszűrőt a számaradékkal.

Megjegyzés:

Némelyik nagy klórszál-tartalmú keveréknél a próbadarab a szárítás során jelentősen zsugorodhat, ennek következtében a klórszál feloldódása az oldószerben lelassul. Ennek azonban nincs hatása a klórszálak teljes feloldódására az oldószerben.

5. AZ EREDMÉNYEK KISZÁMÍTÁSA ÉS MEGADÁSA

Az eredményeket az általános információknál megadott módon számítsuk ki. A 'd' értéke 1,00.

⁽⁴⁾ A vizsgálat elvégzése előtt ellenőrizni kell a PVC szálak oldhatóságát a reagensben.

6. A MÓDSZER PONTOSSÁGA

Textilanyagok homogén keveréke esetében az ezzel a módszerrel kapott eredmények megbízhatósági tartománya, 95%-os megbízhatósági szint mellett, nem nagyobb ± 1 -nél.

10. MÓDSZER

ACETÁTÉSMEGHATÁROZOTTKLÓRSZÁLAK

(Jégecetes módszer)

1. ALKALMAZÁSI TERÜLET

Ez a módszer, az idegenanyagok eltávolítása után, a következő szálakból álló kétkomponensű keverékekhez alkalmazható:

1. acetát (19)
és
2. meghatározott klórszálak (27), mégpedig a PVC szálak, akár utánklórozottak, akár nem.

2. ALAPELV

Az ismert száraz tömegű keverékből jégecettel kioldjuk az acetátszálakat. A maradékot összegyűjtjük, mossuk, szárítjuk és megmérjük, a tömegét, korrigálva, ha szükséges, a keverék száraz tömegének százalékában fejezzük ki. A száraz acetát szálak százalékos részarányát különbségképzéssel határozzuk meg.

3. *ESZKÖZÖK ÉS REAGENSEK* (az általános részben megadottakon kívül)

- 3.1. Eszközök
 - 3.1.1. Erlenmeyer-lombik, becsiszolt üvegdugóval, legalább 200 ml űrtartalmú.
 - 3.1.2. Mechanikus rázógépj.

3.2. Reagens

Jégecet (99% feletti). Ezt a reagenst óvatosan kell kezelni, mivel erősen maró hatású.

4. VIZSGÁLATI ELJÁRÁS

Kövessük az általános információknál megadott eljárást, majd folytassuk a következőképpen:

A legalább 200 ml űrtartalmú Erlenmeyer-lombikban levő próbadarabra öntsünk grammonként 100 ml jégecetet. Zárjuk le erősen, majd rázzuk a lombikot 20 percig szobahőmérsékleten egy mechanikus rázógépjben, vagy kézzel, erőteljesen. Dekantáljuk a szálakon lévő folyadékot egy lemért üvegszűrő-tégelyen át.

Ismételjük meg a kezelést még kétszer, minden alkalommal 100 ml új folyadék felhasználásával, így összesen három extrahálást végezzünk. Töltsük át a számaradékot az üvegszűrőbe, szívjuk le a folyadékot, majd öblítsük át az üvegszűrőt és a számaradékot 50 ml jégecettel, majd há-

romszor vízzel. Minden öblítés után hagyjuk a folyadékot magától lefolyni, mielőtt leszívást használnánk. Szárítsuk meg, hűtsük le, majd mérjük meg az üvegszűrőt a számaradékkal.

5. AZ EREDMÉNYEK KISZÁMÍTÁSA ÉS MEGADÁSA

Az eredményeket az általános információknál megadott módon számítsuk ki. A 'd' értéke 1,00.

6. A MÓDSZER PONTOSSÁGA

Textilanyagok homogén keveréke esetében az ezzel a módszerrel kapott eredmények megbízhatósági tartománya, 95%-os megbízhatósági szint mellett, nem nagyobb ± 1 -nél.

11. MÓDSZER

SELYEMÉSGYAPJÚVAGYÁLLATISZŐRÖK

(75%-os kénsavat alkalmazó módszer)

1. ALKALMAZÁSI TERÜLET

Ez a módszer, az idegenanyagok eltávolítása után, a következő szálakból álló kétkomponensű keverékekhez alkalmazható:

1. selyem (4)
és
2. gyapjú (1) vagy állati szőrök (2 és 3).

2. ALAPELV

Az ismert száraz tömegű keverékből 75 tömeg%-os kénsavval kioldjuk a selyemszálakat⁽⁵⁾. A maradékot összegyűjtjük, mossuk, szárítjuk és megmérjük; a tömegét, korrigálva, ha szükséges, a keverék száraz tömegének százalékában fejezzük ki. A selyemszálak százalékos részarányát különbségképzéssel határozzuk meg.

3. *ESZKÖZÖK ÉS REAGENSEK* (az általános részben megadottakon kívül)

- 3.1. Eszközök

Erlenmeyer lombik, becsiszolt üvegdugóval, legalább 200 ml űrtartalmú.

3.2. Reagens

3.2.1. Kénsav, (75 \pm 2) tömeg%-os.

Ezt úgy készítjük el, hogy 700 ml kénsavat (sűrűsége 20 °C-on: 1,84 g/cm³) óvatosan, folyamatos hűtés mellett, hozzátöltünk 350 ml desztillált vízhez.

A szobahőmérsékletre hűtés után hígítsuk vízzel az oldatot 1 literre.

⁽⁵⁾ A vadselymek, mint pl. a tussahselyem, nem oldódnak fel teljesen a 75 tömeg %-os kénsavban.

3.2.2. Kénsav, hígított oldat: Töltsünk 100 ml kénsavat (sűrűsége 20 °C-on: 1,84 g/cm³) lassan 1900 ml desztillált vízhez.

3.2.3. Ammónia, hígított oldat: hígítsunk fel desztillált vízzel 200 ml koncentrált ammóniát (sűrűsége 20 °C-on: 0,880 g/cm³) 1000 ml-re.

4. VIZSGÁLATI ELJÁRÁS

Kövessük az általános információknál megadott eljárást, majd folytassuk a következőképpen:

A legalább 200 ml úrtartalmú Erlenmeyer-lombikban levő próbadarabra öntsünk grammonként 100 ml 75 tömeg%-os kénsavat, majd zárjuk le. Erősen rázzuk fel, majd tartsuk a lombikot 30 percen keresztül szobahőmérsékleten. Rázzuk fel ismét, majd álljon további 30 percig. Rázzuk fel még egyszer, utoljára, és szűrjük át a lombik tartalmát egy lemért üvegszűrő-tégelyen. A visszamaradó szálat öblítsük ki a lombikból 75%-os kénsavval. Mossuk át a számaradékot az üvegszűrőben egymást követően 50 ml hígított kénsavval, 50 ml vízzel és 50 ml hígított ammónia oldattal. Mindegyik alkalommal hagyjuk, hogy a szálat kb. 10 percig érintkezzenek a folyadékkal, mielőtt leszívást alkalmaznánk. Végül öblítsünk vízzel, hagyjuk, hogy a szálat kb. 30 percig érintkezzenek a vízzel. Űrítsük ki az üvegszűrőt leszívással, szárítsuk meg, hűtsük le, majd mérjük meg az üvegszűrőt a számaradékkal.

5. AZ EREDMÉNYEK KISZÁMÍTÁSA ÉS MEGADÁSA

Az eredményeket az általános információknál megadott módon számítsuk ki. A 'd' értéke gyapjú esetében 0,985⁽⁵⁾.

6. A MÓDSZER PONTOSSÁGA

Textilanyagok homogén keveréke esetében az ezzel a módszerrel kapott eredmények megbízhatósági tartománya, 95%-os megbízhatósági szint mellett, nem nagyobb ± 1-nél.

12. MÓDSZER

JUTAÉSMEGHATÁROZOTTÁLLATIEREDETŰ SZÁLAK

(Nitrogéntartalom meghatározásos módszer)

1. ALKALMAZÁSI TERÜLET

Ez a módszer, az idegenanyagok eltávolítása után, a következő szálabból álló kétkomponensű keverékekhez alkalmazható:

1. juta (9)

és

2. meghatározott állati eredetű szálak.

Az állati eredetű szátkomponens kizárólag állati szőrből (2 és 3) vagy gyapjúból (1) vagy e kettő valamilyen keverékből állhat. Ez a módszer nem alkalmazható olyan textil-

keverékekhez, melyek nitrogénbázisú idegenanyagot (színezék, kikészítőszer stb.) tartalmaznak.

2. ALAPELV

Meghatározzuk a keverék nitrogéntartalmát, majd ebből és két komponens ismert vagy feltételezett nitrogéntartalmából számítjuk ki a komponensek részarányát.

3. *ESZKÖZÖK ÉS REAGENSEK* (az általános részben megadottakon kívül)

3.1. Eszközök

3.1.1. Kjeldahl roncsoló lombik, 200—300 ml úrtartalmú.

3.1.2. Kjeldahl desztilláló készülék gőz bevezetéssel.

3.1.3. Titráló eszköz, 0,05 ml pontosságú.

3.2. Reagensek

3.2.1. Toluol.

3.2.2. Metilalkohol.

3.2.3. Kénsav, sűrűsége 20 °C-on: 1,84 g/cm³ ⁽⁶⁾.

3.2.4. Káliumszulfát⁽⁶⁾.

3.2.5. Szeléndioxid⁽⁶⁾.

3.2.6. Nátriumhidroxid oldat (400 g/liter). Oldjunk fel 400 g nátriumhidroxidot 400—500 ml vízben, majd hígítsuk fel 1 literre vízzel.

3.2.7. Indikátor keverék. Oldjunk fel 0,1 g metilvöröst 95 ml etilalkoholban és 5 ml vízben, majd keverjük össze 0,5 g brómkrezolölddel, melyet előzőleg 475 ml etilalkoholban és 25 ml vízben feloldottunk.

3.2.8. Bórsav oldat. Oldjunk fel 20 g bórsavat 1 liter vízben.

3.2.9. Kénsav, 0,02 N (standard normáldat).

4. A VIZSGÁLATI MINTA ELŐKEZELÉSE

Az általános információknál megadott előkezelés helyett a következő előkezelést végezzük el:

Extraháljuk a légszáraz mintát Soxhlet készülékben, 4 órán keresztül, egy térfogatrészt toluol és 3 térfogatrészt metilalkohol keverékével, legalább 5 ciklus/óra sebességgel. Hagyjuk az oldószert elpárologni a mintából a szabad levegőn, majd a maradék oldószernyomokat szárítószekrényben, 105 ± 3 °C-on távolítsuk el. Ezután extraháljuk a próbadarabot grammonként 50 ml vízben, visszafolytatás mellett forralva 30 percig. Végezzünk szűrést, tegyük vissza a mintát a lombikba, majd ismételjük meg az extrahálást ugyanolyan mennyiségű vízzel. Végezzünk szűrést, távolítsuk el a felesleges vizet a mintából kiperéseléssel, leszívattal vagy centrifugálással, majd hagyjuk a mintát levegőn megszáradni.

Megjegyzés:

Ügyelni kell a toluol és a metilalkohol mérgező hatásaira, használatuk során minden szükséges óvintézkedést meg kell tenni.

⁽⁶⁾ Ezeknek a reagenseknek nitrogénmentesnek kell lenniük.

5. VIZSGÁLATI ELJÁRÁS

5.1. Általános utasítások

A próbadarabok kiválasztása, szárítása és mérése tekintetében kövessük az általános részben megadott utasításokat.

5.2. Részletes eljárás

Tegyük a próbadarabot egy Kjeldahl roncsoló lombikba. A roncsoló lombikban lévő, legalább 1 g tömegű próbadarabhoz adjunk — ebben a sorrendben — 2,5 g káliumszulfátot, 0,1—0,2 g szeléndioxidot és 10 ml kénsavat (sűrűsége: 1,84 g/cm³). Melegítsük a lombikot, először enyhén, míg a teljes szálmennyiség szétromcsolódik, ezután melegítsük erősebben, míg az oldat kitisztul, és majdnem színtelenné válik. Melegítsük a lombikot további 15 percig. Hagyjuk a lombikot kihűlni, a tartalmát óvatosan hígítsuk fel 10—20 ml vízzel, hűtsük, töltsük át a tartalmát egy 200 ml-es jelzéssel ellátott lombikba, töltsük fel vízzel erre a térfogatra, ezzel előállítva a feltárási oldatot.

Töltsünk kb. 20 ml bórsav oldatot egy 100 ml-es Erlenmeyer-lombikba, és tegyük a lombikot Kjeldahl desztilláló készülék kondenzora alá úgy, hogy a lefolyócső éppen a bórsav oldat szintje alá merüljön. Tegyük pontosan 10 ml feltárási oldatot a desztilláló lombikba, töltsünk legalább 5 ml nátriumhidroxid oldatot a tölcserbe, emeljük fel kissé a dugót, és hagyjuk a nátriumhidroxid oldatot lassan lefolyni a lombikba. Ha a feltárási oldat és a nátriumhidroxid oldat két elkülönülő réteget képez, óvatosan keverjük össze. Melegítsük lassan a desztilláló lombikot, és vezessünk bele gőzt a gőzfejlesztőből. Gyűjtsünk össze kb. 20 ml desztillátumot, az Erlenmeyer-lombikot engedjük le úgy, hogy a kondenzor lefolyócsővének vége kb. 20 mm-rel a folyadék szintje felett legyen, és 1 percig desztilláljunk tovább. Öblítsük ki a lefolyócső végét vízzel, fogjuk fel az öblítővizet az Erlenmeyer-lombikban. Vegyük ki az Erlenmeyer-lombikot, cseréljük ki egy másik Erlenmeyer-lombikkal, melyben nagyjából 10 ml bórsav oldat van, és gyűjtsünk kb. 10 ml desztillátumot.

Titrljuk a két desztillátumot külön-külön 0,02 N kénsavval, használjuk az indikátor keveréket. Jegyezzük fel a két desztillátum teljes fogyását. Ha a második desztillátum fogyásának eltérése nagyobb mint 0,2 ml, ismételjük meg a vizsgálatot, és kezdjük el ismét a desztillálást, egy új adagot felhasználva a feltárási oldatból.

Végezzünk el egy üres meghatározást, azaz a feltárást és a desztillációt, melynél csak a reagensket használjuk.

6. AZ EREDMÉNYEK KISZÁMÍTÁSA ÉS MEGADÁSA

6.1. Számítsuk ki a száraz próbadarab százalékos nitrogéntartalmát a következőképpen:

$$A\% = \frac{28 \times (V - b) \times N}{W}$$

ahol

A a nitrogén százalékaránya a tiszta, száraz próbadarabban,

V a meghatározás során használt standard kénsav teljes mennyisége ml-ben,
 b az üres meghatározás során használt standard kénsav teljes mennyisége ml-ben,
 N a standard kénsav normalitása,
 W a próbadarab száraz tömege (g).

6.2. A juta nitrogéntartalmára a 0,22%, az állati eredetű szál nitrogéntartalmára a 16,2% értéket használva, mindkét százalékarány a szál száraz tömegére vonatkozik, számítsuk ki a keverék összetételét a következőképpen:

$$PA\% = \frac{A - 0,22}{16,2 - 0,22} \times 100$$

ahol

PA% az állati eredetű szálak százalékaránya a tiszta, száraz próbadarabban.

7. A MÓDSZER PONTOSÁGA

Textilanyagok homogén keveréke esetében az ezzel a módszerrel kapott eredmények megbízhatósági tartománya, 95%-os megbízhatósági szint mellett, nem nagyobb ± 1 -nél.

13. MÓDSZER

POLIPROPILÉNSZÁLAKÉSMEGHATÁROZOTT MÁSSZÁLAK

(Xilolos módszer)

1. ALKALMAZÁSI TERÜLET

Ez a módszer, az idegenanyagok eltávolítása után, a következő szálakból álló kétkomponensű keverékekhez alkalmazható:

1. polipropilén szálak (33),

és

2. gyapjú (1), állati szőrök (2 és 3), selyem (4), pamut (5), acetát (19), cupro (21), modál (22), triacetát (24), viszkóz (25), akril (26), poliamid vagy nylon (30), poliészter (31) vagy üvegszál (40).

Ha modálszálal találunk a keverékben, egy előzetes vizsgálatot kell elvégezni annak megállapítására, hogy oldódik-e a reagensben.

2. ALAPELV

Az ismert száraz tömegű keverékből forrásban lévő xilollal kioldjuk a polipropilén szálakat. A maradékot összegyűjtjük, mossuk, szárítjuk és megmérjük; a tömegét, korrigálva, ha szükséges, a keverék száraz tömegének százalékában fejezzük ki. A polipropilén szálak százalékos részarányát különbségképzéssel határozzuk meg.

3. **ESZKÖZÖK ÉS REAGENSEK** (az általános részben megadottakon kívül)

3.1. Eszközök

3.1.1. Erlenmeyer-lombik, becsiszolt üvegdugóval, legalább 200 ml űrtartalmú.

3.1.2. Visszafolyós hűtő (magas forráspontú folyadékokhoz alkalmas), az Erlenmeyer-lombikhoz (3.1.1) illeszkedő.

3.2. Reagensek

Xilol, 137 és 142 °C között desztillált.

Megjegyzés:

Ez a reagens nagyon gyúlékony, és a gőze mérgező. Használatakor megfelelő elővigyázatossággal kell eljárni.

4. VIZSGÁLATI ELJÁRÁS

Kövessük az általános információknál megadott eljárást, majd folytassuk a következőképpen:

A legalább 200 ml űrtartalmú Erlenmeyer-lombikban (3.1.1.) levő próbadarabra öntsünk grammonként 100 ml xilolt (3.2.). Erősítsük fel a hűtőt (3.1.2.), a lombik tartalmát forraljuk fel, és tartsuk forrásban három percig. Azonnal dekantáljuk a forró folyadékot a lemerített üvegszűrő-tégelyen át (lásd 1. megjegyzés). Ismételjük meg ezt a műveletet kétszer, minden alkalommal egy új 50 ml-es adag oldószert használva.

Mossuk át a lombikban maradt szálaradékokat egymást követően 30 ml forrásban lévő xilollal kétszer, majd 75 ml petroléterrel (1.3.2.1. az általános részben) kétszer. A második petroléteres mosás után szűrjük át a lombik tartalmát az üvegszűrőn, a visszamaradó szálaradékokat töltjük át az üvegszűrőbe kis mennyiségű petroléter segítségével, és hagyjuk az oldószert elpárologni. Szárítsuk meg, hűtsük le, majd mérjük meg az üvegszűrőt a szálaradékkal

Megjegyzések:

1. Az üvegszűrő-tégelyt, amelyiken át a xilolt dekantáljuk, elő kell melegíteni.

2. A forrásban levő xilollal történő kezelés után a lombikot és a benne levő szálaradékokat kellőképpen le kell hűteni, mielőtt a petrolétert beleöntenénk.

3. A tűz- és a mérgezés kockázatának csökkentése érdekében használhatunk megfelelő eljárásokat alkalmazó, azonos eredményt adó, forró extrahálásra alkalmas készüléket is.

5. AZ EREDMÉNYEK KISZÁMÍTÁSA ÉS MEGADÁSA

Az eredményeket az általános információknál megadott módon számítsuk ki. A 'd' értéke 1,00.

6. A MÓDSZER PONTOSÁGA

Textilanyagok homogén keveréke esetében az ezzel a módszerrel kapott eredmények megbízhatósági tartománya, 95%-os megbízhatósági szint mellett, nem nagyobb ± 1-nél.

14. MÓDSZER

KLÓRSZÁLAK(VINILKLORID HOMOPOLIMERJEI)ÉSMEGHATÁROZOTTMÁS SZÁLAK

(Koncentrált kénsavas módszer)

1. ALKALMAZÁSI TERÜLET

Ez a módszer, az idegenanyagok eltávolítása után, a következő szálaból álló kétkomponensű keverékekhez alkalmazható:

1. klórszálak (27), melyek vinilklorid homopolimer alapúak, akár utánklórozottak akár nem

és

2. pamut (5), acetát (19), cupro (21), modál (22), triacetát (24), viszkóz (25), akril (26), meghatározott modakrilok (29), poliamid vagy nylon (30) vagy poliészter (31).

A módszer azokra a modakrilokra alkalmazható, melyek koncentrált kénsavba (sűrűség 20 °C-on: 1,84 g/cm³) bemerítve áttetsző oldatot adnak.

Ez a módszer alkalmazható a 8. és a 9. módszer helyett.

2. ALAPELV

Az ismert száraz tömegű keverékből koncentrált kénsavval (sűrűsége 20 °C-on: 1,84 g/cm³) kioldjuk a nem klórszál összetevőt (azaz az 1. szakasz 2. pontjában említett szálaradékokat). A maradékokat, mely a klórszálakat tartalmazza, összegyűjtjük, mossuk, szárítjuk és megmérjük; a tömegét, korrigálva, ha szükséges, a keverék száraz tömegének százalékában fejezzük ki. A második összetevő százalékos részarányát különbségképzéssel határozzuk meg.

3. **ESZKÖZÖK ÉS REAGENSEK** (az általános részben megadottakon kívül)

3.1. Eszközök

3.1.1. Erlenmeyer-lombik, becsiszolt üvegdugóval, legalább 200 ml űrtartalmú.

3.1.2. Lapított végű üvegpálca.

3.2. Reagensek

3.2.1. Kénsav, koncentrált (sűrűsége 20 °C-on: 1,84 g/cm³).

3.2.2. Kénsav, körülbelül 50 tömeg%-os vizes oldat.

Ezt úgy készítjük el, hogy 400 ml kénsavat (sűrűsége 20 °C-on: 1,84 g/cm³) óvatosan, folyamatos hűtés mellett, hozzátöltünk 500 ml desztillált vagy ionmentesített vízhez. A szobahőmérsékletűre hűlés után desztillált vízzel 1 literre hígítjuk.

3.2.3. Ammónia, hígított oldat.

Hígítsunk fel desztillált vízzel 60 ml koncentrált ammónia oldatot (sűrűsége 20 °C-on: 0,88 g/cm³) egy literre.

4. VIZSGÁLATI ELJÁRÁS

Kövessük az általános információknál megadott eljárást, majd folytassuk a következőképpen:

A legalább 200 ml űrtartalmú Erlenmeyer-lombikban (3.1.1.) levő próbadarabra öntsünk grammonként 100 ml kénsavat (3.2.1.).

Tartsuk a lombikot 15 percen keresztül szobahőmérsékleten, és ez idő alatt időnként keverjük meg a próbadarabot az üvegpálcával. Ha szövetet vagy kötött kelmét kezelünk, nyomogassuk azt kis erővel a lombik falához az üvegbottal, hogy a kénsav által kioldott anyagot eltávolítsuk belőle.

Dekantáljuk a folyadékot a lemért üvegszűrő-tégelyen át. Töltsünk a lombikba egy újabb adag — 100 ml — kénsavat (3.2.1.), és ismételjük meg az előző műveletet. Töltsük át a lombik tartalmát az üvegszűrő-tégelybe, a számaradékot az üvegbot segítségével tegyük át. Ha szükséges, töltsünk egy kis koncentrált kénsavat (3.2.1.) a lombikba, és ezzel távolítsuk el a lombik falán megtapadt szájakat. Űrítsük ki az üvegszűrőt leszívással. Az átszűrt folyadékot mind öntsük ki a szűrőlombikból, vagy cseréljünk lombikot, mossuk át a számaradékot a szűrőben egymást követően 50%-os kénsavoldattal (3.2.2.), desztillált vagy ionmentesített vízzel (I.3.2.3. az általános részben), ammónia oldattal (3.2.3.) és végül mossuk át alaposan desztillált vagy ionmentesített vízzel, közben ürítsük ki az üvegszűrőt leszívással minden egyes folyadék adagolás után. (Ne alkalmazzunk leszívást a mosási művelet közben, csak akkor, ha a folyadék már magától lefolyt.)

Szárítsuk meg, hűtsük le, majd mérjük meg az üvegszűrőt a számaradékkal.

5. AZ EREDMÉNYEK KISZÁMÍTÁSA ÉS MEGADÁSA

Az eredményeket az általános információknál megadott módon számítsuk ki. A 'd' értéke 1,00.

6. A MÓDSZER PONTOSSÁGA

Textilanyagok homogén keveréke esetében az ezzel a módszerrel kapott eredmények megbízhatósági tartománya, 95%-os megbízhatósági szint mellett, nem nagyobb ± 1 -nél.

15. MÓDSZER

KLÓRSZÁLAKEGHATÁROZOTTMODAKRILOK, MEGHATÁROZOTTIELASZTÁNOKACETÁTOK, TRIA CETÁTOKÉSMEGHATÁROZOTTMÁS SZÁLA K

(Ciklohexanonos módszer)

1. ALKALMAZÁSI TERÜLET

Ez a módszer, az idegenanyagok eltávolítása után, a következő szájakból álló kétkomponensű keverékekhez alkalmazható:

1. acetát (19), triacetát (24), klórszál (27), meghatározott modakrilok (29), meghatározott elasztánok (39) és

2. gyapjú (1), állati szőrök (2 és 3), selyem (4), pamut (5), cupro (21), modál (22), viszkóz (25), poliamid vagy nylon (30), akril (26) vagy üvegszál (40).

Ha modakril- vagy elasztánszálat találunk a keverékben, egy előzetes vizsgálatot kell elvégezni annak megállapítására, hogy a szál teljes mértékben oldódik-e a reagensben.

Klórszál tartalmú keverékek analíziséhez a 9. vagy a 15. módszer is alkalmazható.

2. ALAPELV

Az ismert száraz tömegű keverékből ciklohexanonnal kioldjuk az acetát-, a triacetát- vagy a klórszálat, a meghatározott modakril- vagy a meghatározott elasztán szájakat. A maradékot összegyűjtjük, mossuk, szárítjuk és megmérjük; a tömegét, korrigálva ha szükséges, a keverék száraz tömegének százalékában fejezzük ki. A klórszál, a modakril, az elasztán, az acetát vagy a triacetát százalékos részarányát különbségképzéssel határozzuk meg.

3. *ESZKÖZÖK ÉS REAGENSEK* (az általános részben megadottakon kívül)

3.1. Eszközök

3.1.1. Forró extrahálásra alkalmas készülék.

3.1.2. Üvegszűrő-tégely a próbadarab tárolására.

3.1.3. Porózus elválasztó lemez (1. fokozatú porozítással).

3.1.4. Visszafolyós hűtő, a desztilláló lombikra feltehető.

3.1.5. Melegítő eszköz.

3.2. Reagensek

3.2.1. Ciklohexanon, forráspontja 156 °C.

3.2.2. Etilalkohol, 50 térfogat%-os.

Megjegyzés:

A ciklohexanon gyúlékony és mérgező. Használatakor megfelelő elővigyázatossággal kell eljárni.

4. VIZSGÁLATI ELJÁRÁS

Kövessük az általános információknál megadott eljárást, majd folytassuk a következőképpen:

Öntsünk a desztillációs lombikba a próbadarab tömegétől függően, grammonként 100 ml ciklohexanont, helyezük be az extraháló edényt, melyben előzőleg elhelyeztük a próbadarabot tartalmazó üvegszűrő-tégelyt és — enyhén megdöntve — az elválasztó lemezt. Helyezzük be a visszafolyós hűtőt. A lombik tartalmát forraljuk fel, és extraháljunk 60 percig, legalább 12 ciklus/óra sebességgel. Az extrahálás és a hűtés után távolítsuk el az extraháló edényt, vegyük ki az üvegszűrő-tégelyt, és távolítsuk el a porózus elválasztó lemezt. Mossuk át az üvegszűrő-tégely tartalmát háromszor vagy négyszer kb. 60 °C-ra felmelegített, 50%-os etilalkohollal, majd ezt követően 1 liter 60 °C-os vízzel.

Ne alkalmazzunk leszívást a mosási művelet közben. Hagyjuk a folyadékot magától lefolyni, ezután alkalmazzuk a leszívást.

Végül szárítsuk meg, hűtsük le, majd mérjük meg az üvegszűrőt a számaradékkal.

5. AZ EREDMÉNYEK KISZÁMÍTÁSA ÉS MEGADÁSA

Az eredményeket az általános információknál megadott módon számítsuk ki. A 'd' értéke 1,00, a következők kivételével:

selyem	1,01
akril	0,98.

6. A MÓDSZER PONTOSSÁGA

Textilanyagok homogén keveréke esetében az ezzel a módszerrel kapott eredmények megbízhatósági tartománya, 95%-os megbízhatósági szint mellett, nem nagyobb ± 1 -nél.

7. számú melléklet

az 5/1998. (I. 16.) IKIM rendelethez

Három komponens tartalmazó szálkeverékek nyersanyag-összetételének mennyiségi meghatározása

Bevezetés

A szálkeverékek nyersanyag-összetételének meghatározási módszerei két eljárás alapján alakultak: a száltípusok kézi és kémiai szétválasztásán.

Ha lehetséges, a kézi szétválasztás módszerét alkalmazzuk, mivel ez pontosabb eredményeket ad, mint a kémiai módszer. A kézi szétválasztás módszere alkalmazható minden olyan textíliánál, ahol a szálfonalkomponensek nem alkotnak közvetlen (intim) keveréket, így pl. olyan fonalak esetében, amelyek több alkotóelemből állnak, és ezek mindegyike csak egy szálfeleségből készült, vagy olyan szöveteknél, amelyekben a láncfonal más szálfeleségből készült mint a vetülékfonal, vagy olyan felfejthető kötött kelméknél, amelyek különböző nyersanyagú fonalakból készültek.

A nyersanyag-összetétel meghatározás kémiai módszerei általában az egyes komponensek szelektív kioldásán alapulnak. Ennek a módszernek négy lehetséges változata van:

1. Két külön próbadarabot alkalmazva, az (a) komponens kioldjuk az egyik próbadarabból, a (b) komponens pedig a másikkól. Mindkét próbadarab oldhatatlan maradékát megmérjük, és a két oldható komponens százalékos mennyiségét a megfelelő tömegvesztésekből számítjuk ki. A harmadik komponens (c) százalékos mennyiségét különbségképzéssel határozzuk meg.

2. Két külön próbadarabot alkalmazva, az (a) komponens kioldjuk az egyik próbadarabból, két (a és b) kom-

ponens pedig a másikkól. Az első próbadarab oldhatatlan maradékát megmérjük, és az (a) komponens százalékos mennyiségét a tömegvesztéséből számítjuk ki. Megmérjük a második próbadarab maradékát is, ez megegyezik a (c) komponenssel. A harmadik (b) komponens százalékos mennyiségét különbségképzéssel határozzuk meg.

3. Két külön próbadarabot alkalmazva, két komponens (a és b) kioldunk az egyik próbadarabból, két komponens (b és c) pedig a másikkól. Az oldhatatlan maradékok megegyeznek a (c) és az (a) komponensekkel. A harmadik (b) komponens különbségképzéssel határozzuk meg.

4. Csak egy próbadarabot alkalmazva, az egyik komponens eltávolítása után az oldhatatlan maradékot — amely a másik két szál — megmérjük, és a tömegvesztéséből kiszámítjuk az oldható komponens százalékos mennyiségét. A maradék két szál egyikét ezután kioldjuk, az oldhatatlan komponens megmérjük, és a második oldható komponens százalékos mennyiségét a tömegvesztéséből kiszámítjuk.

Ha lehetőség van választásra, akkor ajánlatos az első három változat egyikét alkalmazni.

A kémiai analízis alkalmazása esetén, a szakértő felelős azért, hogy a kiválasztott módszerekhez alkalmazott oldószerek csak a megfelelő szálakat (szálakat) oldják, a többi szálakat érintetlenül hagyják.

Példaképpen az 1. táblázat tartalmaz néhány három komponensű szálkeveréket, és megadja azokat — a két komponensű keverékek nyersanyag-összetételének meghatározásához használatos — módszereket is, amelyek elvileg ezeknek a háromkomponensű keverékeknek a vizsgálatához alkalmazhatók.

A hibalehetőségek minimumra csökkentése érdekében ajánlatos, amennyiben van rá mód, hogy a négy, fent említett változat közül legalább kettőt alkalmazzunk a kémiai vizsgálathoz.

A feldolgozás alatt álló szálkeverékek és — kisebb mértékben — a kész textiltermékek tartalmazhatnak természetes eredetű, vagy a feldolgozás megkönnyítésére hozzáadott idegenanyagokat, így zsírokat, viaszokat vagy segédanyagokat, valamint vízben oldható anyagokat. Az idegenanyagokat az analízis előtt el kell távolítani. Ezért az I.6 szakasz megad egy előkezelési módszert az olajok, zsírok, viaszok és vízdoldható anyagok eltávolítására.

Ezenkívül a textíliák tartalmazhatnak gyantákat vagy más olyan anyagokat is, amelyeket azért alkalmaznak, hogy különleges tulajdonságokat kölcsönözzenek a textíliáknak. Az ilyen anyagok, amelyek közé kivételes esetben színezékek is tartozhatnak, zavarhatják a reagens oldható komponensekre gyakorolt hatását, és/vagy a reagens részlegesen vagy teljesen eltávolíthatják ezeket. Az ilyen kísérő anyagok tehát hibákat okozhatnak, ezért a minta elemzése előtt el kell távolítani ezeket. Ha az ilyen kísérő anyagok eltávolítása nem lehetséges, akkor az 1. táblázatban — a nyersanyag-összetétel mennyiségi meghatározására — megadott kémiai módszerek nem alkalmazhatók.

A színezett szálakban lévő színezék a szál szerves részének tekinthető, és nem kell eltávolítani.

A vizsgálatok a száraz tömeget veszik alapul, ezért adott egy eljárás a száraz tömeg meghatározására.

Az eredmény úgy adódik, hogy minden egyes szálféleség száraz tömegét megnöveljük az egyezményes járulékananyag-hányadokkal, melyek a 2. számú mellékletben találhatók.

A vizsgálat előtt a keverékben lévő minden szálféleséget azonosítani kell. Néhány kémiai módszer esetében az oldható komponens(ek) oldására alkalmazott oldószerben a keverék oldhatatlan komponense vagy komponensei is részlegesen oldódhatnak. A reagenseket lehetőleg úgy kell megválasztani, hogy ne legyen, vagy csak csekély hatásuk legyen az oldhatatlan szálakra. Ha tudjuk, hogy az analízis során tömegvesztés lép fel, akkor az eredményt korrigálni kell. E célból az egyes módszereknél adottak a korrekciós tényezők. Ezeket a korrekciós tényezőket több laboratóriumban olyan módon határozták meg, hogy az előkezeléssel tisztított szálakat az adott módszernél előírt reagenssel kezelték. Ezek a korrekciós tényezők csak a nem károsodott szálak esetében alkalmazhatók. Ezekről eltérő korrekciós tényezők is szükségessé válhatnak, ha a szálak a feldolgozás előtt vagy a feldolgozás során károsodtak. Ha a negyedik változatot kell alkalmaznunk, amelynél a textilszál két különböző oldószer egymás utáni hatásának tesszük ki, akkor korrekciós tényezőkkel kell a lehetséges tömegvesztéseket figyelembe venni, amelyeket a szál a két kezelésnél elszenved.

A kézi szétválasztás és a kémiai szétválasztás esetében egyaránt legalább két nyersanyag-összetétel meghatározást kell végezni.

I. ÁLTALÁNOS INFORMÁCIÓK A HÁROM KOMPONENST TARTALMAZÓ SZÁLKEVERÉKEK NYERSANYAG-ÖSSZETÉTELÉNEK MENNYISÉGI MEGHATÁROZÁSI MÓDSZEREIRŐL

Közös információk a három komponens tartalmazó szálkeverékek nyersanyag-összetételének mennyiségi meghatározására megadott módszerekhez.

I.1. Tárgy és alkalmazási terület

A két komponens tartalmazó szálkeverékek minden egyes nyersanyag-összetétel meghatározási módszerének alkalmazási területe felsorolja a szálféleségeket, melyekhez a módszer alkalmazható (lásd 6. számú melléklet).

I.2. Alapelv

A keverék komponenseinek azonosítása után az idegenanyagokat megfelelő előkezeléssel eltávolítjuk, ezután a bevezetésben leírt szelektív kioldási eljárás négy változattól egyet vagy többet alkalmazunk. Ha nem jelent műszaki nehézséget, akkor lehetőleg a nagyobb mennyiségben lévő szálkomponens kioldani, így a kisebb mennyiségű szálkomponens lesz a végső maradék.

I.3. Eszközök és reagensek

I.3.1. Eszközök

I.3.1.1. Üvegszűrő-tégelyek és mérőedények, amelyek elég nagyok a tégelyek befogadására, vagy bármilyen más eszközök, amelyek azonos eredményeket adnak.

I.3.1.2. Szívópalack

I.3.1.3. Exszikkátor, amely önindukáló szilikagélt tartalmaz.

I.3.1.4. Ventilációs szárítószekrény, a próbadarabok 105 ± 3 °C-on való szárításához.

I.3.1.5. Analitikai mérleg, 0,0002 g-os pontosságú.

I.3.1.6. Soxhlet extraháló készülék, vagy olyan készülék, mely azonos eredményeket ad.

I.3.2. Reagensek

I.3.2.1. Petroléter, átdestillált, forráspont $40-60$ °C között.

I.3.2.2. A többi reagenst a módszer leírás megfelelő részei ismertetik. Minden felhasznált reagensnek vegytiszának kell lennie.

I.3.2.3. Desztillált- vagy ionmentesített víz.

I.4. Kondicionáló és vizsgálati légtér

Mivel a száraz tömegeket határozzuk meg, nem kell a próbadarabot kondicionálni. A vizsgálatot nem szükséges klimatizált légtérben végezni.

I.5. Vizsgálati minta

Vegyük ki a vizsgálati mintát úgy, hogy az reprezentálja a laboratóriumi mintát, és az összes próbadarabhoz — melyek mindegyike legalább 1 g — elegendő legyen.

I.6. A vizsgálati minta előkezelése

Ha a keverékben olyan anyag található, amelyet a százalékszámításhoz nem kell figyelembe venni [lásd 10. § (1) bekezdés *ab*) pont], akkor azt először el kell távolítani egy olyan módszerrel, amely egyik szálkomponensre sincs hatással.

Ezért a petroléterrel és vízzel extrahálható idegenanyagokat távolítsuk el a légszáraz vizsgálati minta Soxhlet extraháló készülékben, petroléterrel, egy órán át, minimum 6 ciklus/óra sebességgel történő kezelésével. Hagyjuk a petrolétert elpárologni a mintáról, majd áztassuk a mintát 1 órán át szobahőmérsékletű vízben, majd további 1 órán át 65 ± 5 °C-os vízben, időnként felkeverve. A próbadarab/víz arány legyen: 1:100. Távolítsuk el a mintából a felesleges vizet kipréseléssel, leszívattással vagy centrifugálással, majd hagyjuk a mintát levegőn megszáradni.

Ha az idegenanyagok petroléterrel és vízzel nem távolíthatók el, akkor az előbbieken megadott módszer helyett egy olyan megfelelő módszerrel kell eltávolítani ezeket, amely egyik szálalkotórészt sem változtatja meg lényegesen. Néhány fehérítetlen természetes növényi szál (pl. juta, kókusz) esetében azonban figyelembe kell venni, hogy a normál petroléteres és vizes kezeléssel nem távolítható el minden természetes eredetű idegenanyag, ennek ellenére nem alkalmazunk más előkezelést, kivéve, ha a

minta petroléterben és vízben is oldhatatlan kikészítőszeret tartalmaz.

A vizsgálati jelentésben részletesen ismertetni kell az alkalmazott előkezelési módszereket.

I.7. Vizsgálati eljárás

I.7.1. Általános útmutatás

I.7.1.1. Szárítás

Minden szárítás legalább 4 órán át, de 16 óránál nem tovább, ventilációs szárítószekrényben, zárt ajtónál, 105 ± 3 °C-on történjen. Ha a szárítási időtartam 14 óránál rövidebb, akkor a tömegállandóság megállapításához a mintát ellenőrző mérésnek kell alávetni. A tömeg akkor tekinthető állandónak, ha további 60 perces szárítás után 0,05%-nál kisebb a változása.

Az üvegszűrő-tégelyeket és a mérőedényeket, a mintákat vagy a maradékokat a szárítási, hűtési és mérési műveletek közben nem szabad pusztán kézzel megérinteni.

Szárítsuk a próbadarabokat mérőedényben, melléve a fedelét. A szárítás után a mérőedényt még a szárítószekrényből való kivétel előtt fedjük le, és gyorsan tegyük át az exszikkátorba.

Szárítsuk az üvegszűrő-tégelyt mérőedényben, melléve a fedelét. A szárítás után fedjük le a mérőedényt, és gyorsan tegyük át az exszikkátorba.

Ha az üvegszűrő-tégely helyett más eszközt használunk, akkor a szárítási műveleteket úgy kell végezni a szárítószekrényben, hogy a szálak száraz tömegét veszteség nélkül meghatározhatjuk.

I.7.1.2. Hűtés

Minden hűtés a mérleg mellé állított exszikkátorban történjen addig, amíg a mérőedény teljesen lehűl, és ez nem lehet rövidebb 2 óránál.

I.7.1.3. Tömegmérés

A hűtés után a mérőedény mérését az exszikkátorból kivéve 2 percen belül be kell fejezni. A mérést 0,0002 g-os pontossággal kell elvégezni.

I.7.2. Vizsgálati eljárás

Vegyünk az előkezelt vizsgálati mintából egy, legalább 1 g tömegű próbadarabot. A fonalat vagy a kelmét vágjuk fel kb. 10 mm hosszúságú darabokra, és bontsuk szét amennyire lehetséges. Szárítsuk meg a próbadarabot egy mérőedényben, exszikkátorban hűtsük le, majd mérjük meg. Tegyük át a próbadarabot egy — a 6. számú melléklet megfelelő vizsgálati módszerénél megadott — üvegedénybe, ezután rögtön mérjük meg ismét a mérőedényt, és a különbségből számítsuk ki a próbadarab száraz tömegét. Fejezzük be a vizsgálatot az alkalmazott módszer megfelelő részében leírt módon. Vizsgáljuk meg a maradékot mikroszkóppal, így ellenőrizzük, hogy a kezeléssel valóban teljesen eltávolítottuk-e az oldható szálakat.

I.8. Az eredmények kiszámítása és megadása

Az egyes komponensek tömegét a keverékben lévő szálak teljes tömegének százalékában adjuk meg. Számítsuk ki a tiszta, száraz tömeg alapján az eredményeket, korrigálva ezeket először az egyezményes járulékhányadokkal,

amelyek az előkezelésnél fellépő veszteségek figyelembevételéhez szükségesek.

I.8.1. A tiszta, száraz szálak tömegszázalékának számítása a szál előkezelés alatt fellépő tömegveszteségének figyelembevétele nélkül.

I.8.1.1. — 1. változat —

A következő képletek akkor alkalmazhatók, ha a keverék egyik komponensét az egyik próbadarabból, a másik komponensét egy második próbadarabból távolítjuk el:

$$P_1\% = \left[\frac{d_2}{d_1} - d_2 \times \frac{r_1}{m_1} + \frac{r_2}{m_2} \times \left(1 - \frac{d_2}{d_1} \right) \right] \times 100$$

$$P_2\% = \left[\frac{d_4}{d_3} - d_4 \times \frac{r_2}{m_2} + \frac{r_1}{m_1} \times \left(1 - \frac{d_4}{d_3} \right) \right] \times 100$$

$$P_3\% = 100 - (P_1\% + P_2\%)$$

$P_1\%$ az első tiszta, száraz komponens százalékaránya (az első próbadarabból az első reagenssel kioldott komponens);

$P_2\%$ a második tiszta, száraz komponens százalékaránya (a második próbadarabból a második reagenssel kioldott komponens);

$P_3\%$ a harmadik tiszta, száraz komponens százalékaránya (az a komponens, amelyet egyik próbadarabból sem oldottunk ki);

m_1 az első próbadarab száraz tömege az előkezelés után;

m_2 a második próbadarab száraz tömege az előkezelés után;

r_1 a maradék száraz tömege, miután az első próbadarabból az első reagenssel eltávolítottuk az első komponens;

r_2 a maradék száraz tömege, miután a második próbadarabból a második reagenssel eltávolítottuk a második komponens;

d_1 korrekciós tényező az első próbadarabban lévő oldhatatlan második komponens első reagensben fellépő tömegveszteségének a figyelembevételéhez⁽¹⁾;

d_2 korrekciós tényező az első próbadarabban lévő oldhatatlan harmadik komponens első reagensben fellépő tömegveszteségének a figyelembevételéhez⁽¹⁾;

d_3 korrekciós tényező a második próbadarabban lévő oldhatatlan első komponens második reagensben fellépő tömegveszteségének a figyelembevételéhez⁽¹⁾;

d_4 korrekciós tényező a második próbadarabban lévő oldhatatlan harmadik komponens második reagensben fellépő tömegveszteségének a figyelembevételéhez⁽¹⁾.

⁽¹⁾ A d értékeit a 6. számú mellékletben a kétkomponensű szálkeverékek nyersanyag-összetételének különböző meghatározási módszereinek megfelelő részei adják meg.

I.8.1.2. — 2. Változat —

A következő képletek akkor alkalmazhatók, ha az egyik (a) komponenst az első próbadarabból távolítjuk el, a másik két (b+c) komponens a maradék, majd két (a+b) komponenst a második próbadarabból távolítunk el és a maradék a harmadik (c) komponens:

$$P_1\% = 100 - (P_2\% + P_3\%)$$

$$P_2\% = 100 \times \frac{d_1 \times r_1}{m_1} - \frac{d_1}{d_2} \times P_3\%$$

$$P_3\% = \frac{d_4 \times r_2}{m_2} \times 100$$

$P_1\%$ az első tiszta, száraz komponens százalékaránya (az első próbadarabból az első reagenssel kioldott komponens);

$P_2\%$ a második tiszta, száraz komponens százalékaránya (a második próbadarabból a második reagenssel — az első komponenssel egyidejűleg — kioldott komponens);

$P_3\%$ a harmadik tiszta, száraz komponens százalékaránya (az a komponens, amelyet egyik próbadarabból sem oldottunk ki);

m_1 az első próbadarab száraz tömege az előkezelés után;

m_2 a második próbadarab száraz tömege az előkezelés után;

r_1 a maradék száraz tömege, miután az első próbadarabból az első reagenssel eltávolítottuk az első komponenst;

r_2 a maradék száraz tömege, miután a második próbadarabból a második reagenssel eltávolítottuk az első és a második komponenst;

d_1 korrekciós tényező az első próbadarabban lévő oldhatatlan második komponens első reagensben fellépő tömegveszteségének a figyelembevételéhez⁽¹⁾;

d_2 korrekciós tényező az első próbadarabban lévő oldhatatlan harmadik komponens első reagensben fellépő tömegveszteségének a figyelembevételéhez⁽¹⁾;

d_4 korrekciós tényező a második próbadarabban lévő oldhatatlan harmadik komponens második reagensben fellépő tömegveszteségének a figyelembevételéhez⁽¹⁾.

I.8.1.3. — 3. Változat —

A következő képletek akkor alkalmazhatók, ha két (a+b) komponenst az egyik próbadarabból távolítunk el, a harmadik (c) komponens a maradék, majd két (b+c) komponenst a második próbadarabból távolítunk el, és az első (a) komponens a maradék:

$$P_1\% = \frac{d_3 \times r_2}{m_2} \times 100$$

$$P_1\% = 100 - (P_2\% + P_3\%)$$

$$P_3\% = \frac{d_2 \times r_1}{m_1} \times 100$$

$P_1\%$ az első tiszta, száraz komponens százalékaránya (az első próbadarabból az első reagenssel kioldott komponens);

$P_2\%$ a második tiszta, száraz komponens százalékaránya (az első próbadarabból az első reagenssel, és a második próbadarabból a második reagenssel kioldott komponens);

$P_3\%$ a harmadik tiszta, száraz komponens százalékaránya (a második próbadarabból a második reagenssel kioldott komponens);

m_1 az első próbadarab száraz tömege az előkezelés után;

m_2 a második próbadarab száraz tömege az előkezelés után;

r_1 a maradék száraz tömege, miután az első próbadarabból az első reagenssel eltávolítottuk az első és a második komponenst;

r_2 a maradék száraz tömege, miután a második próbadarabból a második reagenssel eltávolítottuk a második és a harmadik komponenst;

d_2 korrekciós tényező az első próbadarabban lévő oldhatatlan harmadik komponens első reagensben fellépő tömegveszteségének a figyelembevételéhez⁽¹⁾;

d_3 korrekciós tényező a második próbadarabban lévő oldhatatlan első komponens második reagensben fellépő tömegveszteségének a figyelembevételéhez⁽¹⁾.

I.8.1.4. — 4. Változat —

A következő képletek akkor alkalmazhatók, ha két komponenst egymás után távolítunk el a keverékből, ugyanazt a próbadarabot használva:

$$P_1\% = 100 - (P_2\% + P_3\%)$$

$$P_2\% = 100 \times \frac{d_1 \times r_1}{m} \times 100 - \frac{d_1}{d_2} \times P_3\%$$

$$P_3\% = \frac{d_3 \times r_2}{m} \times 100$$

$P_1\%$ az első tiszta, száraz komponens százalékaránya (az első oldható komponens);

$P_2\%$ a második tiszta, száraz komponens százalékaránya (a második oldható komponens);

$P_3\%$ a harmadik tiszta, száraz komponens százalékaránya (oldhatatlan komponens);

m a próbadarab száraz tömege az előkezelés után;

r_1 a maradék száraz tömege, miután az első reagenssel eltávolítottuk az első komponenst;

r_2 a maradék száraz tömege, miután az első és a második reagenssel eltávolítottuk az első és a második komponenst;

d_1 korrekciós tényező a második komponens első reagensben fellépő tömegveszteségének a figyelembevételéhez⁽¹⁾;

d_2 korrekciós tényező a harmadik komponens első reagensben fellépő tömegveszteségének a figyelembevételéhez⁽¹⁾;

d_3 korrekciós tényező a harmadik komponensnek az első és a második reagensben fellépő tömegveszteségének a figyelembevételéhez⁽²⁾.

⁽²⁾ Ha lehetséges, d_3 értékét kísérleti módszerekkel előre meg kell határozni.

I.8.2. Az egyes komponensek százalékarányának kiszámítása az egyezményes járulékhányadok és — amikor szükséges — az előkezelésnél fellépő tömegvesztések korrekciós tényezőinek figyelembevételével:

Legyen

$$A = 1 + \frac{a_1 + b_1}{100}$$

$$B = 1 + \frac{a_2 + b_2}{100}$$

$$C = 1 + \frac{a_3 + b_3}{100}$$

ekkor

$$P_{1A}\% = \frac{P_1 \times A}{P_1 \times A + P_2 \times B + P_3 \times C} \times 100$$

$$P_{2A}\% = \frac{P_2 \times A}{P_1 \times A + P_2 \times B + P_3 \times C} \times 100$$

$$P_{3A}\% = \frac{P_3 \times A}{P_1 \times A + P_2 \times B + P_3 \times C} \times 100$$

$P_{1A}\%$ az első tiszta, száraz komponens százalékaránya, a járulékhányad és az előkezelésnél fellépő tömegvesztés figyelembevételével;

$P_{2A}\%$ a második tiszta, száraz komponens százalékaránya, a járulékhányad és az előkezelésnél fellépő tömegvesztés figyelembevételével;

$P_{3A}\%$ a harmadik tiszta, száraz komponens százalékaránya, a járulékhányad és az előkezelésnél fellépő tömegvesztés figyelembevételével;

P_1 az első tiszta, száraz komponens százalékaránya, a I.8.1. szakaszban megadott képlettel kiszámítva;

P_2 a második tiszta, száraz komponens százalékaránya, a I.8.1. szakaszban megadott képlettel kiszámítva;

P_3 a harmadik tiszta, száraz komponens százalékaránya, a I.8.1. szakaszban megadott képlettel kiszámítva;

a_1 az első komponens egyezményes járulékhányada;

a_2 a második komponens egyezményes járulékhányada;

a_3 a harmadik komponens egyezményes járulékhányada;

b_1 az első komponens százalékos tömegvesztése az előkezelés során;

b_2 az második komponens százalékos tömegvesztése az előkezelés során;

b_3 a harmadik komponens százalékos tömegvesztése az előkezelés során.

Speciális előkezelés alkalmazása esetén a b_1 , b_2 és b_3 értékeket lehetőleg úgy határozzuk meg, hogy minden tiszta szál-alkotórészt alávetünk a nyersanyag-összetétel meghatározása során alkalmazott előkezelésnek. Tiszta szálaknak azok a szálak tekinthetők, amelyek mentesek minden idegenanyagtól, kivéve azokat az anyagokat, ame-

lyeket rendes körülmények között tartalmaznak (akár a természetüknél fogva akár a gyártási eljárásuk miatt) abban az állapotban (fehérítetlen, fehérített), melyben a vizsgált anyag van.

Ha nem állnak rendelkezésre külön-külön azok a tiszta szál-alkotórészek, amelyeket a vizsgált anyag előállításához használtak, akkor azokat a b_1 , b_2 és b_3 átlagértékeket alkalmazzuk, amelyeket a vizsgált keverék szálkomponenseihez hasonló szálak vizsgálatával határoztak meg.

Ha a normál petroléteres és vizes extrakciós előkezelést alkalmazzuk, akkor általában mellőzni lehet a b_1 , b_2 és b_3 korrekciós tényezőket, kivéve fehérítetlen pamut, fehérítetlen len és fehérítetlen kender esetében, melyeknél az előkezelésnek tulajdonítható veszteségként általában 4%, valamint a polipropilén esetében, melynél 1% az elfogadott érték.

A többi szálnál az előkezelésnek tulajdonítható veszteségeket rendszerint figyelmen kívül hagyjuk a számításoknál.

I.8.3. Megjegyzés

A VI. fejezetben néhány számítási példa található.

II. A HÁROM KOMPONENST TARTALMAZÓ SZÁL-KEVERÉKEK NYERSANYAG-ÖSSZETÉTELÉNEK MENNYISÉGI MEGHATÁROZÁSA A KÉZI SZÉTVÁLASZTÁS MÓDSZERÉVEL

II.1. Alkalmazási terület

A módszer bármilyen textil szálféleségnél alkalmazható, feltéve, hogy nem közvetlen (intim) keverék formában vannak, és kézzel szétválaszthatók.

II.2. Alapelv

A textil komponensek azonosítása után megfelelő előkezeléssel eltávolítjuk az idegenanyagokat, ezután a szálakat kézzel szétválasztjuk, megszáritjuk és megmérjük, majd kiszámítjuk a keverékben lévő egyes szálak részarányát.

II.3. Eszközök

II.3.1. Mérőedények, vagy bármilyen más eszközök, amelyek azonos eredményeket adnak.

II.3.2. Exsikkátor, amely önindikáló szilikagélt tartalmaz.

II.3.3. Ventilációs szárítószekrény, a próbadarabok 105 ± 3 °C-on való szárításához.

II.3.4. Analitikai mérleg, 0,0002 g-os pontosságú.

II.3.5. Soxhlet extraháló készülék, vagy más készülék, ami azonos eredményeket ad.

II.3.6. Bontótű.

II.3.7. Sodratvizsgáló műszer, vagy más készülék, ami azonos eredményeket ad.

II.4. Reagensok

II.4.1. Petroléter, átdestillált, forráspont $40-60$ °C között.

II.4.2. Desztillált vagy ionmentesített víz

II.5. Kondicionáló és vizsgálati légtér

Lásd I.4.

II.6. Vizsgálati minta

Lásd I.5.

II.7. A vizsgálati minták előkezelése

Lásd I.6.

II.8. Vizsgálati eljárás

II.8.1. Fonal vizsgálat

Vegyünk ki legalább 1 g tömegű próbadarabot az előkezelt vizsgálati mintából. Nagyon finom fonalnál minimum 30 m hosszúságú fonalon — tekintet nélkül a tömegre — el lehet végezni a vizsgálatot.

Vágjuk fel a fonalat megfelelő hosszúságú darabokra, majd bontótűvel, és ha szükséges, sodratvizsgálóval különítsük el a szálféleségeket. Az így kapott szálféleségeket az előzőleg lemért mérőedényekbe tesszük, és 105 ± 3 °C-on tömegállandóságig szárítjuk, az I.7.1. és I.7.2. szakaszban megadottak szerint.

II.8.2. Kelme vizsgálata

Vegyünk ki legalább 1 g tömegű próbadarabot az előkezelt vizsgálati mintából, a szegélyt kihagyva, a széleket gondosan vágva, hogy elkerüljük a kirojtosodást, a lánc- és vetülékfonalakkal párhuzamosan, kötött kelméknél pedig a szemsorok és szemoszlopok vonalában. Különítsük el az eltérő szálféleségeket, és gyűjtsük azokat előzőleg lemért mérőedényekbe, majd folytassuk a vizsgálatot a II.8.1. szakasz szerint.

II.9. Az eredmények kiszámítása és megadása

Az egyes komponensek tömegét a keverékben lévő szálak teljes tömegének százalékában adjuk meg. Számítsuk ki a tiszta, száraz tömeg alapján az eredményeket, korrigálva ezeket először az egyezményes járulékmennyiség-hányadokkal, majd azokkal a korrekciós tényezőkkel, amelyek az előkezelésnél fellépő veszteségek figyelembevételéhez szükségesek.

II.9.1. A tiszta, száraz szálak tömegszázalékának számítása a szál előkezelés alatt fellépő tömegveszteségének figyelembevétele nélkül.

$$P_1\% = \frac{100m_1}{m_1 + m_2 + m_3} + \frac{100}{1 + \frac{m_2 + m_3}{m_1}}$$

$$P_2\% = \frac{100m_2}{m_1 + m_2 + m_3} + \frac{100}{1 + \frac{m_1 + m_3}{m_2}}$$

$$P_3\% = 100 - (P_1\% + P_2\%)$$

$P_1\%$ az első tiszta, száraz komponens százalékaránya;

$P_2\%$ a második tiszta, száraz komponens százalékaránya;

$P_3\%$ a harmadik tiszta, száraz komponens százalékaránya;

m_1 az első komponens tiszta, száraz tömege;

m_2 a második komponens tiszta, száraz tömege;

m_3 a harmadik komponens tiszta, száraz tömege.

II.9.2. Az egyes komponensek százalékarányának kiszámítása az egyezményes járulékmennyiség-hányadok és — amikor szükséges — az előkezelésnél fellépő tömegveszteségek korrekciós tényezőinek figyelembevételével:

Lásd I.8.2.

III. A HÁROM KOMPONENST TARTALMAZÓ SZÁLKEVERÉKEK NYERSANYAG-ÖSSZETÉTELÉNEK MENNYISÉGI MEGHATÁROZÁSA A KÉZI ÉS A KÉMIAI SZÉTVÁLASZTÁS KOMBINÁLÁSÁVAL

Ha lehetséges, akkor minden elválasztandó komponens kémiai kezelésének az elkezdése előtt kézi szétválasztást kell alkalmazni a komponensek részarányának a figyelembevételéhez.

IV. A MÓDSZEREK PONTOSSÁGA

A két komponenst tartalmazó keverékek nyersanyag-összetétel meghatározási módszereinél feltüntetett pontosság a reprodukálhatóságra vonatkozik (lásd 6. számú melléklet).

A reprodukálhatóság a megbízhatóságot jelenti, azaz a különböző laboratóriumokban vagy különböző időpontokban kapott kísérleti értékek egyezőségét, ha ugyanazt a módszert alkalmazzuk, és ugyanannak a homogén keveréknek a próbadarabjait használjuk.

A reprodukálhatóságot az eredmények megbízhatósági határaival fejezzük ki, 95% -os megbízhatósági szint mellett.

Ez azt jelenti, hogy a módszer szabályos és hibátlan alkalmazása esetén, a különböző laboratóriumokban ugyanazon homogén keverékre elvégzett vizsgálati sorozat két eredménye közötti eltérés 100-ból csak 5 esetben lehet nagyobb ennél.

A hármas keverék nyersanyag-összetétel vizsgálati pontosságának meghatározásához adottak az értékek azoknál a kettős keverékek vizsgálatára szolgáló módszereknél, melyeket az adott hármas keverék vizsgálatához a szokásos módon alkalmaztunk.

A hármas keverékek nyersanyag-összetételének mennyiségi kémiai meghatározásának négy változatánál két kioldást végzünk (két külön próbadarabot alkalmazva az első három változathoz és egy próbadarabot a negyedik változathoz), és feltételezve, hogy E_1 és E_2 jelenti a kettős keverékek vizsgálatára szolgáló két módszer saját pontosságát, akkor az egyes komponensekre kapott eredmények pontosságát a következő táblázat mutatja:

Szálkomponens	1.	2. és 3.	4.
	változat		
a	E_1	E_1	E_1
b	E_2	$E_1 + E_2$	$E_1 + E_2$
c	$E_1 + E_2$	E_2	$E_1 + E_2$

Ha a negyedik változatot alkalmazzuk, akkor lehet, hogy azt tapasztaljuk, hogy a pontosság mértéke kisebb, mint

amit a fent javasolt módszerrel kiszámítottunk, és ez feltehetően az első reagensnek a (b) és (c) komponenst tartalmazó maradékra gyakorolt hatása miatt van, amit nehéz lenne értékelni.

V. VIZSGÁLATI JEGYZŐKÖNYV

V.1. Adjuk meg a változato(ka)t, mely(ek) szerint a vizsgálatot elvégeztük, a módszereket, a reagenseket és a korrekciós tényezőket.

V.2. Részletesen adjunk meg minden különleges előkezelést (lásd I.6.).

V.3. Adjuk meg az egyes eredményeket és az eredmények számtani átlagát, egy tizedesjegyre kerekítve.

V.4. Ha lehetséges, állapítsuk meg a módszer pontosságát minden összetevőre, a IV. fejezet táblázata szerint kiszámítva.

VI. PÉLDÁK MEGHATÁROZOTT HÁRMAS KEVERÉKEKBEN LEVŐ KOMPONENSEK SZÁZALÉKARÁNYÁNAK KISZÁMÍTÁSÁRA, AZ I.8.1. SZAKASZBAN LEÍRTAK KÖZÜL KÉT VÁLTOZAT ALKALMAZÁSÁVAL

1. VÁLTOZAT

Vegyünk egy olyan szálkeveréket, amelynél a nyersanyag-összetétel minőségi meghatározásakor a következő

$$P_1\% (\text{gyapjú}) = \left[\frac{1,03}{1,0} - 1,03 \times \frac{1,4166}{1,6000} + \frac{0,9000}{1,8000} \times \left(1 - \frac{1,03}{1,0} \right) \right] \times 100 = 10,30$$

$$P_2\% (\text{poliamid}) = \left[\frac{1,0}{1,0} - 1,0 \times \frac{0,9000}{1,8000} + \frac{0,4166}{1,6000} \times \left(1 - \frac{1,0}{1,0} \right) \right] \times 100 = 50,00$$

$$P_3\% (\text{pamut}) = 100 - (10,30 + 50,00) = 39,70$$

A keverékben lévő tiszta, száraz szálak százalékaránya a következő:

gyapjú	10,30 %
poliamid	50,00 %
pamut	39,70 %

Ezeket a százalékokat korrigálni kell az I.8.2. szakaszban megadott képletek szerint, hogy számításba vegyük az

komponenseket kaptuk: kártolt gyapjú, nylon (poliamid), fehérítetlen pamut.

Ezt a változatot alkalmazva, két különböző próbadarabot használva, az egyik komponenst (a = gyapjú) az első próbadarabból, a második komponenst (b = poliamid) a második próbadarabból kioldva, a következő eredmények adódhatnak:

1. Az első próbadarab száraz tömege az előkezelés után $(m_1) = 1,6000 \text{ g}$

2. A maradék száraz tömege a lúgos nátriumhipoklorittal való kezelés után (poliamid+pamut) $(r_1) = 1,4166 \text{ g}$

3. A második próbadarab száraz tömege az előkezelés után $(m_2) = 1,8000 \text{ g}$

4. A maradék száraz tömege a hangyasavas kezelés után (gyapjú+pamut) $(r_2) = 0,9000 \text{ g}$

A lúgos nátriumhipokloritos kezelés a poliamidnál nem okoz tömegvesztést, de a fehérítetlen pamut vesztesége 3%, tehát $d_1 = 1,0$ és $d_2 = 1,03$.

A hangyasavas kezelés nem okoz tömegvesztést sem a gyapjúnál sem a fehérítetlen pamutnál, tehát a d_3 és $d_4 = 1,0$.

Ha a kémiai módszerrel nyert értékeket és a korrekciós tényezőket behelyettesítjük az I.8.1.1. szakaszban megadott képletekbe, a következő eredményt kapjuk:

egyezményes járulékhányadokat és az előkezelés okozta tömegvesztések miatti korrekciós tényezőket is.

A II. mellékletben megadott egyezményes járulékhányadok a következők: kártolt gyapjúnál 17,0%, poliamidnál 6,25%, pamutnál 8,5%, továbbá a fehérítetlen pamut a petroléteres és vizes előkezelésnél 4%-os tömegvesztést szenved.

Tehát:

$$P_{1A}\% (\text{gyapjú}) = \frac{10,30 \times \left(1 + \frac{17,0 + 0,0}{100} \right)}{10,30 \times \left(1 + \frac{17,0 + 0,0}{100} \right) + 50,00 \times \left(1 + \frac{6,25 + 0,0}{100} \right) + 39,70 \times \left(1 + \frac{8,5 + 4,0}{100} \right)} \times 100$$

$$P_{1A}\% (\text{gyapjú}) = 10,97$$

$$P_{2A}\% (\text{poliamid}) = \frac{50,0 \times \left(1 + \frac{6,25 + 0,0}{100} \right)}{109,8385} \times 100 = 48,37$$

$$P_{3A}\% (\text{pamut}) = 100 - (10,97 + 48,37) = 40,66$$

A fonal nyersanyag-összetétele tehát a következő:

poliamid	48,4 %
pamut	40,6 %
gyapjú	11,0 %
	100,0 %

4. VÁLTOZAT

Vegyünk egy olyan szálkeveréket, amelynél a nyersanyag-összetétel minőségi meghatározásakor a következő komponenseket kaptuk: kártolt gyapjú, viszkóz, fehérítetlen pamut.

Tegyük fel, hogy a 4. változatot alkalmazva, amikor egyetlen próbadarab keverékéből egymás után távolítjuk el a két komponenst, a következő eredményeket kapjuk:

1. A próbadarab száraz tömege az előkezelés után $(m_1) = 1,6000$ g

$$P_2\% (\text{viszkóz}) = \frac{1,0 \times 1,4166}{1,6000} \times 100 - \frac{1,0}{1,03} \times 40,98 = 48,75\%$$

$$P_3\% (\text{pamut}) = \frac{0,99 \times 0,6630}{1,6000} \times 100 = 41,02\%$$

$$P_1\% (\text{gyapjú}) = 100 - (48,75 + 41,02) = 10,23\%$$

Amint azt már az 1. változatnál bemutattuk, ezeket a százalékokat korrigálni kell az I.8.2. szakaszban megadott képletek szerint.

$$P_{1A}\% (\text{gyapjú}) = \frac{10,23 \times \left(1 + \frac{17,0 + 0,0}{100}\right)}{10,23 \times \left(1 + \frac{17,0 + 0,0}{100}\right) + 48,75 \times \left(1 + \frac{13 + 0,0}{100}\right) + 41,02 \times \left(1 + \frac{8,5 + 4,0}{100}\right)} \times 100$$

$$P_{1A}\% (\text{gyapjú}) = 10,57\%$$

$$P_{2A}\% (\text{viszkóz}) = \frac{48,75 \times \left(1 + \frac{13 + 0,0}{100}\right)}{113,2041} \times 100 = 48,65\%$$

$$P_{3A}\% (\text{pamut}) = 100 - (10,57 + 48,65) = 40,78\%$$

A keverék nyersanyag-összetétele tehát a következő:

viszkóz	48,6%
pamut	40,8%
gyapjú	10,6%
	100,0 %

2. A maradék száraz tömege az első, lúgos nátriumhipoklorittal történő kezelés után (viszkóz+pamut) $(r_1) = 1,4166$ g

3. A maradék száraz tömege az r_1 maradék második, hangyasav-cinkkloridos kezelése után (pamut) $(r_2) = 0,6630$ g

A lúgos nátriumhipokloritos kezelés a viszkóznál nem okoz tömegvesztést, de a fehérítetlen pamut vesztesége 3%, tehát $d_1 = 1,0$ és $d_2 = 1,03$.

A hangyasavas-cinkkloritos kezelés eredményeként a pamut tömege 4%-kal nő, így $d_3 = 1,03 \times 0,96 = 0,9888$, kerekítve 0,99, (d_3 korrekciós tényező a harmadik komponensnek az első és a második reagensben fellépő tömegvesztésének vagy tömegnövekedésének a figyelembevételére szolgál).

Ha a kémiai analízissel kapott értékeket és a korrekciós tényezőket behelyettesítjük az I.8.1.4. szakaszban megadott képletekbe, a következő eredményt kapjuk:

1. Táblázat

Tipikus három komponenset tartalmazó keverékek, amelyek nyersanyag-összetétele meghatározható a kettős keverékek nyersanyag-összetétel meghatározási módszereinek alkalmazásával

(Tájékoztató)

Sor-szám	Szálkomponensek			Változat ⁽¹⁾	A kettős szálkeverékekhez alkalmazott módszer száma és a reagens
	1. komponens	2. komponens	3. komponens		
1.	gyapjú vagy szőr	viszkóz, cupro vagy meghatározott típusú modál	pamut	1. és/vagy 4.	2. (lúgos nátriumhipoklorit) és 3. (cinkklorid/hangyasav)
2.	gyapjú vagy szőr	poliamid 6 vagy 6—6	pamut, viszkóz, cupro vagy modál	1. és/vagy 4.	2. (lúgos nátriumhipoklorit) és 4. (hangyasav, 80 tömeg%-os)
3.	gyapjú, szőr vagy selyem	meghatározott klórszálak	viszkóz, cupro, modál vagy pamut	1. és/vagy 4.	2. (lúgos nátriumhipoklorit) és 9. (széndiszulfid/aceton, 55,5/44,5 tömeg%)
4.	gyapjú vagy szőr	poliamid 6 vagy 6—6	poliészter, polipropilén, akril vagy üvegszál	1. és/vagy 4.	2. (lúgos nátriumhipoklorit) és 4. (hangyasav, 80 tömeg%-os)
5.	gyapjú, szőr vagy selyem	meghatározott klórszálak	poliészter, akril, poliamid vagy üvegszál	1. és/vagy 4.	2. (lúgos nátriumhipoklorit) és 9. (széndiszulfid/aceton, 55,5/44,5 tömeg%)
6.	selyem	gyapjú vagy szőr	poliészter	2.	11. (kénsav, 75 tömeg%-os) és 2. (lúgos nátriumhipoklorit)
7.	poliamid 6 vagy 6—6	akril	pamut, viszkóz, cupro vagy modál	1. és/vagy 4.	4. (hangyasav, 80 tömeg%-os) és 8. (dimetilformamid)
8.	meghatározott klórszálak	poliamid 6 vagy 6—6	pamut, viszkóz, cupro vagy modál	1. és/vagy 4.	8. (dimetilformamid) és 4. (hangyasav, 80 tömeg%-os) vagy 9. (széndiszulfid/aceton, 55,5/44,5 tömeg%) és 4. (hangyasav, 80 tömeg%-os)
9.	akril	poliamid 6 vagy 6—6	poliészter	1. és/vagy 4.	8. (dimetilformamid) és 4. (hangyasav, 80 tömeg%-os)
10.	acetát	poliamid 6 vagy 6—6	viszkóz, pamut, cupro vagy modál	4.	1. (aceton) és 4. (hangyasav, 80 tömeg%-os)
11.	meghatározott klórszálak	akril	poliamid	2. és/vagy 4.	9. (széndiszulfid/aceton, 55,5/44,5 tömeg%) és 8. (dimetilformamid)
12.	meghatározott klórszálak	poliamid 6 vagy 6—6	akril	1. és/vagy 4.	9. (széndiszulfid/aceton, 55,5/44,5 tömeg%) és 4. (hangyasav, 80 tömeg%-os)
13.	poliamid 6 vagy 6—6	viszkóz, cupro, modál vagy pamut	poliészter	4.	4. (hangyasav, 80 tömeg%-os) és 7. (kénsav, 75 tömeg%-os)
14.	acetát	viszkóz, cupro, modál vagy pamut	poliészter	4.	1. (aceton) és 7. (kénsav, 75 tömeg%-os)
15.	akril	viszkóz, cupro, modál vagy pamut	poliészter	4.	8. (dimetilformamid) és 7. (kénsav, 75%-os)
16.	acetát	gyapjú, szőr vagy selyem	pamut, viszkóz, cupro, modál, poliamid, poliészter, akril	4.	1. (aceton) és 2. (lúgos nátriumhipoklorit)
17.	triacetát	gyapjú, szőr vagy selyem	pamut, viszkóz, cupro, modál, poliamid, poliészter, akril	4.	6. (diklórmetán) és 2. (lúgos nátriumhipoklorit)

Sor-szám	Szálkomponensek			Változat ⁽¹⁾	A kettős szálkeverékekhez alkalmazott módszer száma és a reagens
	1. komponens	2. komponens	3. komponens		
18.	akril	gyapjú, szőr vagy selyem	poliészter	1. és/vagy 4.	8. (dimetilformamid) és 2. (lúgos nátriumhipoklorit)
19.	akril	selyem	gyapjú vagy szőr	4.	8. (dimetilformamid) és 11. (kénsav, 75 tömeg%-os)
20.	akril	gyapjú, szőr vagy selyem	pamut, viszkóz, cupro vagy modál	1. és/vagy 4.	8. (dimetilformamid) és 2. (lúgos nátriumhipoklorit)
21.	gyapjú, szőr vagy selyem	pamut, viszkóz, modál vagy cupro	poliészter	4.	2. (lúgos nátriumhipoklorit) és 7. (kénsav, 75%-os)
22.	viszkóz, cupro vagy meghatározott típusú modál	pamut	poliészter	2. és/vagy 4.	3. (cinkklorid/hangyasav) és 7. (kénsav, 75 tömeg%-os)
23.	akril	viszkóz, cupro vagy meghatározott típusú modál	pamut	4.	8. (dimetilformamid) és 3. (cinkklorid/hangyasav)
24.	meghatározott klórszálak	viszkóz, cupro vagy meghatározott típusú modál	pamut	1. és/vagy 4.	9. (széndiszulfid/aceton, 55,5/44,5 tömeg%) és 3. (cinkklorid/hangyasav) vagy 8. (dimetilformamid) és 3. (cinkklorid/hangyasav)
25.	acetát	viszkóz, cupro vagy meghatározott típusú modál	pamut	4.	1. (aceton) és 3. (cinkklorid/hangyasav)
26.	triacetát	viszkóz, cupro vagy meghatározott típusú modál	pamut	4.	6. (diklórmetán) és 3. (cinkklorid/hangyasav)
27.	acetát	selyem	gyapjú vagy szőr	4.	1. (aceton) és 11. (kénsav, 75%-os)
28.	triacetát	selyem	gyapjú vagy szőr	4.	6. (diklórmetán) és 11. (kénsav, 75 tömeg%-os)
29.	acetát	akril	pamut, viszkóz, cupro vagy modál	4.	1. (aceton) és 8. (dimetilformamid)
30.	triacetát	akril	pamut, viszkóz, cupro vagy modál	4.	6. (diklórmetán) és 8. (dimetilformamid)
31.	triacetát	poliamid 6 vagy 6—6	pamut, viszkóz, cupro vagy modál	4.	6. (diklórmetán) és 4. (hangyasav, 80 tömeg%-os)
32.	triacetát	pamut, viszkóz, cupro vagy modál	poliészter	4.	6. (diklórmetán) és 7. (kénsav, 75 tömeg%-os)
33.	acetát	poliamid 6 vagy 6—6		poliészter vagy akril	4. 1. (aceton) és 4. (hangyasav, 80 tömeg%-os)
34.	acetát	akril	poliészter	4.	1. (aceton) és 8. (dimetilformamid)
35.	meghatározott klórszálak	pamut, viszkóz, cupro vagy modál	poliészter	4.	8. (dimetilformamid) és 7. (kénsav, 75 tömeg%-os) vagy 9. (széndiszulfid/aceton, 55,5/44,5 tömeg%) és 7. (kénsav, 75tömeg%-os)

⁽¹⁾ Ha a 4. változatot alkalmazzuk, akkor először az első komponenst távolítsuk el az első reagenssel.

**A közlekedési, hírközlési és vízügyi
miniszter
és a belügyminiszter
2/1998. (I. 16.) KHVM—BM
együttes rendelete**

**a közúti járművezetők pályaalkalmassági vizsgálatáról
szóló 11/1988. (XII. 20.) KM—BM együttes rendelet
módosításáról**

Az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 67. §-ának (2) bekezdésében kapott felhatalmazás alapján — a pénzügyminiszterrel egyetértésben — a következőket rendeljük el:

1. §

(1) A közúti járművezetők pályaalkalmassági vizsgálatáról szóló — többször módosított — 11/1988. (XII. 20.) KM—BM együttes rendelet 2. számú melléklete helyébe e rendelet *melléklete* lép.

(2) A díjakat a kérelemmel egyidejűleg kell — postai befizetéssel vagy átutalással — a Közlekedési Főfelügyeletnek a Magyar Államkincstárnál vezetett 10032000-017378825 számú előirányzat-felhasználási keretszámlájára befizetni.

(3) A befizetett díj a Közlekedési Főfelügyelet bevétele. A díjak nyilvántartására és elszámolására a költségvetés alapján gazdálkodó szervek beszámolási és könyvvezetési kötelezettségéről szóló jogszabály előírásait kell alkalmazni.

(4) A rendelet mellékletében meghatározott díjak általános forgalmi adót nem tartalmaznak.

2. §

Ez a rendelet a kihirdetését követő 8. napon lép hatályba, rendelkezéseit a hatálybalépést követően kezdeményezett hatósági eljárásokban kell alkalmazni.

Dr. Lotz Károly s. k.,
közlekedési, hírközlési
és vízügyi miniszter

Kuncze Gábor s. k.,
belügyminiszter

Melléklet

a 2/1998. (I. 16.) KHVM—BM együttes rendelethez

„2. számú melléklet

a 11/1988. (XII. 20.) KM—BM együttes rendelethez

**Pályaalkalmassági vizsgálat díjai
(SZJ 151)**

1. Az I. fokú eljárás díja	6 600 Ft
2. A II. fokú eljárás díja	10 000 Ft

3. Ha az 1. és 2. pontban foglalt eljárásnál PÁV jármű igénybevétele szükséges, az eljárás díja
a) I. fokú eljárás esetén	8 700 Ft
b) II. fokú eljárás esetén	12 100 Ft”

**A munkaügyi miniszter
1/1998. (I. 16.) MüM
rendelete**

a Munkaerőpiaci Alap kezeléséről és felhasználásáról

A foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény (a továbbiakban: FIt.) 39/A. §-ának (7) bekezdésében, továbbá a 39/C. §-ának (4) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján — a Munkaerőpiaci Alap Irányító Testülete véleményének meghallgatásával — a következőket rendelem el:

A rendelet hatálya

1. §

A rendelet hatálya kiterjed a Munkaügyi Minisztériumra (a továbbiakban: MüM), valamint a Munkaerőpiaci Alapból (a továbbiakban: MPA) finanszírozott megyei (fővárosi) munkaügyi központokra (a továbbiakban: munkaügyi központok).

A Munkaerőpiaci Alap költségvetésének tervezése

2. §

Az MPA költségvetési javaslatát a MüM állítja össze, amelyben a munkaügyi központok úgy működnek közre, hogy a költségvetési szervek tervezésének, gazdálkodásának, beszámolásának rendszeréről szóló 156/1995. (XII. 26.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Gr.) 13. §-ának (2) bekezdése szerinti módon eleget tesznek adatszolgáltatási kötelezettségüknek. Ennek határidejét a MüM határozza meg az államháztartás pénzügyi információs rendszeréről, az államháztartás alrendszereinek tervezési, beszámolási és adatszolgáltatási kötelezettségéről, valamint a központi költségvetés végrehajtásával kapcsolatos egyes kérdésekről szóló 158/1995. (XII. 26.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Tr.) figyelembevételével.

A költségvetési előirányzatok változtatása

3. §

(1) Az MPA alaprészei közötti átcsoportosításra a Munkaerőpiaci Alap Irányító Testülete (a továbbiakban: MAT) részére a MüM tehet javaslatot.

(2) Az MPA költségvetési előirányzatairól, illetve azok változásairól a MüM vezeti a jogszabályokban meghatározott előirányzat-nyilvántartást.

(3) A munkaügyi központok az MPA általuk bonyolított, Flt.-ben meghatározott kereteinek évközi alakulásáról saját hatáskörben szabályozott módon vezetnek nyilvántartást.

Házipénztár kezelése

4. §

A munkaügyi központok az MPA előirányzatainak felhasználásához nem igényelhetnek készpénzt.

Kötelezettségvállalás, utalványozás, ellenjegyzés, érvényesítése

5. §

(1) A munkaügyi központok az MPA pénzeszközeinek felhasználása során a Gr. 35—39. §-aiban foglalt előírások szerint járnak el azzal, hogy kötelezettséget — kivéve a szolidaritási alaprészből finanszírozott, államigazgatási határozattal megállapított munkanélküli ellátásokat — a részükre átengedett, illetve jóváhagyott keretek erejéig vállalhatnak, ideértve a MAT által meghatározott tárgyévén túli kötelezettségvállalási lehetőséget is.

(2) A munkaügyi központok a kötelezettségvállalás, utalványozás, ellenjegyzés és érvényesítés rendjét belső szabályzatban rögzítik, melyet megküldenek a MüM-nek.

A költségvetési beszámolás

6. §

(1) Az évközi és az éves költségvetési beszámoló összeállításához a munkaügyi központok a MüM részére az általa meghatározott határidőre adatot szolgáltatnak.

(2) A MüM az MPA költségvetésének végrehajtásáról a Tr. 17. § (5) bekezdése szerinti „E” jelű nyomtatványon készít beszámolót.

Havi pénzforgalmi jelentés

7. §

Az MPA alaprészeinek pénzforgalmáról a munkaügyi központok havonta teljesítenek adatszolgáltatást a MüM részére.

Negyedéves tervezés

8. §

A munkaügyi központok negyedévente — a tárgyegyedévet megelőző hónapban — finanszírozási tervet készítenek az MPA alaprészek kiadási, illetve bevételi előirányzatainak várható alakulásáról, amelyet a MüM részére az általa meghatározott határidőre küldenek meg.

Finanszírozás

9. §

(1) A munkaügyi központok MPA működtetését szolgáló pénzeszközökkel való ellátása havi pénzigénylés alapján történik, amelyet a tárgyhót megelőző hónap 20. napjáig kell megküldeniük a MüM részére.

(2) A havi pénzigénylésnél a negyedéves finanszírozási tervben az adott hónapra beállított pénzigénytől el lehet térni, de a havonkénti pénzigény együttes összege nem haladhatja meg a negyedéves finanszírozási tervbe beállított összeget.

(3) A MüM a havi pénzigénylést felülvizsgálja, és azt követően a (2) bekezdés szerint igényelt vagy — jogtalan igény esetén — a csökkentett összeget közvetlenül utalja a munkaügyi központoknak a Magyar Államkincstár által vezetett MPA lebonyolítási számláira.

(4) A MüM a pénzáttalást követő 15 napon belül pénzáttalási dokumentációban — amely egyben a keret engedélyezésének dokumentuma is — tájékoztatja a munkaügyi központokat a részükre utalt (3) bekezdés szerinti összegek jogcímenkénti bontásáról.

(5) A pénzáttalási dokumentációban feltüntetett jogcímek bevételi keretnek minősülnek.

(6) A (3) bekezdés szerint utalt összegek csak a pénzáttalási dokumentációban megjelölt jogcímekre fordíthatók, ettől azonban — az adott jogcím jóváhagyott és még rendelkezésre álló keretének mértékéig — átmenetileg, visszapótlási kötelezettséggel el lehet térni azzal, hogy a következő havi pénzigénylésnél a visszapótlási kötelezettséget figyelembe kell venni.

(7) A MüM utólag — az érintettekkel egyeztetve — módosíthatja, helyesbítheti a munkaügyi központok (4) bekezdés szerinti engedélyezett kereteit. Erről a helyesbítést követő havi pénzáttalási dokumentációban írásban is tájékoztatja az érintetteket.

10. §

(1) A munkaügyi központok „egyéb bevételek” címen jóváírt bevételei azt az alaprészt illetik meg, amely javára jogszabály a befizetést előírja, illetve amelynek jogcímén a kifizetés megtörtént.

(2) Az MPA-t illető, a tervezettet meghaladóan befolyt „egyéb bevételeket” a munkaügyi központok az alaprész kiadásainak forrásául saját hatáskörben felhasználhatják a rendelkezésükre bocsátott kereteken felül.

(3) Az Flt. alapján — az MPA-ba tartozó ellátások és támogatások működtetésével kapcsolatos — az egyes alaprészek terhére elszámolható, illetve az egyes alaprészekből finanszírozható kiadások elszámolásának rendjét a MüM határozza meg.

(4) Az Flt. 39. §-ának (6) bekezdésében meghatározott többletköltségek elszámolhatóságáról a MüM a program végrehajtásának megkezdésekor intézkedik.

Előirányzat-maradvány elszámolása

11. §

A munkaügyi központok év végén az MPA területi szintű előirányzat-maradványáról, valamint az egyes alaprészeket terhelő áthúzódó kötelezettségekről a beszámolóhoz benyújtott adatszolgáltatás keretében számolnak be.

Számviteli rend

12. §

Az MPA egységes számviteli rendjét a MüM — a munkaügyi központok bevonásával — alakítja ki, amelyben előírja az egyes alaprészekre, azon belül eszközökre, jogcímekre vonatkozóan a vezetendő analitikus nyilvántartások rendszerét, körét, vezetésük módját.

A kincstári vagyon átadása

13. §

Az MPA pénzeszközeinek decentralizált módon történő felhasználása során keletkezett, készpénzben be nem hajtható követelés ellenében elfogadott vagyon tekintetében az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény 59. §-ának (4) bekezdésében meghatározott kötelezettséget vagyonátadóként a munkaügyi központ igazgatója teljesíti.

A behajthatatlan követelés törlésének szabályai

14. §

(1) Az MPA javára fennálló behajthatatlan követelésről belső bizonylatot kell kiállítani, amely a következőket tartalmazza:

a) a behajthatatlan követelés alaprész és jogcím szerinti pontos megnevezését,

b) az adós azonosítására vonatkozó adatokat (név, cím, adószám, az adósok analitikája szerinti nyilvántartási szám),

c) a behajthatatlan követelés összegét,

d) annak megjelölését, hogy a követelés behajthatatlansága az Flt. 39/C. §-ának (5) bekezdésének mely pontján alapul,

e) a behajthatatlanság tényének megállapítását megelőző eljárási ismertetését,

f) a behajthatatlanságot igazoló okiratokat.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott belső bizonylatot — a (3) bekezdésben foglalt kivétellel — a törlésre jogosult állítja ki.

(3) Ha a behajthatatlan követelés olyan, a MüM hatáskörébe tartozó támogatással függ össze, amelyre vonatkozóan a megállapodást a munkaügyi központ, illetőleg annak kirendeltsége kötötte a támogatásban részesülővel, az (1) bekezdésben meghatározott bizonylatot a munkaügyi központ igazgatója állítja ki. Az így kiállított bizonylatot jóváhagyásra meg kell küldeni a MüM-nek. A behajthatatlan követelést a munkaügyi központ a jóváhagyott bizonylat alapján törli a nyilvántartásból.

A fel nem vett ellátásokhoz kapcsolódó eljárási szabályok

15. §

(1) Az az esedékessé vált ellátás, amelyet az esedékességtől számított egy éven belül nem vettek fel, az illetékes munkaügyi központ végleges bevétele; erről belső bizonylatot kell kiállítani, amely a következőket tartalmazza:

a) a fel nem vett ellátás alaprész és jogcím szerinti pontos megnevezését,

b) az ellátásra jogosult azonosítására vonatkozó adatokat (név, cím, analitika szerinti nyilvántartási szám),

c) az alapot megillető végleges bevételnek minősített fel nem vett ellátás összegét,

d) a minősítés tényét megalapozó eljárás, körülmény ismertetését,

e) a minősítést igazoló dokumentumot, okiratot.

(2) Ha a jogosult az igényét az ellátás esedékességét követő egy éven túl érvényesíti, akkor az igény jogosságának vizsgálatát követően a kifizetést az igazgató rendeli el, amelyet a kifizetés évében tárgyévi kiadásként kell elkönyvelni.

Ellenőrzés

16. §

(1) Az alapkezelés függetlenített belső ellenőrzését a MüM szervezeti egysége, az MPA pénzforgalmát bonyolító munkaügyi központok ez irányú tevékenységét pedig saját független belső ellenőrei látják el.

(2) A MüM belső ellenőrzési tapasztalatait éves beszámolóban rögzíti, amelyet a tárgyévet követő év első negyedévében a MAT részére előterjeszt.

(3) A MüM az MPA szabályszerű gazdálkodásának elősegítése és megbízható pénzügyi és vagyoni helyzetének kialakítása érdekében állandó, független könyvvizsgálót bíz meg.

Záró rendelkezések

17. §

(1) Ez a rendelet a kihirdetését követő 5. napon lép hatályba, ezzel egyidejűleg a Munkaerőpiaci Alap kezeléséről és felhasználásáról szóló 8/1996. (XII. 8.) MüM rendelet hatályát veszti.

(2) A 10. § (1)—(2) bekezdését a teljes 1997. költségvetési évre, a (3) bekezdését az 1997. évre vonatkozó költségvetési beszámoló készítése során, a 14. és 15. § szabályait első ízben az 1997. évi költségvetési beszámoló készítése során, az 1997. évi analitikus nyilvántartásban szereplő követelések és fel nem vett ellátások minősítésekor kell alkalmazni.

Kiss Péter s. k.,
munkaügyi miniszter

A munkaügyi miniszter 2/1998. (I. 16.) MüM rendelete

a munkahelyen alkalmazandó biztonsági és egészségvédelmi jelzésekről

A munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Mvt.) — 1997. évi CII. törvénnyel beiktatott — 26/A. §-ában kapott felhatalmazás alapján — az érdekelt miniszterekkel egyetértésben — a következőket rendelem el:

1. §

(1) E rendelet hatálya kiterjed — a (2) bekezdésben meghatározott kivétellel — az Mvt. 87. §-ának 5. pontja szerinti munkahelyekre vonatkozó biztonsági és egészségvédelmi jelzésekre.

(2) E rendelet hatálya nem terjed ki:

- a vasúti, közúti, vízi- és a légiközlekedés biztonságát és rendjét szabályozó jelzések,
- a termékeken, illetve csomagolásukon alkalmazott, a forgalomba hozatalhoz megkívánt jelzések,
- a veszélyes anyagokon, illetve csomagolásukon alkalmazott jelzések alkalmazására.

(3) E rendelet alkalmazásában:

a) *biztonsági és egészségvédelmi jelzés* (a továbbiakban együtt: *biztonsági jelzés*): meghatározott mértani forma, szín-, hang-, fény-, képjel (piktogram) emberi testmozgás útján adott olyan információ, amely — az egyéb munkavédelmi követelmények teljesülése mellett — lehetővé teszi, hogy a munkát végzők és a munkavégzés hatókörében tartózkodók időben felismerhessék a veszélyforrásokat (kockázatokat);

b) *biztonsági jel*: meghatározott mértani forma, szín és képjel (piktogram) kombinációjával létrehozott, rögzített elhelyezésű jel;

c) *tiltó jel*: olyan biztonsági jel, amely veszélyes magatartást tilt;

d) *figyelmeztető jel*: olyan biztonsági jel, amely valamely veszélyforrásra hívja fel a figyelmet;

e) *rendelkező jel*: olyan biztonsági jel, amely meghatározott magatartást ír elő;

f) *elsősegély- vagy menekülési jel*: olyan biztonsági jel, amely a vészkijárat helyét, az elsősegélynyújtó helyre vezető utat vagy valamilyen mentési eszköz elhelyezését jelzi;

g) *tűzvédelmi tájékoztató jel*: olyan biztonsági jel, amely tűzvédelmi berendezés, eszköz vagy tűzoltó készülék elhelyezését jelzi;

h) *jelzőtábla*: biztonsági jelet hordozó tábla, amelynek felismerhetőségét kellő megvilágítás biztosítja;

i) *kiegészítő tábla*: a jelzőtáblával együtt alkalmazott, kiegészítő információt adó tábla;

j) *biztonsági szín*: olyan szín, amelynek meghatározott jelentése van a biztonság szempontjából;

k) *képjel* (piktogram): jelzőtáblán vagy világító táblán alkalmazott sematikus ábra;

l) *világító jel*: átlátszó vagy áttetsző anyagból álló, belülről vagy hátulról kivilágított, vagy fénykibocsátó anyagból készült biztonsági jelet hordozó eszköz;

m) *hangjel*: olyan, előzetesen meghatározott jelentésű akusztikus jel, amelyet természetes vagy szintetizált emberi beszédhang alkalmazása nélkül bocsát ki az arra szolgáló eszköz;

n) *szóbeli kommunikáció*: előre meghatározott formájú, természetes vagy szintetizált emberi hangon történő közlés;

o) *kézzel*: az irányítást végző személy karjának vagy kezének előzetesen meghatározott jelentésű mozgása vagy helyzete, amely veszélyt, illetve szükséges tevékenységet jelez.

2. §

(1) A munkáltató köteles biztonsági jelzéseket kihelyezni, karbantartani, azokat a munkakörülmények változásából adódóan vagy elhasználódásuk miatt cserélni, illetőleg a meglétükről meggyőződni.

(2) Biztonsági jelzés alkalmazása szükséges, ha a munkavállalóra vagy a munkavégzés hatókörében tartózkodó

személyre veszélyt vagy ártalmat jelentő veszélyforrás kollektív műszaki védelemmel vagy munkaszervezési intézkedéssel teljes mértékben nem küszöbölhető ki.

(3) A munkáltató a biztonsági jelzés szükségességének meghatározásakor figyelembe veszi a munkahelyi kockázatok értékelésének eredményét.

3. §

(1) A munkáltatónak biztosítania kell, hogy a munkavállaló a biztonsági jelzések jelentését és a hozzájuk kapcsolódó munkavállalói kötelezettségeket elsajátítsa és a foglalkoztatás teljes időtartama alatt ismerje.

(2) A munkavállalónak a biztonsági jelzéseket figyelembe kell vennie.

4. §

A biztonsági jelzések fajtái az 1. § (3) bekezdésének a)–b) pontjaiban megjelölt gyűjtőfogalmakon túlmenően a következők:

a) állandó jelzésnek minősülnek az 1. § (3) bekezdésének c)–g) pontjai alatt felsoroltak. Az állandó jelzéseket tartósan, nehezen eltávolítható módon kell kihelyezni;

b) időszakos jelzésnek minősülnek az 1. § (3) bekezdésének l)–o) pontjai alatt felsoroltak.

5. §

(1) A különböző biztonsági jelzések szükség esetén együttesen is alkalmazhatók.

(2) Hasonló információtartalmú biztonsági jelzések esetén választani lehet:

a) biztonsági szín és jelzőtábla között, a botlás vagy lezuhanás veszélyének jelzéséhez;

b) világító jel, hangjel és szóbeli kommunikáció között.

(3) Az alábbi jelzéseket együttesen is lehet használni:

a) világító jel és hangjel;

b) világító jel és szóbeli kommunikáció;

c) kézjel és szóbeli kommunikáció.

6. §

(1) A táblázatban meghatározott biztonsági színek jelentése valamennyi biztonsági jelzésben azonos.

Biztonsági szín	Jelentés	Példa
Vörös (piros)	Tiltás Veszély Tűzvédelmi berendezés, eszköz, anyag	Veszélyes magatartás Állj, üzemszünet, vészkikapcsoló, menekülés (mentés) Hely
Sárga vagy borostyánsárga	Figyelmeztetés	Figyelem, vigyázat

Biztonsági szín	Jelentés	Példa
Kék	Rendelkezés	Meghatározott magatartás vagy tevékenység. Egyéni védőfelszerelés kötelező
Zöld	Vészkijárat, menekülési útvonal, elsősegély Veszélymentesség	Ajtók, kijáratok, utak, eszközök, helyek Visszatérés a normális állapothoz

(2) Az e rendeletben szereplő biztonsági és alapszínek CIE¹ színjellemzői a következők:

Biztonsági szín neve	Sorszám az MSZ 9618/1 szerint
Vörös (piros)	33
Sárga	23
Borostyán	24
Kék	3
Zöld	3
Alapszín neve	
Fehér	39
Fekete	50

¹ CIE: Nemzetközi Világítástechnikai Bizottság.

7. §

(1) A biztonsági jelzés felismerhetőségének érdekében kerülni kell:

a) túl sok biztonsági jelzés egymáshoz közeli elhelyezését;

b) két összetéveszhető világító jel egyidejű alkalmazását;

c) világító jel alkalmazását hasonló fényforrás közelében;

d) két hangjel egyidejű alkalmazását;

e) hangjelzés alkalmazását túl erős környezeti zajban.

(2) A jelzőtáblát megfelelő magasságban, a látómező és az esetleges akadályok figyelembevételével, jól megvilágított, könnyen hozzáférhető és jól látható helyen, takarásmentesen kell elhelyezni, általános veszély esetén az adott terület határánál vagy bejáratánál, konkrét veszély vagy tárgy esetén pedig annak közvetlen közelében. Ha a természetes megvilágítás nem kielégítő, fluoreszcens festékeket, fényvisszaverő anyagot vagy mesterséges világítást kell alkalmazni. A jelzőtáblát el kell távolítani, amint a körülmények megváltozása a használatát szükségtelessé teszi.

(3) A biztonsági jel és a jelzést adó eszköz rendszeres karbantartásáról és szükség esetén felújításáról a működőképesség megőrzése érdekében gondoskodni kell.

(4) Azokat a jelzést adó eszközöket, amelyek hálózati energiaforrásról működnek, tartalék energiaforrással kell ellátni úgy, hogy a hálózati energiakimaradás ne okozzon működésképtelenséget.

(5) A világító, illetve hangjel működésbe lépése azt jelzi, hogy a jelentésének megfelelő tevékenységet meg kell kez-

deni. A jelet mindaddig működtetni kell, amíg a tevékenység szükséges. A világító és a hangjelző eszközt a működtetését követően azonnal ismét működőképés állapotba kell hozni.

(6) A világító jel és a hangjelző eszköz kifogástalan működését és hatásosságát rendszeresen ellenőrizni kell.

(7) Ha az érintett munkavállalók hallása vagy látása korlátozott (pl. egyéni védőeszköz viselése miatt), a biztonsági jelzés megválasztásakor és alkalmazásakor ezt figyelembe kell venni.

8. §

(1) A biztonsági jelek geometriai formáját, színezését, az alkalmazandó képjeleket az *1. számú melléklet* tartalmazza.

(2) Az alkalmazott képjel kis mértékben eltérhet vagy részletesebb lehet az *1. számú mellékletben* meghatározottnál, ha jelentése változatlan marad, és azt a módosítás nem teszi bizonytalanná. A képjel legyen könnyen érthető, a megértéshez nem szükséges részleteket el kell hagyni.

(3) A jelzőtábla a környezeti körülményeknek megfelelő, ütésálló és időjárás hatásoknak ellenálló anyagból készüljön.

(4) A jelzőtábla méreteinek, kolorimetriai és fotometriai tulajdonságainak biztosítaniuk kell a jó felismerhetőséget és érthetőséget. A felismerési távolság alapján szükséges legkisebb méreteket a *2. számú melléklet*, a jelzőtábla, illetve kiegészítő tábla jelöléseinek egymáshoz viszonyított arányát a *3. számú melléklet* tartalmazza.

9. §

(1) A tartályokat és láthatóan elhelyezett csővezetéseket, melyekben veszélyes anyagokat vagy készítményeket tárolnak vagy szállítanak, külön jogszabályban meghatározott módon címkézni kell (piktogram vagy szimbólum színes háttér előtt).

(2) Nem kell alkalmazni az (1) bekezdés előírását azokra a tartályokra, melyeket csak rövid időre használnak, vagy tartalmuk gyakran változik, feltéve, hogy megfelelő egyéb intézkedésekkel, különösen tájékoztatással és képzéssel, biztosítják az azonos szintű védelmet.

(3) Az (1) bekezdés szerinti címkézés

a) helyettesíthető a *8. §-ban* meghatározott figyelmeztető jellel, ugyanazon képjel vagy szimbólum alkalmazásával;

b) kiegészíthető járulékos tájékoztatással, például a veszélyes anyag vagy készítmény nevével vagy képletével, illetőleg a veszély részletes ismertetésével;

c) tartályok munkahelyen történő szállításánál pótolható a külön jogszabályban a veszélyes anyagok szállításához előírt jelekkel.

(4) A jeleket a látható oldalakon tábla, öntapadó címke vagy felfestés formájában kell elhelyezni.

(5) Az (1) bekezdésben meghatározott jelekre megfelelően alkalmazni kell a *8. § (4) bekezdésében*, valamint az *1. számú mellékletben* meghatározott követelményeket.

(6) Az (1)—(5) bekezdésekben foglaltakon túlmenően a csővezetéken alkalmazott címkéket a legveszélyesebb helyek (pl. elzáró szerelvények, csőkötések) közvetlen közelében, megfelelő gyakorisággal kell elhelyezni.

(7) Azt a helyiséget, helyet vagy zárt területet, amely veszélyes anyagok vagy készítmény tárolására szolgál, az *1. számú melléklet 2. pontja* szerinti figyelmeztető jellel kell ellátni, vagy az (1) bekezdés szerint jelölni, kivéve, ha a csomagolásukon vagy tartályukon lévő jelölések ezt szükségtelenné teszik.

(8) Jelentős mennyiségű veszélyes anyag vagy készítmény tárolásánál általános veszélyre utaló figyelmeztető jelet lehet alkalmazni. A táblákat és jelzéseket a tárolóhely közelében vagy a tárolótérbe vezető ajtón kell elhelyezni.

10. §

A kizárólag tűzvédelmi rendeltetésű eszközöket és berendezéseket, illetve tárolóhelyüket az elhelyezésükre utaló táblával, vörös színnel kell jelölni. A vörös jelzés felületének elegendően nagyoknak kell lennie ahhoz, hogy a tűzvédelmi eszköz vagy berendezés könnyen felismerhető legyen.

11. §

(1) Azokat a helyeket, ahol a munkavállalót vagy a munkavégzés hatókörében tartózkodót akadályba ütközésnek, tárgyak vagy személyek esésének veszélye fenyegeti, váltakozó fekete-sárga vagy vörös-fehér csíkozással kell jelezni az *1. számú mellékletben* meghatározott formában.

(2) A jelzés méreteinek az akadály vagy a veszélyes hely kiterjedéséhez kell igazodnia.

(3) A sárga-fekete vagy vörös-fehér csíkoknak 45° -os szögben kell elhelyezkedniük és körülbelül azonos szélességűnek kell lenniük.

12. §

A közlekedési útvonalak jelölése a következő:

a) ha a helyiség felhasználása és berendezése a munkavállalók védelme érdekében megkívánja, a járművek közlekedési útvonalát jól látható, lehetőleg fehér vagy sárga, folyamatos csíkkal kell kijelölni, figyelemmel a padozat színére is;

b) a csíkozásokat úgy kell elhelyezni, hogy megfeleljenek a biztonságos távolság követelményeinek a járművek, a környezetükben található tárgyak, valamint a gyalogosok között;

c) a szabadtéri kiépített munkahelyen az állandó közlekedési útvonalakat, amennyire lehetséges, hasonlóan kell jelölni, kivéve, ha kiépített járda vagy korlát áll rendelkezésre.

13. §

(1) A világító jel fényének kellően erősnek kell lennie, ugyanakkor nem vakíthat, de megfelelően el kell különülnie a környezetétől, figyelemmel az alkalmazási körülményekre is.

(2) A világító jel világító felülete vagy egyszínű, vagy képjelet hordoz meghatározott háttéren.

(3) Az egyszínű jel színét a 6. § szerint kell megválasztani.

(4) Ha a világító jel képjelet tartalmaz annak meg kell felelnie a 8—9. § előírásainak, illetve az 1. számú mellékletben foglaltaknak.

(5) Ha a világító jel folyamatos és villogó fénykibocsátásra is alkalmas, a villogó jelet a nagyobb veszély vagy sürgősség jelzésére kell alkalmazni. A felvillanások időtartamát és gyakoriságát úgy kell megválasztani, hogy biztosítsák a közlés megfelelő észlelését, illetőleg ne lehessen összetéveszteni a folyamatos és a villogó jelzést.

(6) Ha villogó jelzést hangjelzés helyett vagy azzal együtt használnak, jelentésük csak azonos lehet. A súlyos veszély jelzésére szolgáló villogó berendezések működőképességét külön felügyelettel vagy tartalék fényforrással kell biztosítani.

14. §

(1) A hangjelzésnek

a) jelentősen hangosabbnak kell lennie a környezeti zajszintnél, azonban nem lehet túlhangos vagy fájdalmas okozó;

b) könnyen felismerhetőnek és más hangjelektől, illetőleg környezeti zajoktól könnyen megkülönböztethetőnek kell lennie.

(2) Ha egy berendezés változó és állandó frekvenciájú hangjelet egyaránt ki tud bocsátani, a változó frekvenciát a nagyobb veszély vagy sürgősség jelzésére kell alkalmazni.

(3) A menekülésre felszólító hangjelnek folyamatosnak kell lennie.

15. §

(1) A szóbeli kommunikáció rövid (esetleg kódolt) mondatok, kifejezések, szócsoportok vagy szavak formájában történhet.

(2) A szóbeli közlésnek a lehető legrövidebbnek, legegyszerűbbnek és legvilágosabbnak kell lennie. Mind a beszélőnek, mind a hallgatónak alkalmasnak kell lennie a megfelelő szintű szóbeli kommunikációra.

(3) A szóbeli kommunikáció vagy közvetlen (emberi hang), vagy közvetett (megfelelő eszközzel közvetített emberi mesterséges hang).

(4) A szóbeli kommunikációnak a közlő és a hallgató által egyaránt jól érthető nyelven kell történnie.

(5) Ha kézjelzés helyett vagy azzal együtt szóbeli kommunikációt alkalmaznak, a használt szavak jelentését előre meg kell határozni a 4. számú mellékletben foglaltak figyelembevételével.

16. §

(1) A kézjelek alkalmazásánál a következő követelményeket kell kielégíteni:

a) a kézjelnek pontosnak, egyszerűnek, jól láthatónak, könnyen végrehajthatónak, érthetőnek, más jeltől tisztán megkülönböztethetőnek kell lennie. Mindkét kar egyidejű használata esetén a karokat szimmetrikusan kell mozgatni, a két kar egyidejű használata csak szimmetrikusan történhet, és csak egyetlen jelzést adhat;

b) a jelet adó személy (a továbbiakban: jelet adó) kar- vagy kézjelzés útján ad munkafolyamatra vonatkozó utasításokat a jelet fogadó személynek (a továbbiakban: jelet fogadó);

c) a jelet adónak a munkafolyamat egész lefolyását figyelemmel kell tudnia kísérni anélkül, hogy a munkafolyamat őt veszélyeztetné;

d) a jelet adó kizárólagos feladata a munkafolyamatra vonatkozó utasítások megadása és a munkavégzés hatókörében tartózkodók biztonságának felügyelete lehet;

e) ha az előző pontokban meghatározott feltételek nem teljesíthetők, további személyt vagy személyeket kell a feladatra biztosítani;

f) a jelet fogadónak a munkafolyamat végrehajtását meg kell szakítania és új utasítást kérnie, ha a kapott utasítást nem tudja kellő biztonsággal végrehajtani;

g) a jelet adónak a jelet fogadó számára könnyen felismerhetőnek kell lennie, ezért egy vagy több feltűnő ismertetőjelet kell viselnie (pl. kabát, sisak, karszalag, jelzőtárcsa). Az ismertetőjeleknek élénk és lehetőleg azonos színűeknek kell lenniük, és csak a jelet adók használhatják őket.

(2) Az alkalmazható, előre meghatározott jelentésű karjelzéseket az 5. számú melléklet tartalmazza.

17. §

(1) Ez a rendelet a kihirdetése napján lép hatályba.

(2) A 8. § (1) bekezdésében, a 9., 10., 11. §-okban előírt rendelkezéseket, továbbá az 1. számú mellékletben meghatározottakat 2000. január 1-jétől kell alkalmazni.

(3) Biztonsági jel a kötelező alkalmazás előtt is használható.

(4) Ez a rendelet a Magyar Köztársaság és az Európai Közösségek és azok tagállamai között társulás létesítéséről szóló, Brüsszelben, 1991. december 16-án aláírt Európai Megállapodás tárgykörében, a Megállapodást kihirdető 1994. évi I. törvény 3. §-ával összhangban az Európai Közösségek következő jogszabályával összeegyeztethető szabályozást tartalmaz: A Tanács 92/58 EKG irányelve a munkahelyen alkalmazandó biztonsági és egészségvédelmi jelzésekről.

Kiss Péter s. k.,
munkaügyi miniszter

1. számú melléklet a 2/1998. (I. 16.) MüM rendelethez

1. Tiltó jelek

Alak: kör

Fekete piktogram fehér alapon, szélén és a harántsávban (balról jobbra 45°-os szögben a vízszinteshez) vörös. A vörös szín a jel felületének legalább 35%-át teszi ki.

Dohányozni tilos

Nyílt láng használata
és dohányzás tilos

Gyalogosok számára
tilos

Vízzel dtani
tilos

Nem ivóvíz

Illetékteleneknek
belépni tilos

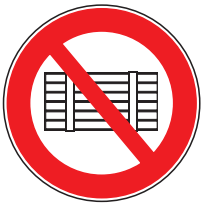
Szállítóeszközzel
behajtani tilos

Érinteni tilos

Szívritmus-szabályozóval
belépni tilos

Erre a helyre
rakodni tilos

A felvonón személy-
szállítás tilos

Vízzel locsolni tilos

Rádiótelefon
használata tilos

2. Figyelmeztető jelek

Alak: háromszög

Fekete piktogram sárga alapon, fekete szegély. A sárga szín a jel felületének leglább 50%-át teszi ki.

Gyúlékony (tűzveszélyes) anyag
vagy magas hőmérséklet*

Robbanásveszélyes anyag

Mérgező anyag

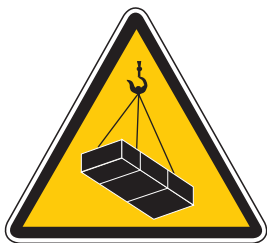

Maró anyag

Radioaktív anyag

* ha a magas hőmérsékletre nem figyelmeztet külön jel

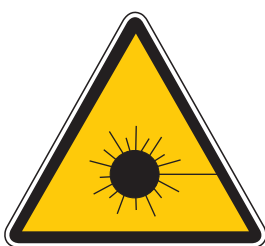
Függő teher

Munkagép
közlekedés

Áramütés veszélye

Általános veszély

Lézersugár

Oxidáló anyag

Nem ionizáló
sugárzásErős mágneses
tér

Botlásveszély

Zuhanásveszély

Biológiai veszély

Alacsony
hőmérséklet

Ártalmas vagy
ingerlő anyag**

Robbanásveszélyes
légkör

Gázipalack

Elcsúszás veszélye

3. Rendelkező jelek

Alak: kör

Fehér piktogram kék alapon. A kék szín a jel felületének legalább 50%-át teszi ki.

Védőszemüveg
használatára kötelező

Fejvédő használata
kötelező

Hallásvédő használata
kötelező

** ennek a jelnek a háttere borostyánsárga is lehet annak érdekében, hogy megkülönböztessék a más közúti jelzőtáblától.

Légzésvédő
használatára kötelező

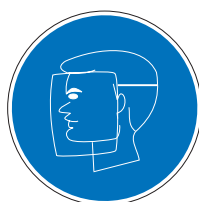
Lábvédő használata
kötelező

Védőkesztyű használata
kötelező

Védőruha használata
kötelező

Arcvédő használata
kötelező

Testhevederzet használata
kötelező

Gyalogosok részére

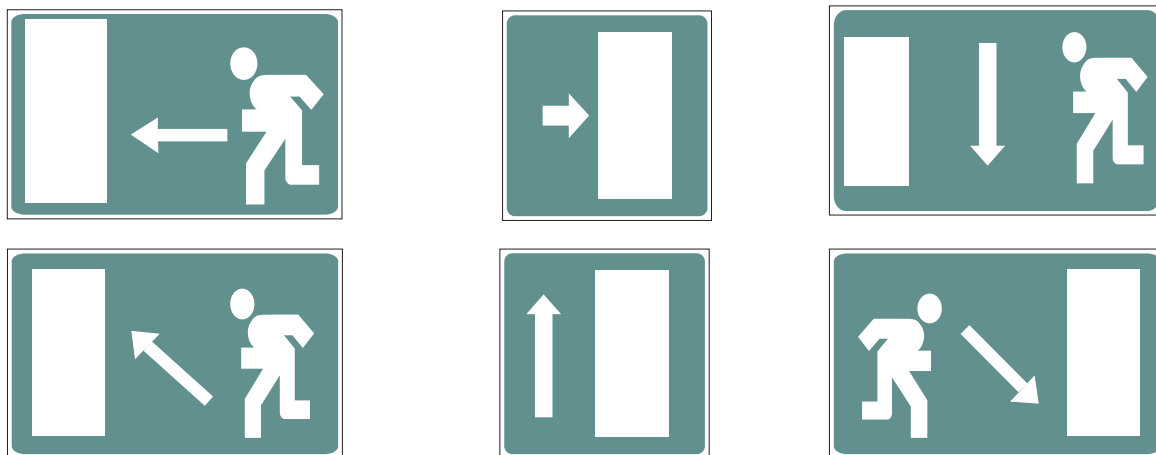

Általános utasítás
(kiegészítő jelzéssel)

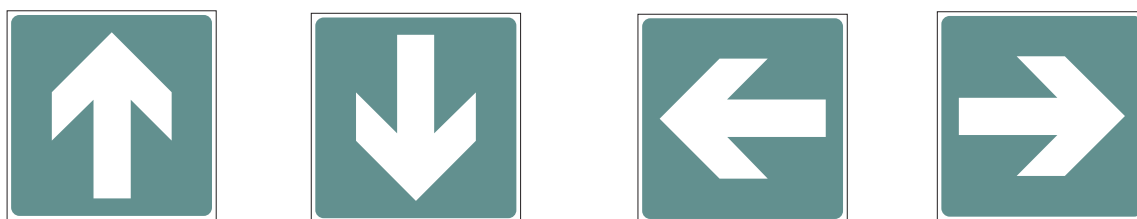
4. Elsősegély vagy menekülési jel

Alak: téglalap vagy négyzet

Fehér piktogram zöld alapon. A zöld szín a jel felületének leglább 50%-át teszi ki.

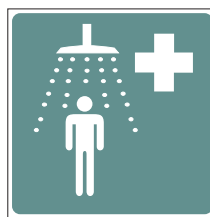
Menekülési út vagy vészkijárat

Iránymutató
(kiegészítő táblaként)

Elsősegély

Hordágy

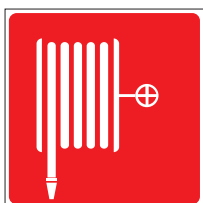
Biztonsági
zuhanySzemöblítő
készülékVészbejelentő
telefon

Orvos

5. Tűzvédelmi tájékoztató jel

Alak: téglalap vagy négyzet

Fehér piktogram vörös alapon. A vörös szín a jel felületének legalább 50%-át teszi ki.

Tűzvíz tömlő

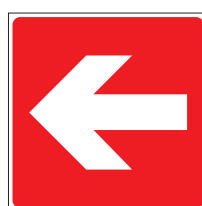
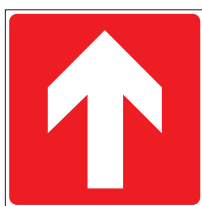
Létra

Tűzoltó készülék

Tűzbejelentő
telefon

Íránymutató
(kiegészítő táblaként)

A 11. § (1) bekezdés szerinti sárga-fekete, illetve vörös-fehér csíkozás

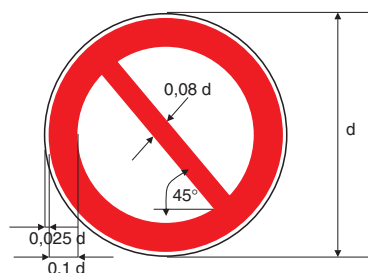
2. számú melléklet a 2/1998. (I. 16.) MüM rendelethez**A biztonsági jelek és a kiegészítő táblán elhelyezett írásjelek legkisebb méretei**

	Tiltó- és rendelkező jel	Figyelmeztető jel	Elsősegély- vagy menekülési jel, tűzvédelmi tájékoztató jel, kiegészítő tábla	Kiegészítő tábla
Felismerési távolság m	Átmérő d mm	Hosszabbik oldal b mm	Rövidebb oldal a mm	Betűmagasság h mm
1	50	50	12,5	4
2	50	100	25	8
3	100	100	50	10
4	100	200	50	14
5	200	200	50	17
6	200	200	100	20
8	200	400	100	27
9	400	400	100	30
10	400	400	100	34
12	400	400	200	40
14	400	600	200	47
16	400	600	200	54
17	600	600	200	57
19	600	600	200	64
21	600	900	300	70
24	600	900	300	80

3. számú melléklet a 2/1998. (I. 16.) MüM rendelethez

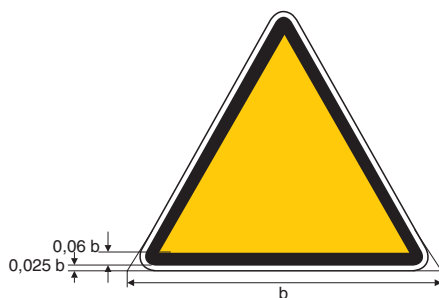
A biztonsági jelek méret adatai

1. Tiltó jel:

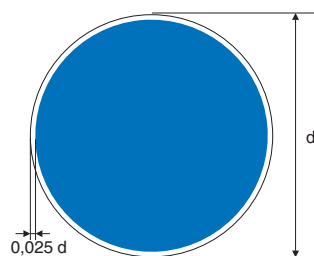
keret: 0,025 d
színsáv: 0,1 d
átlósáv: 0,08 d

2. Figyelmeztető jel:

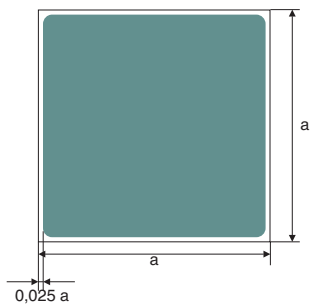
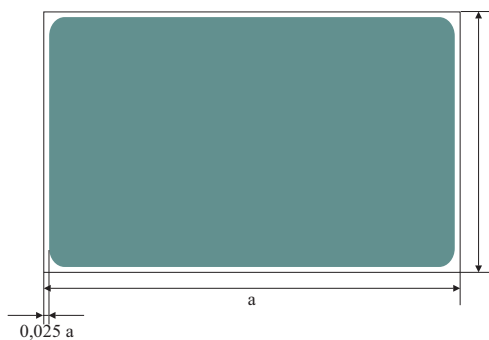
keret: 0,025 b
színsáv: 0,06 b

3. Rendelkező jel:

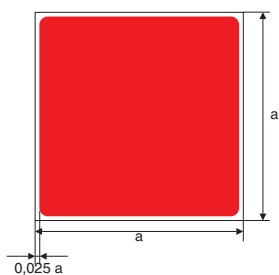
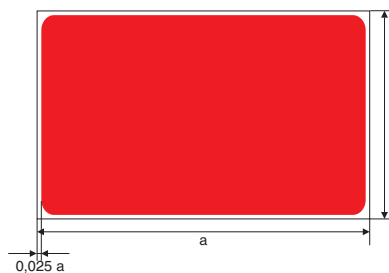

keret: 0,025 d

4. Elsősegély- vagy menekülési jel:

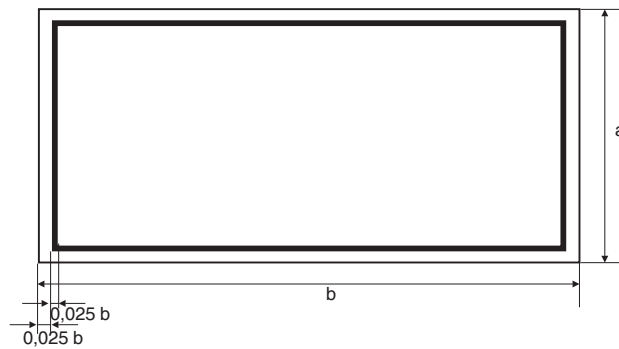
keret: $0,025 a$ keret: $0,025 a$
 $2 \times a = b$

5. Tűzvédelmi tájékoztató jel:

keret: $0,025 a$ keret: $0,025 a$
 $2 \times a = b$

6. Kiegészítő jel:

keret: 0,025 b
színsáv: 0,025 b

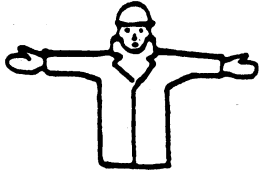

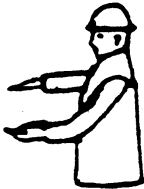

4. számú melléklet a 2/1998. (I. 16.) MüM rendelethez

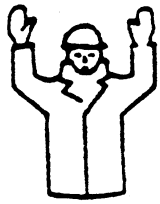
A kézjelzés helyett, vagy azzal együtt szóbeli kommunikáció során alkalmazásra javasolt szavak és jelentésük

<i>Figyelem</i>	Folyamat vagy irányítás kezdete
<i>Állj</i>	Mozgás megszakítás vagy vége
<i>Vége</i>	Folyamat vagy irányítás befejezése
<i>Fel</i>	Teher felemelése
<i>Le</i>	Teher süllyesztése
<i>Előre</i>	
<i>Hátra</i>	Megfelelő kézjelekkel kell kísérni
<i>Jobbra</i>	
<i>Balra</i>	
<i>Vigyázz</i>	Vészjelzés, vészleállítás
<i>Gyorsan</i>	Mozgás gyorsítása biztonsági okból

5. számú melléklet a 2/1998. (I. 16.) MüM rendelethez

Jelentés	Leírás	Jelzés
A. Alapjelzések		
<p>FIGYELEM</p> <p>Figyelem utalás a következő karjelzésekre</p>	<p>Karok vízszintesen kinyújtva, tenyerek előre fordítva</p>	
<p>ÁLLJ</p> <p>Mozgás megszakítása vagy befejezése</p>	<p>Jobb kar felfelé, a tenyér előre néz</p>	
<p>VÉGE</p> <p>A munkafolyamat vége</p>	<p>A két kéz mellmagasságban összefogva</p>	
B. Függőleges mozgás		
<p>FEL</p>	<p>Jobb kar felfelé mutat, a tenyér előre néz, lassan köröz</p>	
<p>LE</p>	<p>Jobb kar lefelé mutat, a tenyér befelé néz, lassan köröz</p>	
<p>FÜGGŐLEGES TÁVOLSÁG</p>	<p>A kezek mutatják a távolságot</p>	

Jelentés	Leírás	Jelzés
C. Vízszintes mozgás		
ELŐRE	Mindkét kar behajlítva, a tenyerek felfelé néznek, és az alsó karok lassú mozgásokat végeznek a test irányába	
HÁTRA	Mindkét kar behajlítva, a tenyerek lefelé néznek, és az alsó karok lassú mozgásokat végeznek a testtől távolodva	
A JELET ADÓTÓL JOBBRA	A jobb kar vízszintesen kinyújtva, a tenyér lefelé néz, a kéz lassú mozgásokat végez jobbfelé	
A JELET ADÓTÓL BALRA	A bal kar vízszintesen kinyújtva, a tenyér lefelé néz, és lassú mozgásokat végez balra	
VÍZSZINTES TÁVOLSÁG	A kezek mutatják a távolságot	

Jelentés	Leírás	Jelzés
D. Veszélyek		
VIGYÁZZ! Azonnal állj!	Mindkét kar felfelé mutat, a tenyerek előre néznek	 A line drawing of a person wearing a hard hat and a safety vest, with both arms raised straight up, palms facing forward.
GYORSAN	A megfelelő kézjelzés gyorsabban végezve	
LASSAN	A megfelelő kézjelzés lassabban végezve	

A művelődési és közoktatási miniszter 2/1998. (I. 16.) MKM rendelete

a közalkalmazottak jogállásáról szóló
1992. évi XXXIII. törvény felsőoktatásban való
végrehajtásáról rendelkező
15/1992. (XI. 12.) MKM rendelet módosításáról

A közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény 85. §-ának (3) bekezdésében kapott felhatalmazás alapján — az érdekelt miniszterekkel egyetértésben — a következőket rendelem el:

1. §

A közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény felsőoktatásban való végrehajtásáról szóló — többször módosított — 15/1992. (XI. 12.) MKM rendelet 10/A. §-ának (5) bekezdése, továbbá a 33/1997. (XI. 12.) MKM rendelet 2. §-ának a 10/A. § (5) bekezdését megállapító szövegrésze hatályát veszti.

2. §

Ez a rendelet a kihirdetését követő 8. napon lép hatályba.

Dr. Magyar Bálint s. k.,
művelődési és közoktatási miniszter

III. rész HATÁROZATOK

A Köztársasági Elnök határozatai

A Köztársaság Elnökének 3/1998. (I. 16.) KE határozata

a Magyar Nemzeti Bank alelnökének kinevezéséről

A miniszterelnöknek — a Magyar Nemzeti Bank elnöke javaslata alapján — tett előterjesztésére a Magyar Nemzeti Bankról szóló 1996. évi CXXIX. törvénnyel

módosított 1991. évi LX. törvény 59. §-ának (1) bekezdése alapján

Riecke Wernert

1998. január 15-i hatállyal a Magyar Nemzeti Bank alelnökévé — 6 évi időtartamra — kinevezem.

Budapest, 1998. január 12.

Göncz Árpád s. k.,
a Köztársaság elnöke

Ellenjegyzem:

Horn Gyula s. k.,
miniszterelnök

A Miniszterelnök határozatai

A Miniszterelnök 4/1998. (I. 16.) ME határozata

a hágai Nemzetközi Bíróság Dunával kapcsolatos
döntéséből adódó kormányzati feladatok ellátását segítő
Tanácsadó Testület tagjának felkéréséről

A hágai Nemzetközi Bíróság Dunával kapcsolatos döntéséből adódó kormányzati feladatok ellátását segítő Tanácsadó Testület létrehozásáról szóló 1098/1997. (IX. 30.) Korm. határozat 3. pontja alapján a Testület munkájában tagként történő részvételre

Mosonyi Emilt, az MTA rendes tagját, Kossuth-díjas vízépítő mérnököt
kérem fel.

Horn Gyula s. k.,
miniszterelnök

V. rész KÖZLEMÉNYEK, HIRDETMEÉNYEK

A Magyar Nemzeti Bank
1/1998. (I. 16.) MNB
h i r d e t m é n y e

a 2000 forintos címletű bankjegyek kibocsátásáról

1. A Magyar Nemzeti Bank az 1991. évi LX. törvény 4. §-ának (2) bekezdésén alapuló jogkörében 2000 forintos címletű bankjegyeket bocsát ki.

2. Az 1998-as évszámmal kibocsátásra kerülő 2000 forintos bankjegyek forgalomba hozatalát a Bank 1998. február 1-jén kezdi meg.

3. A 2000 forintos címletű bankjegy leírása a következő:

a) A fehér színű bankjegypapírra nyomtatott bankjegy hossza 154 mm, szélessége 70 mm. A papír anyagában a bankjegy rövidebb szélével párhuzamosan futó biztonsági szál található, amelyen a „MAGYAR NEMZETI BANK” felirat olvasható. A bankjegyen található vízjelmezőben Bethlen Gábort ábrázoló árnyalatos vízjelkép látható.

b) A bankjegy előoldala többszínű, széléig kifutó alapnyomattal és háromszínű képnymattal készült, amelynek összhatása barna. Az íriszserűen nyomtatott alapnyomatok a bal oldalon található vízjelmező körül sötét és világos okkersárga, a szövegtükör körül kék és világosbarna, a bankjegy jobb oldalán sárga és világosbarna színhatásúak. A bankjegy alsó, felső, illetve jobb oldalán található szegélyek hullámvonalas mintáiban mikroírással „KÉTEZER FORINT” ismétlődő felirat látható. Az alapnyomat jobb felső részén az átnézőjel előoldali eleme található.

A képnymat része a vízjelmező fölött lévő, tagolt formájú sárgásbarna színű rozetta, amelynek ellipszis rajzolatú részében található a rejtett kép, amelyen megfelelő helyzetben az „MNB” felirat látható.

A szövegtükörben:

„2000
KÉTEZER FORINT
MAGYAR NEMZETI BANK”

feliratok

A bankjegy előoldalának képe:

c) A bankjegy hátoldala többszínű, széléig kifutó alapnyomattal és kétszínű képnymattal készült, melynek összhatása világoszöld és barna. Az íriszserűen nyomtatott alap-

Surányi
Szapáry György Bodnár
névalíráások

„ELNÖK
ALELNÖK ALELNÖK
BUDAPEST 1998”

feliratok, valamint a büntető záradék szövege:

„A BANKJEGYHAMISÍTÁST A TÖRVÉNY BÜNTETI!”

olvasható.

A névalíráások mellett balra található a Magyar Köztársaság címere.

A szövegtükör képnymati elemeinek színe vörösesbarna.

A képnymat jobb oldali részén Bethlen Gábor arcképe, balra fölötté „BETHLEN GÁBOR” felirat, jobbra alatta „2000” értékjelzés látható. E képnymat elemeinek színe barna.

A bankjegy piros színű sorszáma két helyen — a bal oldalon a vízjelmező alatt vízszintesen, valamint a jobb oldalon az arckép mellett függőlegesen elhelyezve — található. A sorszám két betűből és hét számjegyből áll.

A szövegtükör és a vízjelmező között a bankjegy rövidebb oldalával párhuzamosan hologramhatású fémcsík található. Ezen a réssz fénytől függően, ismétlődő elemként a határozott rajzolatú „MNB” felirat, illetve a finomabb rajzolatú köztársasági címer látható. A fémcsík bal oldalán ismétlődő — kisméretű számmal írt — „2000” értékjelzés található.

nyomatok a jobb oldalon található vízjelmező körül szürkésbarna, mellette vörösesbarna, középen világoszöld, a bal oldalon sárga és világosbarna színhatásúak. A vörösesbarna

mezőben ismétlődő „MNB” felirat olvasható. A bankjegy alsó, felső és bal oldali szegélyének hullámvonalas mintáiban mikroírással „KÉTEZER FORINT” ismétlődő felirat látható. Az alapnyomat bal felső részén az átnézőjel hátoldali eleme található.

A képnymat része a vízjelmező felett és alatt több sorban ismétlődő mikroírás, amelynek szövege „MAGYAR NEMZETIBANK”. A jobb szélén a vakok és csökkent látóképességűek számára a címlet felismerhetőségét elősegítő jel található, amelynek színe sötétbarna.

A képnymat fő motívuma a „Bethlen Gábor tudósai között” című festmény alapján készült metszet, amelynek jobb alsó részén ovális alakú rozettában a „2000” értékjelzés látható. A metszet fölött a „BETHLEN GÁBOR TUDÓSAI KÖZÖTT” felirat olvasható. E rajzolatok színe sötétbarna.

A bankjegy felső részén a „KÉTEZER FORINT” felirat és a „2000” értékjelzés látható, melynek színe vörösesbarna.

A bankjegy hátoldalának képe:

d) A bankjegy grafikai terve és előoldalának metszete Vagyóczky Károly grafikusművész alkotása. A bankjegy hátoldalán látható metszetet Madarász Viktor festménye alapján Pálinkás György grafikusművész készítette.

4. A későbbi nyomtatással kibocsátandó bankjegyeknél az évszám és a névalírások változhatnak.

5. Az 1991. évi LX. törvény 37. §-ának (2) bekezdése értelmében a Magyar Nemzeti Bank által kibocsátott bankjegyeket a magyar törvényes pénznemben teljesítendő fizetéseknel mindenki köteles névértékben elfogadni.

Magyar Nemzeti Bank

Az Ipari, Kereskedelmi és Idegenforgalmi Minisztérium

k ö z l e m é n y e

a 3/1996. (VI. 19.) ME rendelettel alapított Nemzeti Minőségi Díj 1997. évi nyerteseiről

Az ipari, kereskedelmi és idegenforgalmi miniszter előterjesztésére, eredményeik alapján a Nemzeti Minőségi Díjat 1997-ben a miniszterelnök az alábbi cégeknek adományozta:

Kisméretű termelő vállalati kategóriában:

Ganz David Brown Hajtóműgyártó Kft., Budapest

Közepes méretű termelő vállalati kategóriában:

Opel Magyarország Járműgyártó Kft., Szentgotthárd

Nagyméretű termelő vállalati kategóriában:

TAURUS Mezőgazdasági Abroncs Kft., Nyíregyháza

Szolgáltató vállalati kategóriában:

Oracle Hungary, Budapest

A Munkaügyi Minisztérium**t á j é k o z t a t ó j a****az 1997. évi szakképzési hozzájárulási kötelezettség elszámolásáról, bevallásáról és befizetéséről**

A szakképzési hozzájárulásról és a szakképzés fejlesztésének támogatásáról szóló 1996. évi LXXVII. törvény 4. § (8) bekezdése szerint: „A szakképzési hozzájárulást a gyakorlati képzés megszervezésével teljesítő hozzájárulásra kötelezett az éves szakképzési hozzájárulásról a tárgyévet követő február hó 15. napjáig a munkaügyi miniszter rendeletében előírt elszámolást az alapkezelő részére megküldi.”

Az említett bekezdésben szereplő kötelezettségnek a tájékoztatóval egyidőben megjelenő „Éves bevallás a gyakorlati képzést szervezők részére a szakképzési hozzájárulási kötelezettség teljesítéséről” nyomtatvány kitöltésével és benyújtásával kell eleget tenni.

Felhívjuk a figyelmet, hogy az 1997-ben évközi visszaigénylésre jogosultak számára rendszeresített nyomtatványok alapján 1998-ban már nem történik pénzügyi folyósítás, az esetlegesen még fennálló igény az ÉVES BEVALLÁS Kitöltési Útmutatójában foglaltak szerint érvényesíthető.

Tájékoztatjuk Önöket, hogy 1998-ban a tervezett várható többletköltségek alapján történő évközi visszaigénylésre nincs mód. A tényleges költségek alapján történő évközi visszaigénylésre — amennyiben a 9/1997. (IV. 28.) MüM rendeletben foglalt feltételek fennállnak — szintén a tájékoztató mellékleteként megjelenő „ADATLAP a Munkaerőpiaci Alap szakképzési alaprészből tényleges költség alapján történő visszaigénylés évközi folyósításához n. évre vonatkozóan” nyomtatvány kitöltésével és benyújtásával van mód. Ezen nyomtatvány kitöltésére vonatkozóan is az ÉVES BEVALLÁS Kitöltési Útmutatójában leírtak az irányadók.

Felhívjuk a figyelmet, hogy a szakképzési hozzájárulásról és a szakképzés fejlesztésének támogatásáról szóló 1996. évi LXXVII. törvény

— 5. § (1) bekezdése szerint:

„Az a hozzájárulásra kötelezett, aki nem szervez a 4. § szerint gyakorlati képzést, köteles bruttó kötelezettségét — a (2) bekezdésben foglaltak figyelembevételével — az állami adóhatóságnál vezetett szakképzési hozzájárulási számlára befizetni”

— 6. § (1) bekezdése szerint:

„Az a hozzájárulásra kötelezett, aki nem szervez gyakorlati képzést

a) az éves bruttó kötelezettségét,

b) az 5. § (2) bekezdése szerint elszámolható módon és mértékben felmerült kötelezettség csökkentő tételek éves összegét,

c) az a) és b) pont szerinti összegek különbözeteként megállapított éves nettó kötelezettségét maga állapítja meg, és vallja be az állami adóhatóságnak benyújtandó éves adóbevallás keretében.”

A fentiek egyben azt is jelentik, hogy a gyakorlati képzést nem szervező hozzájárulásra kötelezetteknek az 1997. évi szakképzési hozzájárulási kötelezettségükről a Munkaügyi Minisztérium felé nem kell bevallást, elszámolást, tájékoztatást küldeniük, és a kötelezettségük befizetését az állami adóhatóság ilyen néven vezetett számlájára kell teljesíteniük.

Tájékoztatjuk Önöket, hogy a Munkaügyi Minisztérium az előzőek szerint tévesen közvetlenül a Munkaerőpiaci Alap számlájára fizetett 1997. évre vonatkozó befizetéseket kérelemre visszafizeti.

A kérelemben a befizető azonosítását szolgáló adatokon (pontos név, cím, adószám, pénzforgalmi jelzőszám) kívül feltétlenül fel kell tüntetni azt, hogy a visszafizetés az 1997. évi hozzájárulási kötelezettség téves befizetése miatt vált szükségessé, továbbá a befizetés dátumát és annak a számlának a számát, amelyre a befizetés történt. A kérelem mellékleteként kérjük csatolni a befizetést igazoló bankkivonat másolatát.

*Munkaügyi Minisztérium
Szakoktatási Főosztály*

*Munkaügyi Minisztérium
Alapkezelési Főosztály*

ÉVESBEVALLÁS
a gyakorlati képzést szervezők részére a szakképzési hozzájárulási kötelezettség teljesítéséről

Bevallási időszak

(év, hó, naptól)
199□. □□. □□.(év, hó, napig)
199□. □□. □□.

Benyújtandó 3 eredeti példányban a MüM Alapkezelési Főosztályához.

Beérkezés

(év, hó, nap)
199□. □□. □□.

Az átvevő kódja, aláírása:

□□□□□□

A kiutalást jóváhagyó kódja, aláírása:

□□□□

A kiutalást utalványozó kódja, aláírása:

□□□□

A hozzájárulásra kötelezett

Neve:

Címe: Ir.szám: □□□□ Város/község..... utca.....hsz.....

Adószáma: □□□□□□□□ □□ Cégbejegyzés kelte: száma:

Pénzforgalmi jelzőszáma: □□□□□□□□ □□□□□□□□ □□□□□□□□

KSH szám: □□□□□□□□ □□□□ □□□□ □□

Ügyintéző neve: Telefonszáma: □□ □□□□□□□□

Jelölje X-szel, ha

- visszaigénylése van
- bevallása nulla
- befizetési kötelezettsége van

A visszaigénylés módját jelölje X-szel

- éves
- negyedéves tervezett
- negyedéves tényleges

Felelősségem tudatában kijelentem, hogy a bevallásban közölt adatok a valóságnak megfelelnek.

.....199□. □□. □□.

P. H.

.....
a hozzájárulásra kötelezett (felelős vezető) aláírása

Az adatokat ezer Ft-ban, ezer Ft-ra kerekítve kell közölni

1. <i>Bruttó hozzájárulási kötelezettség:</i>	____
2. Más hozzájárulásra kötelezettől átvett költség hozzájárulás:	____
3. <i>1 + 2. együtt :</i>	____
4. <i>A visszaigénylés elbírálásánál figyelembe vehető költségek</i>	
4.1. a) a tanulóknak az Szt. alapján kifizetett pénzbeli juttatás és díjazás (ideértve a szorgalmi idő befejezését követő összefüggő szakmai gyakorlat időtartamára kifizetett díjazást), legfeljebb a kötelező legkisebb munkabér (minimálbér) 20 százalékáig, valamint a pénzbeli juttatást terhelő társadalombiztosítási járulék:	____
b) a tanulóknak jogszabály alapján kötelezően járó munkaruha, egyéni védőfelszerelés és védőeszköz, tisztálkodási eszköz, kedvezményes étkeztetés, útiköltség-térítés költsége:	____
4.2. a tanuló javára megkötött kötelező felelősségbiztosítás, valamint a tanuló rendszeres orvosi vizsgálatáról való gondoskodás költsége:	____
4.3. a gyakorlati képzésben gyakorlati oktatóként, szakoktatóként foglalkoztatott, a hozzájárulásra kötelezettel munkaviszonyban álló dolgozó	
a) díjazása, társadalombiztosítási és egyéb járuléka:	____
b) útiköltség-térítése:	____
5. <i>4.1. + 4.2. + 4.3. együtt:</i>	____
6. <i>Visszaigénylés összege (3—5.):</i>	____
7. <i>Le: év közben visszaigényelt összeg:</i>	____
8. <i>Pénzügyileg rendezendő differencia (6—7.)</i>	
<i>— a hozzájárulásra kötelezett terhére (visszautalandó)</i>	____
<i>— a hozzájárulásra kötelezett javára (utalandó)</i>	____
9. Csoportos gyakorlati képzést szolgáló tárgyi eszköz, szerszám, kisgép, műszer, tenyészállat, szaporítóanyag beszerzésére, karbantartására, felújítására, pótlására, illetve bővítésére a tárgyévben kifizetett összeg:	____
10. Az alapképzés céljait szolgáló tanműhely, laboratórium, egyéb gyakorló területnek a bérleti és a közüzemi szolgáltatások díjára a tárgyévben fordított ellenőrizhető költségek összege:	____
11. Szakképző iskola számára — együttműködési megállapodás alapján — a szakképzés tárgyi feltételeinek javítását szolgáló fejlesztési támogatás:	____
12. A saját munkavállaló számára az állam által elismert szakképesítés érdekében az Szt. 52. §-ában előírt képzési, tanulmányi szerződés alapján megszervezett szakképzés költsége, a hozzájárulás alapjának legfeljebb 0,2 százaléka:	____
13. Közös működtetett (üzemközi) tanműhelyhez költség hozzájárulás:	____
14. Megállapodás alapján más hozzájárulásra kötelezett által végzett gyakorlati képzés tv. melléklet szerinti költségeinek megtérítése:	____
15. <i>Kötelezettség csökkentő tételek összesen (5 + 9 + 10 + 11 + 12 + 13 + 14.):</i>	____
16. <i>Befizetési kötelezettség (3—15.):</i>	____

Melléklet az 199□. évi bevalláshoz

Tanulólétszám:

tanulószerződés alapján	□□□ fő
iskolával kötött megállapodás alapján teljesidejű képzésben szakmunkásképző- és szakiskolai tanuló	□□□ fő
szakközépiskolai tanuló	□□□ fő
szorgalmi időben részképzésen	□□□ fő
csak nyári gyakorlaton vett részt	□□□ fő

Gyakorlati oktató, szakoktató: □□□ fő

A tanműhely:

- saját tulajdon
- bérelt
- üzemközi
- egyéb munkahely

(A megfelelő szöveg aláhúzendó)

Együtműködési megállapodás

— szakképző iskolával (név, cím, adószám, KSH szám, fejlesztési támogatás esetén átadott összeg iskolánként)

1. gyakorlati oktatásra:

2. fejlesztési támogatásra:

— más hozzájárulásra kötelezettel (név, cím, adószám, KSH szám, átadott összeg hozzájárulásra kötelezettenként)

költség hozzájárulásra (átadás, átvétel külön részletezve)

üzemközi tanműhely működtetésére

199□-ben „előlegként” visszaigényelt összeg:

Dátum	Összeg (E Ft)
Összesen:	

ADATLAP
a Munkaerőpiaci Alap szakképzési alaprészből tényleges költség alapján történő visszaigénylés évközi
folyósításához

199□. □□□□ negyedévre vonatkozóan

Ezer Ft-ban

A hozzájárulásra kötelezett

Neve:

Címe: Ir.szám: □□□□ Város/község..... utca.....hsz.....

Adószáma: □□□□□□□□ □ □□ Cégbejegyzés kelte: száma:

Pénzforgalmi jelzőszáma: □□□□□□□□ □□□□□□□□ □□□□□□□□

KSH szám: □□□□□□□□ □□□□ □□□ □□

Ügyintéző neve: Telefonszáma: □□ □□□□□□□□

1. Bruttó hozzájárulási kötelezettség: □□□□□□

2. Más hozzájárulásra kötelezettől átvett költség hozzájárulás: □□□□□□

3. 1 + 2. együtt : □□□□□□

4. A visszaigénylés elbírálásánál figyelembe vehető költségek

4.1. a) a tanulóknak az Szt. alapján kifizetett pénzbeli juttatás és díjazás (ideértve a szorgalmi idő befejezését követő összefüggő szakmai gyakorlat időtartamára kifizetett díjazást), legfeljebb a kötelező legkisebb munkabér (minimálbér) 20 százalékáig, valamint a pénzbeli juttatást terhelő társadalombiztosítási járulék:

□□□□□□

b) a tanulóknak jogszabály alapján kötelezően járó munkaruha, egyéni védőfelszerelés és védőeszköz, tisztálkodási eszköz, kedvezményes étkeztetés, útiköltség-térítés költsége:

□□□□□□

4.2. a tanuló javára megkötött kötelező felelősségbiztosítás, valamint a tanuló rendszeres orvosi vizsgálatáról való gondoskodás költsége:

□□□□□□

4.3. a gyakorlati képzésben gyakorlati oktatóként, szakoktatóként foglalkoztatott, a hozzájárulásra kötelezettel munkaviszonyban álló dolgozó

a) díjazása, társadalombiztosítási és egyéb járuléka:

□□□□□□

b) útiköltség-térítése:

□□□□□□

5. 4.1. + 4.2. + 4.3. együtt: □□□□□□

6. Évközi visszaigénylés összege (3—5.): □□□□□□

Büntetőjogi felelősségem tudatában kijelentem, hogy az adatlap a valóságnak megfelelő adatokat tartalmazza.

.....199□. □□. □□.

.....
(cégszerű aláírás)

P. H.

Benyújtandó: 3 eredeti példányban a tárgynegyedévet követő 20-áig.
MüM Alapkezelési Főosztály részére.

Az adatlapot kérjük írógéppel vagy nyomtatott betűvel kitölteni.

KITÖLTÉSÚTMUTATÓ
a szakképzési hozzájárulási kötelezettség ÉVES BEVALLÁS-ához

A bevallási nyomtatványt a szakképzési hozzájárulásról és a szakképzés fejlesztésének támogatásáról szóló 1996. évi LXXVII. törvény (a továbbiakban: Szht.) 4. § (1) bekezdése szerinti gyakorlati képzést szervezőknek kell kitölteni. Az Szht. 4. § (2) bekezdésében felsorolt költségekkel csak azok a gyakorlati képzést szervező hozzájárulásra kötelezettek csökkenthetik bruttó kötelezettségüket, amelyek a 9/1997. (IV. 28.) MüM rendeletben előírt bejelentkezési kötelezettségüknek eleget tettek. Az olvashatóan (géppel vagy nyomtatott nagybetűvel) kitöltött ÉVES BEVALLÁS-okat a Munkaügyi Minisztérium Alapkezelési Főosztályához kell benyújtani 3 eredeti, cégszerűen aláírt példányban.

Cím: 1373 Budapest Pf. 609. Benyújtási határidő: a tárgyévet követő február 15. napja

1. sor: Ide kell beírni az Szht. 3. §-a alapján megállapított bruttó kötelezettség összegét.

2. sor: Ebben a sorban kell feltüntetni az Szht. 4. § (4) bekezdése szerinti közösen működtetett tanműhely költségeire átvett, valamint az (5) bekezdésben előírt megállapodás alapján kapott — a bruttó kötelezettséget növelő — források összegét.

3. sor: A hozzájárulásra kötelezett bruttó hozzájárulási kötelezettségének és a más hozzájárulásra kötelezettekől átvett (a 2. sorban feltüntetett) költséghozzájárulás együttes összegét kell ide beírni.

4.1. a) sor: Ide kell beírni a szakképzésről szóló 1993. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Szt.) 44. § (1)—(3) bekezdése szerint a tanulószervezővel rendelkező tanulók számára a képzés tárgyevi teljes időtartamára, és a 48. § alapján a tanulószervező nélkül foglalkoztatott tanuló(k) részére az összefüggő szakmai gyakorlat időtartamára időarányosan kifizetett pénzbeli juttatás és az azt terhelő társadalombiztosítási járulék összegét, a mindenkori minimálbér legalább 10, de legfeljebb 20%-a mértékéig. [A 44. § (4) bekezdése alapján esetenként vagy rendszeresen kifizetett díjazás forrása a tanulók munkájából keletkező bevétel, így az a kötelezettség elszámolásánál nem vehető figyelembe.]

4.1. b) sor: A költségek elszámolásánál az iskolai rendszerű szakképzésben részt vevő tanulók juttatásairól szóló 9/1993. (XII. 30.) MüM—MKM együttes rendelet előírásait kell figyelembe venni:

— a tanulót a gyakorlati képzés ideje alatt tisztálkodási eszköz, továbbá ugyanolyan munkaruha, egyéni védőeszköz, védőital illeti meg mint a vele azonos munkahelyen foglalkoztatott dolgozót. (A munkaruha tisztítása a tanuló kötelessége, így ilyen címen költség nem számolható el.)

— a költségelszámolásnál figyelembe kell venni, hogy a kedvezményes étkeztetés csak a gyakorlati napokon illeti meg a tanulót, és azt a tanulóra meghatározott élelmezési nyersanyagköltség 50%-ának megfelelő összegű, előre befizetett térítés ellenében veheti igénybe. (Amennyiben az étkezés természetben nem biztosítható a dolgozók számára adómentesen adható étkezési utalvány is elszámolható.)

— útiköltség-térítés kötelezően csak a tanulmányok alatti vizsgákra, beszámolókra és vissza történő utazások esetén jár a tanulónak. Ha gyakorlati képzés átmenetileg a képzést szervező székhelyén, telephelyén kívül levő munkahelyen történik, az utaztatásról, szállásról és az étkezésről természetben kell gondoskodni, és ezt esetenként dokumentálni kell. Az ily módon dokumentált költségek elszámolhatók.

4.2. sor: Itt kell szerepeltetni a tanuló javára megkötött kötelező felelősségbiztosítás, valamint a tanuló rendszeres orvosi vizsgálatának számlával igazolt költségeit.

4.3. a) sor: Ebben a sorban csak a gyakorlati képzést szervezők által gyakorlati oktatóként, szakoktatóként foglalkoztatottak díjazását és annak járulékait lehet elszámolni. Az elszámolható díjazás összegének meghatározásánál figyelembe kell venni:

— a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény besorolásra és illetményrendszerre vonatkozó előírásait

— az egyidejűleg gyakorlati képzésben részesülő tanulók közoktatási törvényben meghatározott csoportlétszámát. (A közoktatási törvény a csoportlétszám minimumát 8 főben állapítja meg. Ennek megfelelően pl. a minden második héten gyakorlati képzésen részt vevő szakmunkástanulók esetén 16 tanuló után, a heti egy napot gyakorlati képzésben töltő szakközépiskolai tanulók esetén 40 tanuló után számolható el egy teljes szakoktatói bér. Amennyiben a jogszabály vagy a gyakorlati oktatás központi programja más csoportlétszámot, illetve időtartamot ír elő, a foglalkoztatható szakoktatók létszámát annak alapján kell megállapítani.)

— a 13. havi fizetés a teljes időben foglalkoztatott gyakorlati oktatók, szakoktatók után elszámolható.

A kötelezettség terhére a ténylegesen kifizetett díjazás és járulékai számolhatók el, amennyiben a dolgozóhoz beosztott tanulók száma eléri a fentiek szerint meghatározott létszámot és a kifizetett összeg nem nagyobb, mint annak

az összegnek a kétszerese, amennyit a munkavállaló szakképző iskolában közalkalmazottként kötelezően kapna. Ha a tanulók száma nem éri el a szükséges létszámot, az elszámolható összeg felső határa arányosan csökken.

4.3. b) sor: Ebben a sorban kizárólag a munkába járással kapcsolatos utazási költségtérítésről szóló 78/1993. (V. 12.) Korm. rendelet alapján járó és téríthető költségek számolhatók el.

5. sor: Ez az összeg az Szht. mellékletében felsorolt jogcímenek felmerült, a visszaigénylés kiszámításánál figyelembe vehető költségek együttes összege.

6. sor: A hozzájárulásra kötelezett akkor jogosult visszaigénylésre, ha az Szht. melléklete szerinti — a bruttó kötelezettség terhére elszámolható — költségeinek összege önmagában meghaladja a bruttó kötelezettség és a 2. sorban feltüntetett költséghozzájárulás együttes összegét.

7. sor: Ezt a sort az 1997-ben évközi visszatérítésben részesülteknek kell kitölteniük. A kitöltésnél ügyelni kell arra, hogy csak a visszaigénylés jogcímen kapott összeget kell a bevallásban szerepeltetni, az egyéb jogcímen pl. alapképzési költséghozzájárulásként kapott támogatást nem szabad figyelembe venni.

8. sor: Ebben a sorban az 1997-re visszaigényelhető, és az 1997-ben év közben visszaigényelt, a MüM által pénzügyileg is visszatérített összegek közötti differenciát kell kimutatni:

— A hozzájárulásra kötelezett terhére (visszautalandó) rovatot akkor kell kitölteni, ha az év közben visszatérített — 7. sorban feltüntetett — összeg meghaladja a visszaigényelhető összeget.

A visszafizetéseket a MüM MPA Bp. elnevezésű, 10032000-01857025-00000000 számú számlára kell átutalni. Az átutalásnál kérjük a közlemény rovatban feltüntetni a „1997. évi visszaigénylés elszámolás” szöveget, továbbá az átutalási megbízás utolsó sorának utolsó hét pozícióját az alábbiak szerint kitölteni:

#					8	0	3
---	--	--	--	--	---	---	---

— A hozzájárulásra kötelezett javára (utalandó) rovatot akkor kell kitölteni, ha az év közben visszatérített — 7. sorban feltüntetett — összeg kevesebb a visszaigényelhetőnél.

9. sor: Ebben a sorban csak a hozzájárulásra kötelezettnél folyó gyakorlati képzés szakirányának megfelelő, a foglalkoztatott tanulók létszáma alapján indokolt, a gyakorlati oktatás központi programjához kapcsolódó tárgyi eszközök beszerzésére, karbantartására, felújítására, pótlására, illetve bővítésére, a tárgyévben kifizetett összeg számolható el. (Anyag, segédanyag, üzemanyag stb. és azok szállítási költsége nem számolható el.)

10. sor: A több funkciót is ellátó (tan)műhelyek, egyéb gyakorló területek esetén a költségeket a létszám és a tényleges használat arányában csökkenteni kell, nem vehető figyelembe az amortizáció.

11. sor: Ebben a sorban csak a közoktatási törvényben meghatározott módon, a székhely szerint illetékes főjegyző által nyilvántartásba vett, — nem önkormányzati fenntartású iskolák esetén működési engedéllyel rendelkező — szakképző iskolák számára együttműködési megállapodás alapján, az iskola önálló számlaszámára átutalt támogatás számolható el. (Nem vehető figyelembe az iskolafenntartóval, alapítvánnyal, társadalmi szervezettel, egyéb alsó-, közép- és felsőfokú oktatási intézménnyel, vagy más gazdálkodó szervezettel kötött megállapodás alapján, vagy ezek közvetítésével átadott összeg.)

13. sor: Itt kell feltüntetni az Szht. 4. § (4) bekezdése alapján elszámolt összeget.

14. sor: Itt kell feltüntetni az Szht. 4. § (5) bekezdése alapján másik hozzájárulásra kötelezettnek az általa végzett gyakorlati képzésnek az Szht. mellékletében részletezett költségei megtérítésére átadott összeget.

15. sor: Itt kell kimutatni a bruttó kötelezettség terhére érvényesíthető kötelezettség csökkentő tételek együttes összegét.

16. sor: Befizetési kötelezettség akkor keletkezik, ha a 15. sor szerinti kötelezettség csökkentő tételek összege kisebb, mint a 3. sor szerinti összeg. Ez esetben a bevallásban beállított befizetési kötelezettség összegét a MüM MPA Bp. elnevezésű, 10032000-01857025-00000000 számú számlára kell befizetni.

Az átutalásnál kérjük a közlemény rovatban feltüntetni a „1997. évi szakképzési hozzájárulási kötelezettség” szöveget, továbbá az átutalási megbízás utolsó sorának utolsó hét pozícióját az alábbiak szerint kitölteni:

#					8	1	0
---	--	--	--	--	---	---	---

Amennyiben a 15. sor szerinti összeg azonos a 3. sor szerintivel, úgy a 16. sorban „Ø”-t kell beírni.

Amennyiben már az 5. sorban szereplő összeg nagyobb mint a 3. sor szerinti, úgy a 9—15. sorokban beállított összegek pénzügyi rendezést nem igényelnek, így a 16. sort üresen kell hagyni. (Negatív befizetési kötelezettség nincs, ezért nem állítható be ide összeg.)

A bevalláshoz egy melléklet is tartozik, melynek kitöltése kötelező.

Tanulólétszám: A bevallás mellékletében feltüntetett létszámadatokat a szakképző iskolával igazoltatni kell. Amennyiben több iskolával van gyakorlati képzésre irányuló együttműködési megállapodás, akkor az egyes — melléklet szerinti bontásban megadott — iskolák létszámigazolását csatolni kell, és a mellékletben csak az összesített létszámot kell megadni. A nyári gyakorlaton részt vevő tanulók között csak azokat kell szerepeltetni, akiknek a szorgalmi idő alatt a gyakorlati képzése nem a beküldőnél történik.

Gyakorlati oktató, szakoktató: Azoknak az oktatóknak a számát kell beírni, akiket a beküldő alkalmaz és díjazásukat 4.3. pontban elszámolták.

Tanműhely: A tanműhellyel nem rendelkezők az egyéb munkahely megjelölést húzzák alá.

Együttműködési megállapodás: Tételeken fel kell sorolni — a pontos név, cím, adószám, statisztikai (KSH) szám feltüntetésével — mindazon szakképző iskolákat és hozzájárulásra kötelezetteket, akikkel kapcsolatban felmerült költségeiket a 11., 13. és/vagy 14. sorokban elszámolták, átadott fejlesztési támogatás esetén feltüntetve az összeget is.

A tárgyidőszakban már folyósított támogatás: Ebben a táblázatban az évközi visszaigénylés jogcímen 1997-ben kapott összegeket kell a banki jóváírások dátumának emelkedő sorrendjében feltüntetni.

Kérjük ügyeljen a bevallás helyes és pontos kitöltésére. Ne feledje, hogy a szabályszerűen kitöltött nyomtatványt cégszerű aláírással (eredeti aláírás és pecsét) is hitelesíteni kell!

Az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal elnökének

k ö z l e m é n y e

a személyi jövedelemadó meghatározott részének felhasználásáról rendelkező magánszemély nyilatkozatára igényt tartó egyház részére történő technikai szám kiadásáról

A személyi jövedelemadó meghatározott részének az adózó rendelkezése szerinti felhasználásáról szóló — módosított — 1996. évi CXXVI. törvény (a továbbiakban: Tv.) 11. §-ának (4) bekezdésében foglaltaknak megfelelően az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal a Tv. 4/A. §-ának (1) bekezdése szerinti kedvezményezettek részére 1997. december 30-át követően benyújtott kérelmekre — az 1997. évi Magyar Közlöny 121. számában megjelenteken túlmenően — a következő technikai számokat adja:

Sor-szám	Kedvezményezett	Technikai szám
1.	Evangéliumi Pünkösdi Közösség	0138
2.	Magyarországi Szcitológia Egyház	0114
3.	Teljes Evangéliumi Keresztyén Közösség MAHANAIM Gyülekezet	0121
4.	Óskeresztyén Apostoli Egyház	0152
5.	H. N. Adventista Egyház	0248
6.	SHALOM Biblia Gyülekezetek	0145
7.	Isten Egyháza	0190
8.	Szent Margit Anglikán Episzkopális Egyház	0183
9.	Üdvhadsereg Szabadegyház—Magyarország	0176
10.	Keresztény Testvéri Közösség	0169
11.	Trollhattani Svéd Pünkösdi Missió Forrás Gyülekezet	0231
12.	Konstantinápolyi Egyetemes Patriarchátus Magyarországi Orthodox Exarchátus	0224
13.	Magyarországi Szabadkeresztyén Gyülekezet	0217
14.	Magyarországi Unitárius Egyház	0200

Az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal elnöke

Az Országos Rádió és Televízió Testület

jelentkezési felhívása

a közszolgálati rádiót és a közszolgálati televíziókat felügyelő közalapítványi kuratóriumokba történő delegálásához szükséges nyilvántartásba vételére

A rádiózásról és televíziózásról szóló 1996. évi I. törvény (a továbbiakban: Törvény) szerint a Magyar Rádió Közalapítvány, illetve a Magyar Televízió Közalapítvány kuratóriumába 21-21 tagot, a Hungária Televízió Közalapítvány kuratóriumába 23 tagot szervezetek delegálhatnak. A delegált tagok — az Országgyűlés által választott legalább 8-8 tagú elnökséggel együttesen — alkotják az adott közalapítványkuratóriumát, gyakorolják a kuratórium tagjait megillető jogokat, a Törvény által részletesen meghatározottak szerint (pl. megválasztják a műsorszolgáltató elnökét).

A delegált tagok megbízatása egy évre szól. Tiszteletdíj nem illeti meg őket, költségtérítésre jogosultak. A delegált tagokra is vonatkoznak a Törvény 58. §-a szerinti összeférhetlenségi szabályok. A kuratóriumi tagság kezdete a sorsolás időpontja, lejárt a következő év március 31.

Delegálásra az a szervezet jogosult, amelyet az Országos Rádió és Televízió Testület (a továbbiakban: Testület) nyilvántartásba vesz. (Delegálásra jogosultak még a határon túli magyar szervezetek is, őket a Határon túli Magyarok Hivatala javaslatára a Testület értesíti.) A nyilvántartásba vétel a csatolt minta szerint szabályszerűen kitöltött és kellő igazolásokkal ellátott jelentkezési lap benyújtásával történik.

Ha egy szervezet már élt delegálási jogával és a vele azonos csoportba tartozó más szervezetek közül van olyan, amely még nem delegált, ezen szervezet a kuratóriumi megbízatásának lejártától számított három éven belül nem vehet részt sem a megállapodásban, sem a sorsolásban.

I.

A Magyar Rádió Közalapítvány, illetve a Magyar Televízió Közalapítvány kuratóriumaiba történő delegálásra a Törvény 56. §-a (1) bekezdésének *a)–p)* pontjaiban megjelölt szervezetek jelentkezhetnek [az egyes alpontok szerint kialakuló csoport tagjai együttesen (csoportonként) a megjelölt számban delegálhatnak tagot mindkét kuratóriumba]:

a) a Magyarországon élő nemzeti és etnikai kisebbségek országos önkormányzatai, ennek hiányában országos szövetségei egy főt,

b) a Magyar Katolikus Egyház, a Magyarországi Református Egyház, a Magyarországi Evangélikus Egyház és a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége egy főt,

c) *a) b)* pontban nem említett egyházak egy főt,

d) az emberi jogi országos szervezetek egy főt,

e) az irodalom, a színház-, a film-, az előadó-, a zene-, a tánc-, a képző- és az iparművészet, valamint a kultúra

egyéb területén működő országos szakmai szervezetek négy főt,

f) az oktatás és a tudomány területén működő országos szakmai szervezetek kettő főt,

g) szakszervezetek országos szövetségei egy főt,

h) a munkaadók és vállalkozók országos szakmai érdekképviseleti szervezetei egy főt,

i) az újságírók országos szakmai, érdekképviseleti szervezetei egy főt,

j) a környezetvédők, természetvédők, állatvédők országos szervezetei egy főt,

k) a nők országos érdekképviseleti szervezetei egy főt,

l) a gyermekek és az ifjúság országos érdekképviseleti szervezetei egy főt,

m) a nyugdíjasok országos érdekképviseleti szervezetei egy főt,

n) a testi állapotuk miatt súlyosan hátrányos helyzetben lévők országos érdekképviseleti szervezetei egy főt,

o) a sport országos érdekképviseleti szervezetei egy főt,

p) a települési önkormányzatok országos érdekképviseleti szervezetei egy főt.

II.

A Hungária Televízió Közalapítvány kuratóriumába jelentkezésre jogosultak és delegálható létszám a Törvény 56. §-a (2) bekezdésének *a)–l)* pontja alapján a következő:

a) a Magyarországon élő nemzeti és etnikai kisebbségek országos önkormányzatai, ennek hiányában országos szövetségei egy főt,

b) a Magyar Katolikus Egyház, a Magyarországi Református Egyház, a Magyarországi Evangélikus Egyház és a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége egy főt,

c) *a) b)* pontban nem említett egyházak egy főt,

d) az emberi jogi országos szervezetek egy főt,

e) az irodalom, a színház-, a film-, az előadó-, a zene-, a tánc-, a képző- és az iparművészet, valamint a kultúra egyéb területén működő országos szakmai szervezetek négy főt,

f) az oktatás és a tudomány területén működő országos szakmai szervezetek kettő főt,

g) az újságírók országos szakmai, érdekképviseleti szervezetei egy főt,

h) a környezetvédők, természetvédők, állatvédők országos szervezetei egy főt,

i) a nők országos érdekképviseleti szervezetei egy főt,

j) a gyermekek és az ifjúság országos érdekképviseleti szervezetei egy főt,

k) a testi állapotuk miatt súlyosan hátrányos helyzetben lévők országos érdekképviseleti szervezetei egy főt,

l) a sport országos érdekképviseleti szervezetei egy főt.

Jelentkezési lapot azok a szervezetek adhatnak be, amelyek bírósági (hatósági) nyilvántartásba vétele legalább két évvel a felhívás közzététele előtt megtörtént. E szabály alól

kivételt jelentenek a nemzeti és etnikai kisebbségek országos önkormányzatai [I. a), illetve II. a) pont első fordulat], amelyeknek a jelentkezési laphoz mellékleteket nem kell csatolniuk. Nem nyújthat be jelentkezési lapot párt, alapítvány és kamara.

A nyilvántartásba vétel megtörténtéről, illetve a nyilvántartásba vétel megtagadásáról a Testület minden jelentkező szervezetet értesít. A Testület ezen döntése ellen államigazgatási úton jogorvoslatnak nincs helye.

A nem megfelelően benyújtott jelentkezések esetén a Testület hiánypótlásra szólítja fel a jelentkezőt. A hiánypótlásnak a felszólítás kézhezvételétől számított három napon belül meg kell érkeznie a Testülethez.

A jelentkezési laphoz mellékelendő okiratokkal igazolni kell a bírósági bejegyzés és az igényelt adatok fennállását, a szervezet célját, illetve a működési kör országos jellegét. Mellékelni kell a szervezet alapító okiratát és a bírósági bejegyzésről szóló határozatot, mindkettőt három hónapon belül meg kell érkeznie a Testülethez.

A jelentkezési lap 4. pontjánál egyértelműen meg kell adni, hogy a jelentkező melyik kuratóriumba kíván jelentkezni. Egy szervezet bejelentkezhet egyidejűleg mindhárom kuratóriumba, ha a feltételeknek mindhárom tekintetben megfelel. Az I. g), h), m) és p) pont alatti szervezetek kizárólag a Magyar Rádió és a Magyar Televízió közalapítványok kuratóriumaiba jelentkezhetnek, tehát a 4. c) pontot húzzák át.

Az 5. pontban az I. a)—p) vagy/és a II. a)—l) pontok egyikét fel kell tüntetni. Egy szervezet egyidejűleg — mindhárom kuratórium tekintetében — csak egyazon csoportot jelölhet meg.

A jelentkezési lapokat a szervezet alapító okirat szerinti képviselője vagy képviselő által meghatalmazott személy nyújthatja be. Ez utóbbi esetben a jelentkezéshez csatolni kell a meghatalmazást.

A jelentkezési lapokat legkésőbb 1998. március 15-ig kell az Országos Rádió és Televízió Testülethez (1088 Budapest, Reviczky u. 5., postacím: 1461 Budapest, Pf. 59) eljuttatni.

A Testület a jelentkezési határidő lejártát követően, a sorsolást megelőzően a Magyar Hírlap és a Magyar Nemzet című napilapokban közzéteszi a nyilvántartásba vett szervezetek listáját a három kuratórium szerinti megosztásban, az egyes alpontok szerinti csoportosításban, továbbá tájékoztat az esetleges sorsolások időpontjáról és helyszínéről. A napilapokban történő nyilvánosságra hozatal csak tájékoztató jellegű.

A Testület általi nyilvántartásba vételt, illetve az erről szóló írásbeli értesítést követően a sorsolás megkezdéséig az azonos csoportokba tartozó szervezetek egymás között megállapodhatnak arról, hogy 1998-ban melyikük élhet a delegálás jogával. E megállapodásnak azonos csoporton belül teljes körűnek kell lennie.

Megállapodás hiányában a Testület sorsolással dönti el a delegálás jogát, a Törvényben részletesen meghatározottak szerint. A sorsolás helyéről és időpontjáról a Testület közleményt fog megjelentetni a Magyar Hírlap és a Magyar

Nemzet című napilapokban. Felhívjuk a szervezetek figyelmét, hogy a Törvény szerint csak az a szervezet vehet részt a sorsoláson, amelynek a képviselője a sorsoláson jelen van. A képviselői jogosultságot a helyszínen igazolni kell.

Jelentkezési lap (minta)
a Magyar Rádió Közalapítvány, a Magyar Televízió
Közalapítvány, illetve a Hungária Televízió
Közalapítvány kuratóriumaiba
(1998.)

1. A szervezet neve:
2. A szervezetet nyilvántartó bíróság neve:
ügyszáma:
a bejegyzés kelte:
3. A szervezet bejegyzett képviselőjének neve:
címe:
telefon/fax:
4. A jelentkezés
a) a Magyar Rádió Közalapítvány
b) a Magyar Televízió Közalapítvány
c) a Hungária Televízió Közalapítvány
kuratóriumaiba szól. (A nem lehetséges vagy nem kívánt jelentkezést áthúzással kell jelölni.)
5. A Törvény 56. §-a (1) bekezdésének pontjai szerinti csoportba kérem a szervezet nyilvántartásba vételét,
illetve
a Törvény 56. §-a (2) bekezdésének pontjai szerinti csoportba kérem a szervezet nyilvántartásba vételét.

Budapest, 1998.

.....
képvisező

Mellékelve:

1. a bírósági bejegyzésről szóló határozat,
2. alapító okirat.

Mindkettőt három hónapon belül meg kell érkeznie a bírósági hitelesítéssel kell ellátni.

Kérjük, figyelmesen olvassák el a jelentkezési felhívásban foglaltakat!

Helyesbítés: A Magyar Közlöny 1997. évi 110. számában közzétett, a felsőoktatásról szóló 1993. évi LXXX. törvény módosításáról szóló 1997. évi CXXVI. törvény 3. §-ában módosított Ftv. 9/H. §-ának (7) bekezdése helyesen:

„(7) Az (1) bekezdés szerinti nem állami létesítésű felsőoktatási **intézményeknek juttatott** állami támogatás...”

(Nyomdahiba)

A Magyar Közlöny 1997. évi 113. számának II. kötetében közzétett, a Kereskedelmi Vámtarifa kihirdetéséről szóló 64/1995. (XI. 24.) IKIM—PM együttes rendelet módosításáról rendelkező 65/1997. (XII. 17.) IKIM—PM együttes rendelet helyesen:

1. számú melléklet

— 3. oldal, 17. pont: A szereplő vámtarifaszámok helyesen: **0505 90 00 01** és **0505 90 00 99**.

— 11. oldal, 134. pont: A szöveg végén „s—1” helyesen „s⁻¹”.

— 34. oldal, 562. pont: Bevezető részében szereplő vámtarifaszámok helyesen: **8431 39 90-től 8431 39 90 99-ig**.

— 38. oldal, 570. pont: A 8466 93 95 01 vámtarifaszámhoz tartozó szövegben szereplő vámtarifaszám helyesen: 8456 10 10 99.

— 39. oldal, 577. pont: A tizedik vámtarifaszámtól (8471 41 99 00 — — — — — Másféle) a tizennegyedik vámtarifaszámig (8471 49 91 00 — — — — — Televíziós jel vételére és feldolgozására alkalmas, de egyéb kiegészítő funkcióval nem rendelkezik) szereplő vámtarifaszámok és hozzá tartozó árumegnevezések törölendők.

— 40. oldal, 586. pont: A 8474 80 10 vámtarifaszám szövegében az első szó helyesen: „kerámiapép”.

— 45. oldal, 627. pont: A bevezető szövegben a „8525 10 50 00 vámtarifaszám” kifejezés helyesen: **8525 10 90 vámtarifaszám**, és a vámtarifaszámok elé kerül „— — — **Más:**”.

— 45. oldal, 628. pont: Bevezető szövegében a „8525 10 90-től 8525 10 90 99-ig felsorolt vámtarifaszámok” kifejezés helyesen: **8525 10 90 01-től 8525 10 90 99-ig felsorolt vámtarifaszámok**. A „— — — Más:”, valamint a „8525 10 50 00 — — — Rádiótelefon-, rádiótávíró-készülék” sorok törölendők.

— 47. oldal, 651. pont: A felsorolt vámtarifaszámoknál a harmadik sorban szereplő „— — — Másféle:” helyesen: „— — — **Más:**”.

— 48. oldal, 655. pont: A 8546 10 0 00 helyesen: 8546 10 00.

3. számú melléklet

— 265. oldal: A 7314 50 vámtarifaszámnál az EFTA vámtétel helyesen **4,2**.

4. számú melléklet

— 273. oldal: A 8409 91 00 00 vámtarifaszámnál, valamint a 8409 99 00 99 vámtarifaszámnál hiányoznak a vámtételek, ezek helyesen:

	EK	EFTA
8409 91 00 00	4,5	4,5
8409 99 00 99	4,5	4,5

(Kézirathiba)

A Magyar Közlöny 1997. évi 115. számának I. kötetében közzétett, az építéstudomány körébe tartozó tevékenységek ellátásához szükséges hatósági nyilvántartások létesítésének és működésének feltételeiről szóló 241/1997. (XII. 19.) Korm. rendelet 10. §-ának (2) bekezdése helyesen:

„... az építéstudományról szóló **23/1992. (I. 28.) Korm. rendelet**, az építéstudományi hatósági ...”

(Kézirathiba)

A Magyar Közlöny 1997. évi 116. számában közzétett, a franchise-megállapodások egyes csoportjainak a versenykorlátozás tilalma alól történő mentesítéséről rendelkező 246/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet 2. §-ának b) pontja helyesen:

„b) ... a franchise-hálózat más vevőjétől, illetve a ...”

(Nyomdahiba)

A Magyar Közlöny 1997. évi 116. számában közzétett, a gépjármű-forgalmazási és szerviz-megállapodások egyes csoportjainak a versenykorlátozás tilalma alól történő mentesítéséről szóló 247/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet címében a „szerviz-megállapodások”, illetőleg a 2. § c) pontjában a „szerviz-tevékenységet” kifejezések helyesen **kötőjellel** írandók.

(Nyomdahiba)

A Magyar Közlöny 1997. évi 116. számában közzétett, a Kereskedelmi Vámtarifa 1998. évi alkalmazásáról szóló 69/1997. (XII. 20.) IKIM—PM együttes rendelet

1. számú melléklete helyesen:

— 9003. oldal: Személygépkocsi motorok és személygépkocsi gyártáshoz szükséges anyagok, félkész termékek alkatrészek, tartozékok, gépek, berendezések és szerszámokhoz adott 80 milliárd Ft értékű kontingens felsorolásából kimaradt az **ex 58. Árucsoport és az ex 61. Árucsoport**.

— 9004. oldal: Anyagok, alkatrészek személygépkocsi alkatrészek gyártásához adott 168 millió Ft értékű kontingensnél a nyolcadik vámtarifaszám nem 8541 40 19 90, hanem helyesen **8541 40 19 00**.

— 9004. oldal: Alkatrészek, szórakoztató elektronikai késztermékek, részegységek, CD váltók és autórádiók gyártásához adott 1 milliárd Ft értékű kontingensnél az első helyen szereplő ex 3226 vámtarifaszámot törölni kell.

2. számú melléklete helyesen:

— 9006. oldal: Vakcina gyártáshoz tartozó 0407 00 09 vámtarifaszám előtt az „ex” megjelölést törölni kell.

(Kézirathiba)

A Magyar Közlöny 1997. évi 116. számában közzétett, az 1998. évi GATT kedvezményes vámkontingensekről szóló 70/1997. (XII. 20.) IKIM—PM együttes rendelet helyesen:

— 9013. oldal: A 62 664 tonna mennyiségű felsorolásból a 0805 10 10 vámtarifa szerint, a „jaffa típusú” alszámok kivételével megjelölés helyesen a következő: **„ex 0805 10 10 00 A jaffa típusú narancs kivételével”**.

— 9013. oldal: A 3016 tonna mennyiségű felsorolásból az első sor „0806 10 Vámtarifa szerint 25%” törlendő. A további öt vámtarifaszám és vámtételeik változatlanul maradnak.

(Kézirathiba)

A Magyar Közlöny 1997. évi 117. számában közzétett 74/1997. (XII. 21.) IKIM rendelet

— 4. §-ának szövege helyesen a következő:

„... nem terjed ki az ezen rendelet 4. §-a (1) bekezdésének...”

— 1. és 4. számú mellékletének fejlécében a szöveg helyesen a következő:

„nagyfeszültségű, középfeszültségű, kislefeszültségű”

— 2. számú mellékletében Vértes Erőmű Rt. helyett Vértesi Erőmű Rt. megnevezést kell írni.

— 5. számú melléklet 6. Bónusok, másusok fejezetének a) pontjában az RD tényező helyes meghatározása a következő:

„RD: éves rendelkezésreállási díj...”

— 6. számú mellékletének 2. c) pontjában a második (v) alpont sorszámozása helyesen (vi).

(Nyomdahiba)

A Magyar Közlöny 1997. évi 117. számában közzétett 76/1997. (XII. 12.) IKIM rendelet mellékletének

— 1. pont, 1. Árak, a) pont Díjtételek alpontja alatt levő táblázatban az 1—3. sorszám alatti díjtételek csúcsidei és nappali áramdíjai helyesen a következők:

„Sor- szám	Feszültségzintek [a 3. § (3) bekezdés szerint]	Teljesítménydíjak		Áramdíjak		
		alapidj Ft/kW/év	csúcsdíj Ft/kW/év	csúcsidei Ft/kW/h	nappali Ft/kW/h	éjszakai Ft/kW/h
1.	Alaphálózati	4 956	9 972	9,90	6,00	5,15
2.	Főelosztóállomási	5 496	10 020	10,00	6,45	5,80
3.	Középfeszültségű háromzóna- idős	5 856	10 296	10,25	6,70	6,10”

— 3. pont 1. Árak (díjtételek) alpontja alatt szereplő táblázat helyesen a következő:

„Névleges csatlakozási teljesítmény (kVA)	Alapidj (Ft/év)	Éjszakai alapidj (Ft/év)
2,5 kVA-ig	3600	3600
3,5 kVA-ig	5580	5580
5,0 kVA-ig	8532	8532
5,0 kVA felett minden megkezdett kVA-ra	1836	1836

Nappali áramdíj: 14,45 Ft/kWh

Éjszakai áramdíj: 8,50 Ft/kWh”

(Kézirathiba)

A Magyar Közlöny 1997. évi 117. számában közzétett 77/1997. (XII. 12.) IKIM rendelet mellékletének A) Gőz táblázatában a Nyíregyházi Erőmű Kft. teljesítménydíja helyesen:

„ERŐMŰTELEPEK	Hődíjak				
	teljesítménydíj	gőz 25 bar és felette	gőz 7—25 bar között	gőz 7 bar alatt	csapadékvíz díja
	E Ft/MW/év	Ft/GJ	Ft/GJ	Ft/GJ	Ft/m ³
NYÍREGYHÁZI ERŐMŰ KFT.	2527	—	683	—	455”

(Nyomdahiba)

A Magyar Közlöny 1997. évi 117. számában közzétett, a belföldi postai szolgáltatások legmagasabb hatósági díjairól szóló 35/1997. (XII. 21.) KHVM rendelet

— 2. §-a 3. pontjának *b)* alpontja helyesen:

„a válaszküldeményekért a címzett (a kibocsátó) **a súlykategóriának megfelelő helyi küldemény díján felül** a melléklet 3. pontjában **meghatározott** pótdíjat köteles fizetni.”

— a melléklet 1. *b)* pontjából az „**1000 g-ig 100 Ft**” szövegrészt törölni kell.

— a melléklet 3. pontjának második sora helyesen:

„— levelezőlap (egységesen) **4 Ft**,”

(Kézirathiba)

A Magyar Közlöny 1997. évi 117. számában közzétett, a Magyar Szerzői Jogvédő Iroda Egyesület (ARTISJUS) közleménye az irodalmi és zeneművek nem színpadi nyilvános előadásáért, kereskedelmi célból kiadott hangfelvételek vagy arról készült másolatok nyilvánosságához közvetítéséért, rádió- vagy televízió-műsorok egyidejű változatlan, a nyilvánosságához történő átviteléért, saját műsorok sugárzás útján vagy vezetékkel a nyilvánosságához történő átviteléért, szerzői művek rádió- vagy televízió-műsor céljára történő mechanikai rögzítéséért fizetendő szerzői jogdíjakról szóló közlemény helyesen:

— I. fejezet címe:

„Vendéglátóipari üzletek **zenefelhasználása**”

— I. fejezet I. *a)* pont III. kategória:

„A négycsillagos és ötszillagos szállodák **vendéglátó üzletei**, valamint...”

— I. fejezet 1. *b)* pont III. kategória:

„A négycsillagos és ötszillagos szállodák **vendéglátó üzletei**, valamint...”

— I. fejezet I. *c)* pont III. kategória:

„A négycsillagos és ötszillagos szállodák **vendéglátó üzletei**, valamint...”

— I. fejezet 1. *d)* pont III. kategória:

„A négycsillagos és ötszillagos szállodák **vendéglátó üzletei**, valamint...”

— I. fejezet 1. *e)* pont III. kategória:

„A négycsillagos és ötszillagos szállodák **vendéglátó üzletei**, valamint...”

— I. fejezet 4. *e)* pont:

„*e)* 1000 fő lakosság szám **alatti** kistelepüléseken esetenként 1100 Ft.”

— I. fejezet 9. *b)* pont:

„... háromcsillagos szállodákban **12 000 Ft**”

— III. fejezet 1. *c)* pont:

„... egyéb nyilvános váróhelyiségben **felhasznált zene esetén** 1200 Ft jogdíjat kell **havonta** megfizetni.”

— III. fejezet 1. *d)* pont:

„... közvetítés **esetén** hangszórónként...”

— III. fejezet 8. *d)* pont:

„1000 fő befogadóképességig **havi** 6000 Ft,”

— IV. fejezet 4. pont (utolsó sor)

„... a fizetendő jogdíj **mértékének** 50%-át.”

— V. fejezet 2. pont:

„... (belépőjegy, **műsormegváltás**, ...”

— V. fejezet 9. pont:

„... a várható bevétel **alapján számított jogdíj** 50%-ának **előlegként** történő befizetését, ...”

— VI. fejezet:

„A fenti jogdíjak 1998. **január** 1-jétől 1998. december 31-éig érvényesek.”

(Nyomdahiba)

A Magyar Közlöny 1997. évi 120. számában közzétett, a helyhez kötött földgázüzemű gázmotorok technológiai kibocsátási határértékeinek és azok alkalmazására vonatkozó szabályok megállapításáról szóló 32/1993. (XII. 23.) KTM rendelet módosításáról rendelkező 49/1997. (XII. 29.) KTM rendelet 2. §-ának (1) bekezdése helyesen:

„... kivéve az **1994.** január 1-je előtt már meglévő...”

(Kézirathiba)

Tisztelt Előfizető!

Tájékoztatjuk, hogy a kiadónk terjesztésében levő lapokra szóló előfizetését folyamatosnak tekintjük. Csak akkor kell változást bejelentenie az 1998. évre vonatkozó előfizetésére, ha példányszámot, esetleg a címlistát módosítja, vagy új lapra szeretne előfizetni (pontos szállítási név-és utcacím-megjelöléssel).

Azesetleges módosítástszíveskedjen levélben vagy faxon megküldeni.

Felhívjuk szíves figyelmüket, hogy a lapszállításról kizárólag az előfizetési díj beérkezését követően intézkedünk. Fontos, hogy az előfizetési díjakat a megadott 10300002-20377199-70213285 sz. számlára utalják, illetve a kiadó által kiküldött készpénzátutalási megbízáson fizessékbe.

Készpénzes befizetés kizárólag a Közlönyboltban (1085 Budapest, Somogyi B. u. 6.) lehetséges.

**(Levélcím:
Magyar Hivatalos Közlönykiadó
1085 Budapest, Somogyi B. u. 6. Fax:
118-6668.)**

Az 1998. évi lapárak

Magyar Közlöny	33 264 Ft/év
Az Alkotmánybíróság Határozatai	7 056 Ft/év
Belügyi Közlöny	9 072 Ft/év
Cégek Közlöny	34 944 Ft/év
Határozatok Tára	8 400 Ft/év
Igazságügyi Közlöny	5 712 Ft/év
Ipari és Kereskedelmi Közlöny	9 072 Ft/év
Környezetvédelmi és Építésügyi Értesítő	5 376 Ft/év
Közlekedési, Hírközlési és Vízügyi Értesítő	8 400 Ft/év
Külgazdasági Értesítő	7 728 Ft/év
Magyar Közigazgatás	3 360 Ft/év
Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Értesítő	6 384 Ft/év
Munkaügyi Közlöny	6 048 Ft/év
Művelődési Közlöny	8 400 Ft/év
Nemzeti Kulturális Alap Hírlevele	1 680 Ft/év
Népjóléti Közlöny	8 736 Ft/év
Önkormányzatok Közlönye	2 352 Ft/év
Pénzügyi Közlöny	10 752 Ft/év
Pénzügyi Szemle	7 728 Ft/év
Sport Értesítő	1 680 Ft/év
Statisztikai Közlöny	5 040 Ft/év
Turisztikai Értesítő	4 368 Ft/év
Ügyészségi Közlöny	2 352 Ft/év
Vízügyi Értesítő	4 704 Ft/év
Bányászati Közlöny	1 680 Ft/év
Légügyi Közlemények	672 Ft/év
Élet és Tudomány	4 032 Ft/év
Ludové Noviny	804 Ft/év
Neue Zeitung	1 680 Ft/év
Természet Világa	1 680 Ft/év
Valóság	2 352 Ft/év

Az árak a 12%-os áfát is tartalmazzák.

A **Házi Jogtanácsadó** című lapot kiadja a Házi Jogtanácsadó Könyv- és Lapkiadó Kft. (1085 Budapest, Somogyi Béla u. 6.). Éves előfizetési díja 1500 Ft áfával. Előfizetésben megrendelhető: a szerkesztőségben, a Magyar Hivatalos Közlönykiadó címen (1085 Budapest, Somogyi Béla u. 6., 1394 Budapest 62., Pf. 357.) vagy faxon: 118-6668, a hírlapkézbesítőknél, vidéken a postahivatalokban, Budapesten a Magyar Posta Rt. HI kerületi ügyfélszolgálati irodáiban, valamint a Hírlapelőfizetési Irodában (1089 Budapest, Orczy tér 1., tel.: 303-3441).

A kiadó az előfizetési díj év közbeni emelésének jogát fenntartja.

Szerkeszti a Miniszterelnöki Hivatal, a szerkesztőbizottság közreműködésével.

A szerkesztőbizottság elnöke: dr. Kiss Elemér. A szerkesztésért felelős: dr. Müller György. Budapest V., Kossuth tér 1-3.

Kiadja a Magyar Hivatalos Közlönykiadó. Felelős kiadó: Nyéki József vezérigazgató.

Szerkesztőségi iroda: Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6. Telefon/Fax: 266-5096.

Előfizetésben megrendelhető a Magyar Hivatalos Közlönykiadónál, 1085 Budapest, Somogyi Béla u. 6., 1394 Budapest 62. Pf. 357, vagy faxon 118-6668.

Előfizetésben terjeszti a Magyar Hivatalos Közlönykiadó a FÁMA Rt. közreműködésével. Telefon/fax: 266-6567.

Információ: Tel./fax: 117-9999, 266-9290/245, 246 mellék.

Példányonként megvásárolható a kiadó 1085 Budapest, Somogyi B. u. 6. (tel./fax: 267-2780) szám alatti közlönyboltjában.

Éves előfizetési díj: 33 264 Ft. Egy példány ára: 70 Ft 16 oldal terjedelemig, utána + 8 oldalanként + 35 Ft.

A kiadó az előfizetési díj év közbeni emelésének jogát fenntartja.

HU ISSN 0076—2407